

Luminița Chiorean

LIMBA ROMÂNĂ

Morfosintaxa Teste - grilă

Colecția "DIDACTICA"

EDITURA UNIVERSITĂȚII "PETRU MAIOR"
TÂRGU-MUREȘ

Coperta: Vasile Dub

Referent științific: Prof. dr. G. G. Neamțu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CHIOREAN, LUMINIȚA

Limba română : morfosintaxa : teste-grilă / Luminița

Chiorean. - Târgu-Mureș : Editura Universității "Petru Maior", 2008

Bibliogr.

ISBN 978-973-7794-70-3

811.135.1'366

Consilier editorial: Vasile Gătina

Tehnoredactare computerizată: Korpos Csilla, Laura Rus

Lector: Autoarea

Tiparul executat la : INTERMEDIA GROUP Tg. Mureș, Str. Cuza Vodă Nr.57

ISBN 978-973-7794-55-9

Copyright © Luminița Chiorean

Editura Universității „Petru Maior” Tg.-Mureș

Str. Nicolae Iorga nr.1

540088 Tg.-Mureș, România

811.135.1'366/367 - Limba Română - Morfosintaxă -
- Teste-grilă

Luminița Chioorean

- Teste-grilă - Învățământ universitar

LIMBA ROMÂNĂ. MORFOSINTAXA

Teste-grilă

Apel către Discipol

„Numai în cuvintele limbii tale se întâmplă să-ți amintești de lucruri pe care nu le-ai învățat niciodată. Căci orice cuvânt este o uitare și în aproape oricare s-au îngropat înțelesuri de care nu mai știi. Cum altfel am putea da folosință vie cuvintelor?

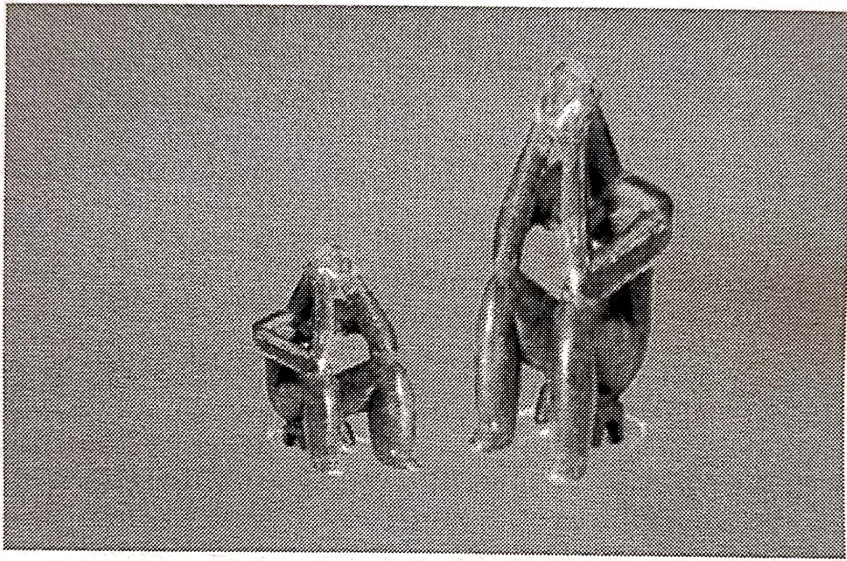
Dar dacă în orice cuvânt există o parte de uitare, este totuși vorba de uitarea noastră și ea devine propria-ne amintire. Iar acesta e actul de cultură: să înveți nouitatea ca și cum s-ar ivi din tine.”

(Constantin Noica)

Sumar

Argument	7
Lista abrevierilor.....	10
Practica analizei gramaticale. Nivel sintagmic	
Morfosintaxa propoziției.....	11
Substantiv.....	11
Pronume.....	24
Adjectiv.....	34
Verb.....	45
Adverb.....	51
Interjecție	57
Conjunție.....	60
Morfosintaxa propoziției. Dificultăți	62
Gramatica în proverbe și ... reflecții. „Capcana” construcțiilor circumstanțiale.....	92
Sintaxa frazei	102
Câteva observații asupra stilisticii tănuite de versul eminescian.....	120
Două studii lingvistice.....	123
Clasa determinanților. Articolul	123
Construcții cu prepoziție: una sau două funcții sintactice?.....	146
Variantele corecte în analiza țeștelor-grilă.....	165
Bibliografie	169

Avertisment

Când scriem o carte, fie că este beletristică, matematică, anatomie, fie o culegere de exerciții gramaticale, ne gândim la cititor. Ca orice dascăl, m-am obișnuit cu o bună purtare față de discipol: elev, student sau coleg - filolog.

Alături de cititorul avizat în studiul limbii, am înțeles *ce*, *cum* și *cât*, *unde* și *când*, *cui* și *pentru ce* etc. trebuie să dau ca să poată primi cu drag știința gramaticii. E mare lucru să-ți cadă cu drag gramatica limbii române! Și e minunat să-l faci pe altul să-i cadă cu drag vorbirea în limba română!

Dintotdeauna am considerat, și deseori m-am destăinuit și discipolului actual, studentul - filolog de la Universitatea „Petru Maior”, că logica gramaticală îți corijează caracterul. Din hoinar, sprintar și visător, gramatica te așază în rândul înțelepților care știu *de ce* și *pentru ce*, dar mai ales *cine* e alesul care poate călători și chiar petrece în țara cuvintelor. Cuvântul, de-l știi folosi, de-i afli cu adevărat rostul și rostuirea, paradigma și contextul, îți este de mare ajutor.

Și, când aceasta e gramatica, dăruirea trebuie să convingă. Logica faptelor lingvistice devin modele, construcții-tip care, nu doar că-l inițiază pe discipol, ci îi formează conduita imperativă a unei gândiri analitice.

Din didactica întrebării nu pot absenta *în ciuda cărui fapt* și *care-i urmarea* învățaturii ce vine dinspre și prin gramatică? De altfel, întrebarea este „ductul” sau puntea dintre cuvinte, este cea care face posibilă relația sintactică manevrând sensuri și forme, apelând sau renunțând la relateme – jonctive, conectori etc. Dacă o folosești corect și știi cui să o adresezi, întrebarea funcționează ca firul Ariadnei în labirintul discursului – în

comunicare. Cuvântul civilizează lumea sau o corupe. Depinde de legiuitor pentru ce optează...

Testele-grilă incluse în această carte îl vizează, în primul rând, pe cititorul angajat în obținerea competenței idiomatice, în sensul de bună purtare față de limbă și limbaj: sintagmă, cuvânt, enunț, propoziție și/ sau frază. Având ca destinatar cititorul avizat, practicianul-analist, am considerat oportună ordonarea materialului lingvistic oferit minții atât ca exercițiu de gândire, cât și ca frânturi ale discursului stilistic variat, încercând să dialoghez cu partenerul de lucru: „Învățând pe alții, devii maestru!” (Proverb).

Am gândit această culegere de exerciții gramaticale ca o „addenda” la *Teoria și practica analizei gramaticale*, carte fundamentală în lingvistica românească postbelică, semnată de G. G. Neamțu. Prin urmare, în capitolul al doilea, analizele morfosintactice propuse¹, prin texte înscrise în stilul colocvial sau beletristic, funcționează după modelul generativ prezent în această carte.

E un gest modest de a recunoaște autoritatea Școlii de gramatică clujene postbelice, avându-i ca reprezentanți: pe D.D. Drașoveanu (sintaxa limbii române), G.G. Neamțu (morfosintaxa), Carmen Vlad (semantică; lingvistică textuală), G. Gruică (morfologie), fără a abandona teoriile lingvistice ale reprezentanților școlii bucureștene (Ion Coteanu, Valeria Guțu Romalom Gabriela Pană-Dindelegan, Rodica Zafiu ș.a.) și ai școlii ieșene (Dumitru Irimia).

Expresie a cercetării lingvistice, cartea *Morfosintaxa în teste-grilă*, alături de beletristică și jurnal, cartea de specialitate sau de dicționare, își va afla locul pe biroul omului de cultură. Oare nu limba este provocarea

¹ Deseori am folosit în variante două coduri: gimnazial, respectiv universitar. După codul gimnazial se evaluează elevul și studentul filolog. Codul universitar se referă la modelul de analiză morfosintactică impus de Școala de gramatică clujeană postbelică, preluat și la specializările filologice de la universitatea mureșeană.

cea dintâi a destinului pentru om? Departe de a fi sabia lui Damocles, acest gen de carte își verifică eficiența printr-o „re-creație” pe care exercițiul gramatical i-o propune minții obosite de peste zi. Mai mult: însuflă optimismul de a stăpâni corect o limbă.

În practica analizei gramaticale, am preferat formula testelor-grilă pentru a împăca gândirea cu spiritul ludic în alegerea variantei corecte.

Testul-grilă nu este un joc de noroc, ci „un joc cu mai multe strategii”. Așa am scris această carte. Ce altceva îți propune viața decât *un joc*? Iar noi consimțim dintotdeauna să fim (niște) *homo ludens* ...

Succes și inspirație în logica gramaticală aplicată în alegerea variantei corecte! A? B sau C? Atenție la D: altă interpretare...

Autoarea

LISTA ABREVIERILOR folosite în culegere

A.adj. = atribut adjectival
A.apoz. = atribut apozitional
A. subst. (genitival, datival etc) = atribut substantival
A subst. prep. = atribut substantival prepozițional
Ac = caz acuzativ
Adj. = adjectiv
Adj. pron. de întărire/ pos./ dem./ semiind./ rel./ int. /neh. /neg. = adjectiv pronominal
Adv. = adverb
Art.pos. / dem.=articol posesiv (genitival) / demonstrativ (adjectival)
AT = atributiva
C. c. (mod /timp etc.) = complement circumstanțial (mod etc.)
C.agent = complement de agent
Cd = complement direct
CD = completiva directă
CDȚ = circumstanțiala condițională
Ci = complement indirect
CI = completiva indirectă
CL = circumstanțiala de loc
CM = circumstanțiala de mod
CNS = circumstanțiala consecutivă
cond.opt.= mod condițional-optativ
conj. = conjuncție / mod conjunctiv
constr. circumst.= construcție circumstanțială
constr. rel. inf = construcție relativă infinitivală
constr. vb. = construcție verbală
CS = circumstanțiala de scop
CT = circumstanțiala de timp
CV = circumstanțiala concesivă
CZ = circumstanțiala de cauză

D = caz dativ
diat. act. / pas. / refl. = diateza activă / pasivă / reflexivă
Eps= element predicativ suplimentar
G = caz genitiv
inf. = mod infinitiv
interj. = interjecție
loc. (adj./ vb. / adv. etc.)= locuțiune
N = caz nominativ
(ne)pred. = (ne)predicativ
nr. card. / ord. = numeral cardinal / ordinal
Pn(i)=predicat nominal (impersonal)
PR = predicativa
prep. = prepoziție
pron. dem. = pronume demonstrativ
pron. int. = pronume interogativ
pron. neg. = pronume negativ
pron. neh. = pronume nehotărât
pron. pers. / de politețe = pronume personal / de politețe
pron. pos. = pronume posesiv
pron. pos.(dem.) semiind. = pronume semiindependent
pron. refl. = pronume reflexiv
pron. rel. = pronume relativ
PRS = predicativa suplimentară
Pv (i) = predikat verbal (impersonal)
S = subiect
SB = subiectiva
V = caz vocativ
val. = valoare
vb. (ne)pred. = verb (ne)predicativ
vb. aux. = verb auxiliar
vb. cop. = verb copulativ

PRACTICA ANALIZEI GRAMATICALE NIVEL SINTAGMIC

MORFOSINTAXA PROPOZIȚIEI²

... sau test pentru admiterea în rândul cunoscătorilor structurii morfosintactice a limbii române contemporane

SUBSTANTIV

1. A se analiza cu mare grijă **poemele** în proză !
 - a. Ac / Cd; b. N / S; c. altă interpretare³
2. Reține: pentru binele făcut, li se cuvine cu prisosință **respectul** vostru.
 - a. subst., N / S;
 - b. subst., Ac / Cd;
 - c. subst., Ac / C. c. de mod consecutiv
3. „**Cei buni** n-au vreme de gândit.” (George Coșbuc)
 - a. pron. dem de depărtare, N / S; adj., N / A adj;
 - b. subst. (provenit din adj), N / S⁴;
 - c. pron. dem. semiind., N₁ / S; adj., N₂ / A adj.
4. Îi umblă prin cap tot felul de **idei**.
 - a. Ac / Cd; b. N / S; c. altă interpretare⁵

² Din bibliografia de specialitate, cărțile fundamentale în rezolvarea testelor propuse la acest capitol considerăm a fi cele semnate de reprezentanții Școlii lingvistice clujene: D.D.Drașoveanu, „Teze și antiteze în sintaxa limbii române”, Ed.Clusium, 1997 și G.G. Neamțu, „Teoria și practica analizei gramaticale. Distincții și ...distincții”, Ed. Excelsior, 1999.

Culegerea propusă reia un număr din testele aflate în *Limba română. Gramatică normativă*, Ed Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2003, p. 23- 135.

³ 1 / c. altă interpretare: loc. vb. („a lectura”), inf., fără funcție sintactică

⁴ 3 / b: cod gimnazial; c. cod universitar.

5. „Flămândului și o bucată de mămăligă rece i se pare **plăcintă**.” (Proverb)
- subst., Ac / Cd;
 - subst., Ac / C. c. mod,
 - subst., N / Np.
6. „[...] o mie nouă sute / a fost,/ două mii / va să vie.” (Nichita Stănescu)
- nr. card. cu val. subst., N / S;
 - nr. card. cu val. subst., Ac / Cd;
 - nr. card. cu val. adj., N / A adj.
7. „Fiind **băiet**, păduri cutreieram...” (Mihai Eminescu)
- subst, N / Np;
 - subst, Ac / Cd;
 - altă interpretare⁶
8. Nu mă miră **întâmplarea**, ci acela care a provocat-o.
- adv. de mod / Np;
 - subst., N / S;
 - subst., N / Np.
9. Mare **pagubă** că n-a veni!
- adv. de mod/ Np;
 - adv. predicativ/ Pv impers.;
 - subst., N / N p
 - subst., N / S
10. Știindu-se **martor** la accidentul petrecut, se aștepta să fie interogat.
- subst., N / Np;
 - subst, N / Eps;
 - subst., Ac / C. c. cauză.

⁵ 4 / c. altă interpretare: Ac / S (abatere de la caz)

⁶ 7 / c. altă interpretare: subst., Ac / C. c. cauză

11. E posibil să rămână **un oarecare**, dacă nu își revine?

- a. adj. nehot, N / A adj; pron. negativ, N / Np;
- b. nr. card., Ac / A adj; pron. negativ, Ac / Cd;
- c. subst., N / Np.

12. Pe profesorul **Ionescu**, trebuia să-l întâlnească.

- a. Ac; b. N; c. G

13. Îl cunoștea din anul **1980**.

- a. num. card. compus cu val. subst., Ac / A. apoz.;
- b. num. card. cu val. subst., N / A. subst. N (apoz. neizolată);
- c. num. card. compus cu val. adj., Ac / A. adj.

14. Doamnei **avocat**, cu respect!

- a. D / A. subst. în D; b. N / A. subst. în N; c. altă interpretare⁷

15. Substantivele evidențiate în enunțurile

(1) Domnule **pianist**, cântați minunat!

(2) „Țal, nene **Iancule!**” (I L. Caragiale)

se analizează:

- a. V, fără funcție sintactică;
- b. subst. N și V / A. subst. N (apoz. neizolate)⁸;
- c. (1) N / A. subst.; (2) subst., V / A apoz.;
- d. altă interpretare⁹

⁷ 14 / c. altă interpretare: D / Ci

⁸ 15 / b: cazuri: N₁; respectiv: V₁ proN (expresia paradigmatică = forma vocativului pentru nominativul cerut de poziția sintactică a apozității izolate)

⁹ 15 / d. altă interpretare: ambele subst., V / A. subst. (în vocativ)

16. Ce vrei: cafea sau **red bull**?

- a. subst., Ac / C. c. mod; b. subst., N / Eps; c. subst., N / A apoz.

17. În fața prietenilor, încă se mai considera **soțul** ei.

- a. subst., Ac / Cd; b. subst., Ac / C. c. mod; c. altă interpretare¹⁰

18. „**Leoaică** tânără, iubirea mi-a sărit în față.” (Nichita Stănescu)

- a. subst., N / S;
b. subst., V, fără funcție sintactică;
c. subst., N / A apoz.
d. subst. N / Np (din construcție nominală)

19. Din structura cărții: concept teoretic, exerciții, **controverse**, nu s-a omis nimic.

- a. subst., Ac / A apoz.; b. subst., N / A apoz.; c. subst., Ac / Cd.

20. Electoratul l-a ales pe doctorul Ionescu iarăși **primar**.

- a. subst., N / C. c. mod comparativ;
b. subst., N / Eps;
c. subst., Ac / Eps.

21. „Domnii mei, se pot toate,/ Deși le spui drept **glume**.” (Gr. Alexandrescu)

- a. subst., Ac / C. c. mod; b. subst., Ac / Cd; c. subst., N¹¹ / Eps

22. Adevărul, îl vrei **pe fragmente** sau ca întreg?

- a. subst., Ac / Ci; b. subst., Ac / Eps; c. subst., Ac / C. c. mod

¹⁰ 17 / c. altă interpretare: subst., N / Eps

¹¹ 21/c: N proD

23. Doar ea îi mai rămase **cu credință și dor**.

- a. subst., Ac / N p multiplu;
- b. subst., / C. c. mod;
- c. altă interpretare¹²

24. Era concentrată pe evenimentele ce o așteptau odată cu sosirea **la Viena**

- a. subst. propriu, Ac / C. c. loc;
- b. subst. propriu, Ac / Ci;
- c. subst. propriu, Ac / A. subst. prep.

25. Numirea în comisie **de colegul** ei chiar o încânta.

- a. subst., Ac / A. subst. prep.;
- b. subst., Ac / compl. de agent;
- c. subst., Ac / Ci.

26. „Întâlnirea dintre noțiune și **cuvânt** e logodna neeternă, care poate fi și ruptă.” (Nichita Stănescu)

- a. subst., Ac / Ci;
- b. subst., Ac / A. subst. prep.;
- c. subst., N / S.

27. „Soarele încălzește și **pe buni** și **pe răi**.” (Proverb)

- a. adj., Ac / A adj.;
- b. subst., Ac / Cd¹³;
- c. subst., Ac / Ci.

28. „Omul sfîntește locul, nu locul **pe om**.” (Proverb)

- a. subst., Ac / Cd;
- b. subst., Ac / Ci;
- c. subst., Ac / Eps

¹² 23 / c. altă interpretare: subst., Ac / Ci

¹³ 27 / „pe” = morfem de gen personal (Ac₁) și nu jonctiv (prepoziție)

29. Și l-ar fi vrut ca **pe un prieten**.

- a. subst., Ac / C. c. mod;
- b. subst., Ac / C. c. mod;
- c. subst., Ac / Cd (în construcție comparativă).

30. L-au suspectat ca **pe un escroc**.

- a. subst., Ac / Cd + nr. cardinal / A. adj.;
- b. subst., Ac / C. c. mod;
- c. subst., Ac + art. nehot. / Cd (în construcție comparativă).

31. Între cele două rele, o voi alege **pe prima**: cea mai puțin rea.

- a. nr. ordinal cu val. subst, Ac / Cd;
- b. nr. ordinal cu val. subst, Ac / Eps;
- c. nr. ordinal cu val. adj., Ac / A adj.

32. Prefera mai mult berea fără alcool decât **vinul**.

- a. subst., Ac / C. c. mod;
- b. subst., Ac / Cd (în construcție comparativă);
- c. altă interpretare¹⁴

33. „Pot smulge [...] cristale de cuarț/ **ca pe niște pene dureroase**” (Stănescu)

- a. subst., Ac / C. c. mod;
- b. subst., Ac / Ci;
- c. subst., Ac / Cd (în construcție comparativă).

34. De ce ești supărat pe toată **lumea**, adică și pe mine?

- a. subst., Ac. / C.d; b. subst., Ac / C.c.m; c. subst., Ac / C.i.

¹⁴ 32 / c. altă interpretare: subst., Ac / Ci

35. Toate economiile făcute, și le-a lăsat pe această **casă**!

a. subst., Ac / Ci;

b. subst., Ac / Cd;

c. altă interpretare¹⁵

36. Colegii o considerau o **altruistă**.

a. subst., Ac / Eps;

b. subst., Ac / Cd;

c. altă interpretare¹⁶

37. „Dragă-mi este dragostea,

bântuită de **sprâncene...**”

(Lucian Blaga)

„Era [...] un fel de gol

străbătut de o **dorință** imprecisă”

(Nichita Stănescu)

a. subst., Ac / Ci;

b. subst., Ac / C de agent;

c. subst., Ac / S.

38. Cânta la clarinet ca **dintr-o goarnă**.

a. subst., Ac / C. c. mod comparativ;

b. subst., Ac / C. c. instrumental (în construcție comparativă);

c. altă interpretare¹⁷

39. Prelua informațiile mai mult prin intermediul cărților decât **prin lectura** revistelor electronice, gen LiterNet.

a. subst., Ac. / $\dot{C}$. c. instrumental (în construcție comparativă);

b. subst., Ac / C. c. mod;

c. altă interpretare¹⁸

¹⁵ 35 / c. altă interpretare: subst., Ac / C. c. mod

¹⁶ 36 / c. altă interpretare: subst., Ac / C. c. mod

¹⁷ 38 / b: cod universitar; c. altă interpretare: subst., Ac / C. i. (în construcție comparativă)

40. Neliniștea examenului **luni** întregi a marcat-o nefericit.

- a. subst., Ac / Ci; b. adv. de timp / C. c. timp; c. altă interpretare¹⁹

41. **Artist** bun, nu îl vezi doar tu.

- a. subst., Ac / Cd; b. subst., Ac / C. c. mod; c. altă interpretare²⁰

42²¹. Mică fiind, tata îmi spunea **libelulă**.

- a. subst., D / Eps;
b. subst., Ac / C. c. mod.
c. altă interpretare²²

43. Din studentie, ei mă numeau **licurici**.

- a. subst., Ac / Cd;
b. subst., Ac / C. c. mod;
c. subst., N¹ pro Ac / Eps²³

44. Era nevoită să renunțe mai bine la post decât **la prietenia** lor.

- a. subst., Ac / C. c. loc;
b. subst., Ac / C. agent;
c. subst., Ac / C. i (în construcție comparativă);
d. subst., Ac / C. c. mod comparativ.

¹⁸ 37 / a: cod universitar; c. altă interpretare: subst., Ac / Ci (cod gimnazial)

¹⁹ 40 / altă interpretare: subst., Ac 3 (construcție eliptică de prep.) / A. subst. prep.

²⁰ 41 / altă interpretare(cod universitar): subst., Ac¹ / Eps.

²¹ Testele 42, 43 sunt adresate spre analiză gramaticală lingviștilor – studenți și profesori. Testele constituie modele generative comentate de G.G. Neamțu în *Teoria și practica analizei gramaticale*, Ed. Excelsior, 2000.

²² 42 / c. altă interpretare(cod universitar): subst., N¹ pro D / Eps

²³ 43 / c: cod universitar

45. „Astăzi râzi d-o pedantă, mâine d-o **prețioasă**...”(Gr. Alexandrescu)
 a. subst., Ac / Ci;²⁴ b. adj., Ac / Eps; c. subst., Ac / Cd.
46. I-a sfătuit pe toți deopotrivă, atât **pe isteți**, cât și pe cei modești.
 a. adj., Ac / A adj.; b. subst., Ac / Cd; c. subst., Ac / A apoz.
47. De **necaz**, îi venea să-și ia lumea-n cap.
 a. subst., Ac / C. c. cauză; b. subst., Ac / Ci; c. subst., Ac / C. c. mod
48. A citit mult pentru **comunicarea** pe tema călătoriei.
 a. subst., Ac / A. subst. prep.;
 b. subst., Ac / C. c. scop;
 c. subst., Ac / Ci.
49. În caz de **eșec**, trebuia să renunțe mai bine la post decât la prietenia lor.
 a. subst., Ac / C. c. condițional;
 b. subst., Ac / C. c. timp;
 c. subst., Ac / C. c. cauză.
50. Cu toate **aprecierile** făcute, nu a obținut candidatura.
 a. subst., Ac / C. c. mod; b. subst., Ac / Ci; c. subst., Ac / C. c. concesiv.
51. „Totul / pentru [...] a le zgâria / până la **sânge** cu o prezență.” (N.Stănescu)
 a. subst., Ac / funcție dublantă: C. c. consecutiv + C.c.mod²⁵;
 b. subst., Ac / C. c. mod;
 c. subst., Ac + prep./ C. c. loc

²⁴ 45 / a: cod universitar: Ac₃

²⁵ Funcția dublantă de complementul circumstanțial de mod consecutiv a fost aflată și în manualele școlare pentru licee pedagogice și de filologie.

52. Toți ai clasei sunt prezenți la acest concurs.

- a. subst, G / S (abatere de la N);
- b. subst., G / A. subst. genitival;
- c. pron. pos. semiind., N₁ / S; subst., G₁ / A. subst. genitival²⁶.

53. „Cu mâna stângă ți-am întors spre mine chipul, / **sub cortul** adormiților gutui.” (Nichita Stănescu)

- a. subst., G / C. c. loc; b. subst., Ac / C. c. loc; c. altă interpretare

54. Acționa cu promptitudine împotriva **minciunii**.

- a. subst., D / Ci; b. subst., G / Ci; c. subst., D / C. c. mod.

55. „Din punctul de vedere²⁷ al **artei**, îmi imaginez un adevăr polipier, [...] putând fi atins / din foarte multe unghiuri.” (N. Stănescu)

- a. subst., G / A. subst. genitival;
- b. subst., G + loc. prep. / Ci²⁸;
- c. subst., G + loc. prep. / C. c. de relație;

²⁶ 52 / a: cod gimnazial; c: cod universitar

²⁷ „Din / dinspre punctul de vedere (al...)” = loc. prep. echivalentă semantic cu prep. „după”, „dinspre” sau cu loc. prep. cu sens relațional: „referitor la”, „cu privire la”. În interiorul locuțiunii, subst. „punct” redă o singură realitate, refuzând pluralitatea: *ai sau nu ai opinie în legătură cu ceva; iei sau nu iei opinie față de ceva*, adică „*atitudine*”. Prin urmare, echivalentul semantic al loc. subst. mai poate fi „*atitudinea*” față de ceva, de data asta o realitate nominală singulară. Construcția „*din punct de vedere artistic / tehnic etc.*” o considerăm irelevantă semantic, având valoare emfatică, asemenea modalizatorilor adverbiali, aici cu sens de evidențiere, relevare a ideii artistice aflată în construcție prin adverbul „*artisti*”.

„*Punctul de vedere*” are ca sinonim substantivul „*opinie*”, care cunoaște și forma de plural, de unde, comparativ, varianta „*puncte de vedere*”.

În concluzie: construcțiile cu prep., respectiv: „*din/ dinspre punctul de vedere (al)* (+ subst., G₃)”, „*din punct de vedere* (+ adv.)” sunt loc. prep., iar cele în care lipsește prep. sunt loc. subst. „*punct(ul) de vedere*”, cu varianta de plural: „*puncte(le) de vedere*” cu sau fără loc. prep. „*referitor la*”.

²⁸ 55 / b: cod gimnazial; c: cod universitar

56. „Acum vom sta înlăuntrul **unui ochi...**” (N.Stănescu)
- subst., G + loc. prep. / C. c. loc;
 - subst., G / A. subst. genitival;
 - subst., D / C. c. loc.
57. Îndărătul fiecărei **confruntări** cu el, rămânea tristă.
- D;
 - G;
 - altă interpretare
58. În jurul lui **2004**, după atâta rătăcire, se vor revedea la Versailles.
- num. card. compus cu val. subst., inv., G / C. c. timp;
 - num. card. compus cu val. subst., G / A. subst. genitival;
 - altă interpretare
59. Depunea efort în vederea **însănătoșirii** prietenului.
- susbt., G / A. subst. prep.;
 - subst., D / Ci;
 - subst., G / C. c. scop
60. „Oamenii cu **știință** de carte sunt păsărele cu ciocul de **fier**.” (Proverb)
- subst., Ac / Ci;
 - subst., Ac / A. subst. prep.;
 - subst. cu val adj, Ac / A adj
61. Vor lua atitudine împotriva **răufăcătorilor**.
- susbt., D / Ci;
 - subst., G / C. c. mod;
 - altă interpretare²⁹
62. Cartea aceluia, **a ilustrului**, nu-i cea mai grozavă în științele educației.
- pron.subst, D / A. subst. prep;
 - subst., G / A. apoz.;
 - altă interpretare³⁰

²⁹ 61 / c. altă interpretare: subst., G / Ci

63. „Tot ceea ce se vede ar trebui să nu se vadă / din pricina **răspândirii** lui pretutindeni.” (Nichita Stănescu)

a. subst., G/ C . c. cauză; b. subst., D/ Ci; c. subst., G/ A. subst. genitival.

64. Mereu avuseseră opinii contrare **teoriei** cineticii moleculare.

a. subst., D / A. subst. prep.; b. subst., D / Ci; c. altă interpretare

65. Contrar **timpului** nefavorabil, au plecat în drumeție.

a. subst., Ac / C. c. concesiv;

b. subst., D / C. c. mod;

c. subst., D / C. c. concesiv.

66. Scrie dintotdeauna conform **unui plan** elaborat dinainte.

a. subst., D, neart. / Ci;

b. art. nehot.+ subst., D (+ prep.) / C. c. mod;

c. art. nehot. + subst., G (+ prep.) / C. c. mod.

67. Fiind soră **mamei** mele, o așteptam cu drag pe Elena.

a. subst., D/ A. subst. datival; b. subst., G/ A. subst. G; c. altă interpretare

68. Călător fiind, așterne-mă-voi **drumului**!

a. subst., G / C. c. loc; b. subst., D_{locativ} / C. c. loc; c. altă interpretare³¹

69. „Prietenul **la nevoie** se cunoaște.” (Proverb)

a. subst., Ac / C. c. timp; b. subst., Ac / Ci; c. subst., Ac / C. c. loc.

³⁰ 62 / b: cod gimnazial;

c. cod universitar: a. pron. pos. semiind., N₁ / A apoz; subst., G₁ / A. subst. prep

³¹ 68 / c. altă interpretare: cod universitar: D”₁ pro-Ac / C. c. loc

70. „După litera „I” urmează litera „U”,/ după litera „B”, litera „I”, apoi „T”, apoi „O”...” (Nichita Stănescu)
- subst., V / A subst; subst. în metalimbaj, fără funcție sintactică;
 - subst. în metalimbaj, primele patru / A subst; ultimele două = S
 - altă interpretare³²
71. „- Alei, **dragul** mamei ! S-ar putea una ca asta ?” (M. Sadoveanu)
- subst., N / A apozitional;
 - adj., V / A adj;
 - subst., V, fără funcție sintactică³³
72. Bade **Ioane**, mai cântă-mi din fluier !
- subst., V / A apoz.;
 - subst. V / fără funcție sintactică;
 - subst., V”₁ pro-N / A subst. N (Apoz. neizolată)³⁴
73. Unchiule **Ion**, mi-ai adus vești de acasă ?
- subst., V / A subst. vocativ;
 - subst., V / fără funcție sintactică;
 - altă interpretare³⁵
74. Vecine, **Ioane**, ajută-mă, te rog !
- subst., V / A apoz.;
 - subst., V / fără funcție sintactică;
 - subst., N / S.

³² 70/ c. altă interpretare: toate: subst., fără funcție sintactică

³³ 71 c: N”₁ pro-V

³⁴ 72 / c. altă interpretare: cod universitar. Pentru comentariul morfologic referitor la testele 72, 73, 74, vezi G.G. Neamțu, op. cit

³⁵ 73 / c. altă interpretare: cod universitar: subst., N”₁ / A subst. N (apozitie neizolată)

PRONUME

75. Știu eu ce-l supără pe el: înstrăinarea.

- a. pron.int., Ac / Cd; b. pron.rel., Ac / Cd; c. pron.rel., N / S

76. „Ce ție nu-ți place altuia nu face.” (Proverb)

- a. pron. rel., N / S; pron. neh., D / Ci;
b. pron. rel. Ac / Cd; pron. neh., D / Ci;
c. pron. rel, Ac / S (abatere de la caz); pron. neg., D / Ci.

77. „Nimeni nu-i profet în patria sa.” (Proverb)

- a. pron. neg., N / Np; b. pron. neh., N / S; c. pron. neg., N / S

78. Oare știe ce bănuiesc că se întâmplă?

- a. Cd în prima prop. subordonată;
b. S în a doua prop. subordonată;
c. Cd în principală.

79. Ce m-a surprins e că nu a înțeles respectul pe care i-l port.

- a. pron.rel cu val. conjuncțională, fără funcție sintactică;
b. pron. rel., Ac / Cd;
c. pron.rel., N / S.

80. “Ce trebuie să fi fost acum o lună, cu teii în floare ?” (Mircea Eliade)

- a. subiect în propoziția principală;
b. subiect în propoziția subiectivă;
c. complement direct în prop. principală;
d. complement direct în prop. subordonată.

81. Dintre dialectele cunoscute, nu se vorbește, pe aici, **niciunul**?

- a. pron. negativ compus, N / S;
- b. adv. de negație + pron. nehot. , Ac/ Cd;
- c. pron. negativ compus, Ac / Cd.

82. „[...] Tot **ceea ce** se vede ar trebui să nu se vadă / din pricina răspândirii lui pretutindeni.” (Nichita Stănescu)

- a. pron. dem. semiind., N₁ / S; pron. rel., N₁ / S³⁶;
- b. pron. rel. compus, N / S;
- c. pron. rel. compus, N / A. subst. în N

83. Că este supărat pe ea, **asta** nu i s-a pomenit.

- a. pron. dem. apropiere, Ac / Cd;
- b. pron. dem. de apropiere, N / S (reluat);
- c. altă interpretare³⁷

84. Întreaga instituție este acum **a voastră**.

- a. pron. pos. semiind., N₁/ Np; adj. pron. pos., N₂/ A adj³⁸;
- b. adj. pron. pos., N / Np;
- c. pron. pos., N / Np;
- d. pron. pos., G / A. pron. genitival.

85. Acolo mi-au spus multe despre tine, **unele** bune, altele rele.

- a. pron. neh., N / A apozitional
- b. subst., Ac / A apozitional
- c. altă interpretare³⁹

³⁶ 82 / a: cod universitar; b: cod gimnazial.

³⁷ 83 / c. altă interpretare: pron. dem. de depărtare, N / A. apoz.

³⁸ 84/ a: cod universitar; b, c, d: cod gimnazial.

86. S-au cumpărat multe produse: o **duzină** de cutii de chibrituri, conserve, unele de carne de porc, **altele** de vită, pateuri.

a. nr. cardinal, N / S;	pron. neh., N / A.apoz;
b. subst., N / A. apoz;	pron. neh., N / A apoz.;
c. nr. cardinal, N / S;	pron. neh., N / S.

87. Drept **cine** **mi** **ți-l** consideri pe omul acesta?

a. pron. rel. int., Ac + prep./ Eps;	pron. pers., D / Ci;
b. pron. int., Ac / Cd;	pron. pers., D / Ci;
c. pron. int., Ac / Eps;	pron. pers., D _{etic} , fără funcție sint.

88. Gata cu voi, stihii **ale** naturii !

- pron.semiind. dublant în N, fără funcție sintactică⁴⁰;
- pron. pos. semiind., N / A. pron. nominativ;
- pron. pos. semiind., V / A.pron. vocativ;
- articol genitival.

89. Chiar de se știe urâtă, **a** din deal e mai avută.

- pron. semiindependent, N / Np⁴¹;
- pron. dem. de depărtare, fm. pop., N / S;
- subst. în metalimbaj / S.

90. Drept **ce** s-a fi putut recomanda prietenul tău?

- pron. nehotărât, Ac / C.d;
- pron. int., N / Eps;
- pron. int., Ac / C. c. mod.

³⁹ 85 / c. altă interpretare: pron. neh., N / A apoz.

⁴⁰ 88/ a, b, c: cod universitar; d: cod gimnazial.

⁴¹ 89 / a: cod universitar; b, c: cod gimnazial.

91. Tot ce s-a spus ar fi trebuit să nu i se fi spus niciodată.

- a. pron. neh., N / S în a doua subordonată;
- b. pron. neh., N / S în principală;
- c. pron. neh., Ac / Cd în a doua subordonată.

92. Unele ca **astea** se mai rezolvă ?

- a. pron. dem. de apropiere, Ac / Ci;
- b. pron. dem. de apropiere, Ac / A. pron. prep.;
- c. altă interpretare⁴²

93. Ce poate fi îndepărtarea insului de **sine** însuși ?

- a. pron. refl., Ac / Ci;
- b. pron. refl., Ac / A pron. prep;
- c. pron. refl. cu val subst., Ac / Ci.

94. Ce trebuie să-ți mai amintesc?

- a. S în principală;
- b. S în subordonată;
- c. Cd în principală;
- d. altă interpretare⁴³

95. Mingile de tenis, schimbă-i-le pe paletă !

- a. pron.refl., Ac / Cd;
- b. pron. pers., D / A. pron. datival;
- c. pron. pers., Ac / Cd;
- d. pron. refl., D / Ci.

⁴² 92 / c. altă interpretare: loc. pron. neh., N / S

⁴³ 94 / d. altă interpretare: Cd în subordonată

96. Cuvintele **pe care** i le-aș fi putut striga erau de alint.

- a. Cd al cărui cuvânt regent este vb. „aș fi putut”;
- b. Cd al cărui cuvânt regent este vb. „(a) striga”;
- c. A pron. genitival al cărui cuvânt regent este subst. „cuvintele”.

97. Nu aveam **altceva** de făcut decât să-i scriu.

- a. Cd / Ac ; cuvânt regent = vb. supin;
- b. Cd / Ac ; cuvânt regent = vb. indicativ, imperfect;
- c. S / N ; cuvânt regent = vb. supin.

98. „Spune-mi, dacă **te-aș** prinde-ntr-o zi/ și **ți-aș** săruta talpa piciorului, nu-i așa că ai șchiopăta puțin, după aceea,/ de teamă să nu-**mi** strivești / sărutul ?” (Nichita Stănescu)

- a. pron. pers.: primul = Ac / Cd; urm. două = D pos / A pron. datival
- b. primul, pron. pers. = Ac / Cd; urm. două, pron. refl., D / Ci;
- c. a .i.⁴⁴

99. Mizând **pe ce** mi-ai promis, am semnat contractul cu editura.

- a. pron.rel, Ac / Cd;
- b. pron. rel, Ac / funcție cumulantă: Ci + Cd⁴⁵;
- c. pron.rel., Ac / Ci.

100. Merele, frunzele, umbrele și tu ...v-ați supărat deodată **pe mine**.

- a. pron. pers., Ac / Cd;
- b. pron. refl., Ac / Ci;
- c. pron. pers., Ac / Ci.

⁴⁴ 98 / c. altă interpretare: primul: pron. pers., Ac / Ci;

⁴⁵ 99 / a, c: cod gimnazial; b: cod universitar.

101. De ce dai mereu vina pe **ceilalți**?

- a. pron. dem. de diferențiere, Ac / Ci;
- b. pron. dem. de depărtare, Ac / Ci;
- c. pron. dem. de identitate, Ac / Cd.

102. Nu se gândea decât **la sine**.

- a. pron. refl., Ac / Ci (în construcție exceptivă);
- b. subst., Ac / Ci;
- c. altă interpretare⁴⁶

103. I-a dat cartea **la cine** i-a cerut-o mai întâi.

- a. pron. relativ, Ac / funcție cumulantă: Ci + S⁴⁷;
- b. pron. relativ, Ac / excepție S;
- c. pron. rel., Ac / Ci.

104. Fusesem recomandată de tine, nu de **altcineva**.

- a. pron. neh. simplu, Ac / Ci
- b. pron. neh. compus, Ac / C de agent
- c. altă interpretare⁴⁸

105. Ce-o fi crezut-o, de nu i-a aprobat intervenția?

- a. adverb / C. c. mod;
- b. pron.int., Ac / Cd;
- c. pron. int., Ac / Eps

106. Nu și-l închipuia **altceva** decât vreun pisălog...

- a. pron. neh. compus, Ac / Eps;
- b. pron. rel., Ac / Cd;
- c. pron. neg., Ac / C. c. mod.

⁴⁶ 102 / c. altă interpretare: pron. refl., Ac / C. c. loc

⁴⁷ 103 / a: cod universitar; b, c: cod gimnazial.

⁴⁸ 104 / c. altă interpretare: pron. neh. compus, N / S (abatere de la caz).

107. „Cele mai multa rele [...] ni le face toate / Un pământean d-ai **noștri**, o rudă sau un frate.” (Gr. Alexandrescu)

- a. pron. pos., Ac / A pron. prep.;
- b. pron. pos., G / A pron. genitival;
- c. altă interpretare⁴⁹

108. În pofida **a ce** mi-ai transmis, totuși acțiunea a fost o reușită.

- a. pron rel., Ac / Cd;
- b. pron. rel. , G + loc. prep. / C. c. concesiv;
- c. pron. pos. semiindependent, G / C. c. concesiv; pron. rel., Ac / Cd
- d. altă interpretare⁵⁰

109. Elevul **cui** ne spuneai că ești?

- a. pron.int., G/ Np; b. pron.int., D/ Ci; c. pron. int., G/ A. pron. genitival.

110. Din răutatea **Întunecimii sale**, au pierit atâtea oameni !

- a. subst., G / A. subst. genitival; adj. pos., G / A adj.;
- b. pron. de politețe, G / A. pron. genitival;
- c. loc. pron. de politețe, G / A. subst. genitival.

111. Ai aflat de substanțele **al căror** efect le-a fost fatal margaretelor?

- a. adj. pron. relativ, Ac / A adj.;
- b. pron. relativ, G / Np,
- c. pron. relativ, G / A pron. genitival;
- d. altă interpretare⁵¹

⁴⁹ 107 / c. altă interpretare: cod universitar: pron. pos. semiindependent, Ac₃ ; adj. pron. pos., Ac₂ / A adj.

⁵⁰ 108 / c: cod universitar;

d. altă interpretare: pron. rel., G + loc prep. / funcție cumulantă: C. c. concesiv + Cd.

112. „Nesfârșit e dorul-dor. / Bate-n valea **tuturor**.” (Lucian Blaga)
 a. pron. neh., G/ A pron. genitival; b. pron. neh., D/ Ci; c. altă interpretare⁵²
113. Parcul pustiu dimprejurul **lui**, pe neașteptate, s-a umplut de lume.
 a. pron. pers., G / A. pron. prep;
 b. pron. pos., D / A pron. prep.;
 c. pron. pers., G / C. c. loc.
114. Nu s-a exprimat niciodată contra **alor tăi**.
 a. pron. pos., G / C. c. mod;
 b. pron. pos. semiindependent, G₃ / Eps; adj. pron. pos., G₂ / A adj;
 c. altă interpretare⁵³
115. Dreptul la cuvânt era **al alor mei**.
 a. pron. pos. semiind., N₁ / Np; pron. pos. semiind., G₁ /A. pron. genitival; adj. pron. pos., G₂ / A adj;
 b. pron. pos. G + art. genitival / Np;
 c. altă interpretare⁵⁴
116. Nu s-ar fi manifestat niciodată împotriva **alor noștri**.
 a. pron. pos. semiind., G₃ / Eps; adj. pron.pos., G₂ / A adj.;;
 b. pron. pos., G / C. c. mod;
 c. pron. pos., G / Eps.

⁵¹ 111 / d. altă interpretare: cod universitar: pron. pos. semiind. dublant; pron. rel., G / A. pron. genitival.

⁵² 112 / c. altă interpretare: pron. rel., D / Ci.

⁵³ 114 / a, c: cod gimnazial; b: cod universitar;
 c. altă interpretare: pron. pos., G₃ / Eps.

⁵⁴ 115 / a: cod universitar; b, c: cod gimnazial;
 c. altă interpretare: pron. pos., N / Np.

117. E abătut din pricina **celor petrecute** la concurs.

- a. pron. dem. semiind., G₃ / C.c.cauză; adj., G₂ / A adj.⁵⁵;
- b. subst., G / C. c. cauză;
- c. altă interpretare

118. „Dar la buna-**i** predicare/ Nimeni nu da ascultare.” (Gr. Alexandrescu)

- a. pron. refl., G / A. pron. genitival;
- b. pron. pers., D posesiv / A. pron. datival;
- c. pron. pers., D / Ci;
- d. altă interpretare⁵⁶

119. Se făcea că, de jur împreju-**mi**, era doar deșert...

- a. pron. refl., D / A. pron. datival;
- b. pron. pers., D posesiv / C. c. loc;
- c. pron. pos., G / A. pron. prep.

120. Pornește la drum ! Așterne-**i**-te !

- a. pron. pers., D / Ci;
- b. pron. pers., D locativ / C. c. loc;
- c. pron. refl., D posesiv / C. c. loc.

121. “Stăpâne, ia-**mi** vederea...!” (Lucian Blaga)

- a. pron. refl., D / Ci;
- b. pron. pers., D posesiv / Ci;
- c. pron. pers., D posesiv / A. pron datival.

⁵⁵ 117 / a: cod universitar; b, c: cod gimnazial;

c. altă interpretare: subst., D / Ci.

⁵⁶ 118 / d. altă interpretare: pron. refl., D posesiv / A. pron. datival.

122. Prin naștere, fiu-**și** primea dreptul la timp.

- a. pron. refl., D_{pos.} / A pron. D; b. pron.refl., D / Ci; c. altă interpretare

123. Vorbea **câte-n** lună și în stele...

- a. pron. rel. din loc. pron. neh. "*câte-n lună și-n stele*", Ac / Cd;
b. pron. neh., Cd;
c. adj. pron. neh., Ac / A. adj.

124. „Dragostea **ne-o** țină zeei...” (Lucian Blaga)

- a. pron. pos., G / A pron. genitival;
b. pron. pers., D pos / A pron. datival;
c. pron. pers., D / Ci.

125. Se petreceau multe în juru-**ți**, dar tu rămâneai străin.

- a. pron. refl., D posesiv / C. c. loc;
b. pron. pers., D posesiv / C. c. loc;
c. adj.pos., G / A. adj.;
d. pron. pos., D posesiv / A prep. datival

126. **Tu** de acolo, Maria, vii la examenul de mâine ?

- a. pron. pers., N / S;
b. pron. pers., V / A. apoz.;
c. pron. pers., V, fără funcție sintactică.

127. – Codrule, **Măria ta**, lasă-mă la umbra ta...!

- a. pron. pers. de politețe, V, fără funcție sintactică;
b. loc. pron. de politețe, V / A apoz.;
c. loc. pron. de politețe, N / S.

ADJECTIV

128. I se oferă **vreo** înlesnire?

- a. adverb de aproximație, fără funcție sintactică;
- b. articol nehotărât, N;
- c. adj. pron. nehotărât compus, N / A. adj.;
- d. altă interpretare⁵⁷

129. Problema **ta**, dacă o detești!

- a. adj. pron. pos., N / A. adj.;
- b. adj., element component al locuțiunii substantive „*treaba ta*”;
- c. adj. pron. pos., Ac / A. adj.

130. Nefiind **în măsură** să-i răspund provocării, am renunțat la tot.

- a. loc. adj., Ac / C. c. mod;
- b. loc. adv. / Np;
- c. loc. adj., N / Np.

131. „[...] poezia nu este lacrimă,/ ea este **însuși** plânsul” (Nichita Stănescu)

- a. pron. pers. de întărire, N / Np;
- b. adj. pron. de întărire, N / A. adj.;
- c. altă interpretare⁵⁸

132. Cu ani în urmă, mă considera discipolul **său**.

- a. adj. pron. pos., N / A. adj.;
- b. adj. pron., pos., Ac / A. adj.;
- c. pron. pos., G / A. pron. genitival.

⁵⁷ 128 / d. altă interpretare: cod universitar: adv. de aproximație (modalizator emfatic)

⁵⁸ 131 / pron. pers. de întărire, Ac / Cd.

133. „Gândirea **voastră**, zise, îmi pare minunată...!” (Gr. Alexandrescu)

- a. pron. pos., G / A.pron. genitival;
- b. adj. pron. pos., N / A. adj.;
- c. adj. pron. pos., G / A. adj.

134. „[...] ia aminte / La **ale noastre** crăiești cuvinte!” (Gr. Alexandrescu)

- a. adj. pron. pos., Ac / A. adj.;
- b. pron. pos., G / A. pron. genitival;
- c. pron. pos. semiind. dublant, Ac₁, fără fct. sint.; adj. pron. pos., Ac₂ / A. adj.;
- d. altă interpretare⁵⁹

135. Ea era mai mult frumoasă decât **avută**.

- a. adj., Ac / Eps;
- b. vb. participiu, pasiv / C. c. mod;
- c. adj., N / Np (în construcție comparativă).

136.⁶⁰ Casetofonul funcționează ca **nou**.

- a. adj., N / Np (în construcție comparativă);
- b. adj., Ac / Eps comparativ⁶¹;
- c. adv. de mod (cu valoare adjectivală) / C. c. mod.

137. Interesează-te la **ce** oră avem tren!

- a. pron. rel, N / A pron.prep.;
- b. adj. pron. rel, Ac/ Aadj.;
- c. altă interpretare⁶².

⁵⁹ 134 / a, b, d: cod gimnazial; c: cod universitar.

d. altă interpretare: pron. pos., Ac / Ci

⁶⁰ Testele 136, 137 se adresează studenților filologi.

⁶¹ 136 / Cf G.G. Neamțu, *op. cit.*

⁶² 137 / c. altă interpretare: pron. rel., N / A pron. nominativ

138. Ce limbă se preferă în această colectivitate?

- a. adj. pron. int., N / A adj.;
- b. pron. int., Ac / Cd;
- c. adj. pron. rel., N / A adj.

139. Toate **aceste** circumstanțe l-au obligat să spună adevărul.

- a. pron. dem. de apropiere, N / A pron.;
- b. adj. pron. dem. de apropiere, N / A adj.;
- c. altă interpretare⁶³

140. Ceva **special** spuneai că mi s-ar fi transmis într-unul din e-mail-uri?

- a. adv. de mod / A. adv.;
- b. adj., Ac / A. adj.;
- c. adj., N / A. adj.

141. O știu de **mică**.

- a. adj., Ac / C. c. timp;
- b. adj., N / C. c. timp;
- c. adj., N / Eps (în construcție temporală)⁶⁴

142. „Eu rămân ce-am fost: **romantic**.” (Mihai Eminescu)

- a. adj., N / Np;
- b. adj., Ac / A adj.;
- c. adj., N / A apoz.⁶⁵

143. „**Cel mai adânc** din doruri / e dorul-dor.” (L. Blaga)

- a. adj., N, superlativ relativ / Np;
- b. adj., N, superlativ absolut / Np;
- c. adv. de mod / C. c. mod.

⁶³ 139 / c. altă interpretare: adj. pron. de apropiere, Ac / A adj.

⁶⁴ 141 / a, b: cod gimnazial; c: cod universitar

⁶⁵ 142 / c: cod universitar: caz N₂

144. Deși **obosit**, se hotărî să treacă pe la ei.

- a. adj., N / Np;
- b. vb. participiu în constr. vb. pasivă incompletă, eliptică de vb. aux.;
- c. adj., Ac / C. c. concesiv;
- d. adj., Ac / Np.

145. Vorba lui îmi răsună **iubitoare** și prietenoasă.

- a. adv. de mod / C. c. mod;
- b. adj., N / C. c. mod;
- c. adj., N / Eps.

146. Stai **cuminte**, Cristofor !

- a. adj., N / Np;
- b. adj., N / Eps;
- c. adv. de mod / C. c. mod.

147. „Lupului îi scăpărau ochii în cap de **flămând**.” (Ion Creangă)

- a. subst., Ac / Ci;
- b. adj., Ac / C. c. cauză;
- c. adj., N / C. c. cauză;
- d. altă interpretare⁶⁶

148. (1) Am ajuns **la capătul răbdării**.

(2) Nu mă simt **în apele mele (în largul meu)**.

- a. loc. prep. + subst., G / C. c. loc (1), respectiv C. c. mod (2);
- b. loc. adj. , N / Np (1), respectiv Eps (2);
- c. (1,2) subst., Ac / C. c. loc; subst., G / A.subst. genitival;
- d. (1,2) loc. prep. + subst., G / Np.

⁶⁶ 147 / d. altă interpretare: adj., N₂ / Np (în construcție cauzală)

149. Nu mai umblați **cu capu-n nori**, dragii mei!

- a. loc. adv. Ac 3 / Eps; adj. pron. posesiv, V₂ / Atr. adj
- b. loc. adj. / Eps; adj. pron. posesiv, V₂ / Atr. adj
- c. altă interpretare

150. Mergeți **cu bine**, dragile mele!

- a. loc. adv. Ac 3 / Eps; b. loc. adj. / Eps⁶⁷; c. altă interpretare

151. Cozonac mai e **destul** și pentru invitații tăi.

- a. adj., N / Eps;
- b. adj, N / Np;
- c. adv. de mod / C. c. mod;
- d. altă interpretare⁶⁸

152. Pomii din jurul **nostru** se uscau de-atâta secetă.

- a. pron. pos., G / C. c. loc;
- b. adj. pron. pos., G / A. adj.;
- c. adj. pron. pos., Ac / A. adj. prep.

153. (1) Aduceți **niște** bere!

(2) L-am vizitat pe **alde** Popescu.

- a. (1) articol nehotărât; (2) adverb incidental;
- b. (1,2) adj. nehotărâte, invariabile / A. adj.;
- c. (1,2) adv. nehotărâte incidentale.

⁶⁷ 150 / „cu bine” = „sănătoase” (adj. fem., plr.), și **nu**: *Mergeți sănătos, dragile mele!*

⁶⁸ 151 / d. altă interpretare: adv. de mod / Np

154. Ceilalți colegi din jurul **său** nu păreau surprinși de eveniment.

- a. pron. posesiv, G / C. c. loc;
- b. adj. pron. pos., Ac / A. adj. prep.;⁶⁹
- c. adj. pron. pos., G / A. adj.

155. „Lupul dar își urmează **a sa** nelegiuire...” (Gr. Alexandrescu)

- a. pron. pos., Ac / Cd;
- b. adj. pron. pos., Ac / A. adj.;
- c. pron. pos., G / A. pron. genitival;
- d. altă interpretare⁷⁰

156. Nu-mi poți spune ceva **mai sincer** ?

- a. adj., Ac, comparativ de superioritate / A. adj.;
- b. adj., N / A. adj.;
- c. adj. cu val. subst., Ac / Cd..

157. Așa de **serioasă** n-am văzut-o niciodată.

- a. adv. de mod / C. c. mod;
- b. adj., superlativ absolut, Ac / Eps;
- c. adj., pozitiv, Ac / C. c. mod

158. Ce părere și-a dat în legătură cu incidentul petrecut ieri?

- a. pron. int. cu val. adverbială, grad superlativ absolut / C. c. mod;
- b. adj. pron. int., Ac / A. adj.;
- c. altă interpretare⁷¹

⁶⁹ 154 / Pentru explicația cazului (Ac₂), consultă G.G.Neamțu, op.cit.

⁷⁰ 155 / d. altă interpretare: cod universitar: pron. pos. semiind., dublant; adj. pron. pos., Ac₂ / A. adj.

⁷¹ 158 / c. altă interpretare: pron. int., Ac / Cd

159. Nu îl emoționează **niciun** eveniment.

- a. adv. de negație, fără funcție sintactică;
- b. adj. pron. neh. compus, Ac / A adj.;
- c. pron. neg. compus, Ac / Cd;
- d. altă interpretare⁷²

160. „Iar **frumoși de minune**/ Se socotea(u) aceia ce era(u) mai pociți”

(Gr. Alexandrescu)

- a. adj., N, superlativ abs. / A adj.;
- b. adj. N, superlativ abs. / Eps;
- c. adv. de mod, superlativ absolut / C. c. mod.

161. “Ce trebuie să fi fost acum **o** lună, cu teii în floare ?” (Mircea Eliade)

- a. numeral cardinal, valoare adjectivală, Ac / A.adj.;
- b. articol nehotărât al subst. „*lună*”, fem., sg., Ac;
- c. adj. pron. neh., Ac / A adj.

162. „Eu iau obicinuit de oaie **câte-o** piele...” (Gr. Alexandrescu)

- a. adj. pron. el., G / A adj.;
- b. pron. rel., Ac / Cd;
- c. nr. distributiv cu val adj., Ac(2) / A adj.

163. „În **fieșce** țară/ Cele mai multe rele nu vin pe de afară”

(Gr. Alexandrescu)

- a. pron. neh. simplu, Ac / C. c. loc;
- b. adj. pron. neh. compus, Ac(2) / A adj.;
- c. pron. neg., Ac / C. c. loc.

⁷² 159 / d. altă interpretare: adj. pron. neg. compus, N₂ / A adj.

164.⁷³ Nu-i pe măsura **voastră** (de teapa **voastră**).

- a. pron. pos., G / C. c. mod;
- b. adj. pron. pos., G / Np;
- c. adj. pron. pos., Ac(2) / Np

165. Dintotdeauna se arăta, în orice context, contra **voastră**.

- a. adj. pron. pos., Ac / Np;
- b. pron. pos., G / Np;
- c. altă interpretare⁷⁴

166. În urma **mea**, se zărea cantonul părăsit.

- a. pron. pos., G / C. c. loc;
- b. adj. pron. pos., G / A. adj.;
- c. adj. pron. pos., Ac / C .c. loc.

167. „Socotești că poți oare, prin altfel de mijloace, / Arătându-te-n lume **vreo** figură a face ?” (Gr. Alexandrescu)

- a. pron. neh. compus, G / A pron. genitival;
- b. adj. pron. neh. compus, Ac / A adj.;
- c. art. nehotărât al subst. „gând”, ntr., sg., G.

168. „Copitele potcovite ale **tuspatru** picioarele sale cu așa iuțeală de fulger scăpărau în toate părțile [...]” (M. Sadoveanu)

- a. nr. cardinal propriu-zis cu val. subst , G / A. subst. genitival;
- b. nr. colectiv cu val. adj., G / A adj;
- c. nr. colectiv cu val.subst., G / A subst. genitival.

⁷³ 164 / Testul se recomandă filologilor.

⁷⁴ 165 / c. altă interpretare: pron. pos., Ac / C. c. mod.

169. „Zici de una **ajunsă** în vreme cuvioasă/ Că atestatul vremei nu vrea să-l priimească”(Gr. Alexandrescu)

- a. vb. participiu / A verbal; b. subst., Ac / Ci; c. adj., Ac / A adj

170. „**Asemenea** mari cuvinte,/ [...]Nu sunt prea de suferit.”(Gr Alexandrescu)

- a. adj. invariabil / A. adj.;
b. adv. de mod / A adverbial;
c. adv. de mod, val incidentală.

171. „Și **câți** codri-ascund în umbră strălucirea de isvoară !” (M. Eminescu)

- a. adj. pron. nehot., N, superlativ absolut / A adj.;
b. adj. pron. relativ, Ac / A adj.;
c. pron. nehotărât, Ac / Cd.

172. „Pe-un drum ne duce dorul-dor,/ pe-un drum/ ce dincolo de **orice** călător/ mai are-o prelungire.” (Lucian Blaga)

- a. pron. rel compus, Ac / C. c. loc;
b. adj. pron. neh. compus, Ac / A adj.;
c. adj. pron. rel. compus, Ac / A adj.;

173. **Halal** treabă mai e și asta!

- a. adj. invariabil / A adj.;
b. interjecție, fără funcție sintactică;
c. interjecție / A. interjecțional.

174. I s-au dat **la** teme !

- a. prep. de Ac, excepție pentru exprimarea S în Ac: „la teme”;
b. adj. invariabil / A adj.;
c. prep. de Ac, excepție Cd în Ac cu prep. „la”: „la teme”.

175. „Mii pustiuri scânteiază sub lumina ta **fecioară...**” (Mihai Eminescu)

- a. subst., V / fără funcție sintactică;
- b. adj. invariabil / A adj.;
- c. subst. N / A apoz.

176. N-o să se supună voinței **tale**.

- a. pron. pos., G / A. pron. genitival;
- b. adj. pron. pos., G / A. adj.;
- c. adj. pron. pos., D / A adj.

177. Soră mamei **mele**, ea ținea mult la noi.

- a. adj. pron. pos, D / A. adj.;
- b. pron. pos., G / A. pron. genitival;
- c. pron. pos., D / A. pron. datival.

178. Premiile acordate studenților **voștri** au constat în cărți.

- a. pro. pos., G / A. pro. genitival
- b. adj. pron. pos., G / A. adj.
- c. adj. pron. pos., D / A. adj.

179. Aplică teorema triunghiurilor **asemenea!**

- a. adv. de mod/ A. adv, b. Adj invariabil / A adj; c. altă interpretare

180. „Atunci, viața să i-o fi cerut dânsa, **gata** și bucuros era el să i-o dea...”

(Al. Odobescu)

- a. adj. invariabil + adj. „bucuros”, N / Np multiplu;
- b. adv. de mod / Np;
- c. adj., N / C. c. mod.

181. Iubirea lui este una **aparte**.

- a. adverb de mod / A. adv.;
- b. adverb de mod / C. c. mod;
- c. adj. invariabil / A. adj.

182. Caut o **anume** carte.

- a. adverb de mod / C. c. mod;
- b. adjectiv invariabil / A. adj.;
- c. adverb de mod incidental.

183. „Domnii **mei**, se pot toate,/ Deși le spui drept glume” (Gr. Alexandrescu)

- a. adj. pron. pos., N / A adj.;
- b. pron. pos., G / A pron. genitival;
- c. adj. pron. pos., V / A adj.

VERB

184. Mă voi preface orb și **am să vin...**

- a. vb. pred., ind, prezent / Pv; vb. pred. conj., prezent / Pv;
- b. vb. pred., conj., perfect / Pv;
- c. vb. pred., ind., viitor perifrastic / Pv.

185. „De ce te-oi **fi iubind**, femeie visătoare,[...]? (Nichita Stănescu)

- a. vb. pred., mod. ind., viitor anterior / Pv;
- b. vb. pred., mod. prezumtiv / Pv;
- c. altă interpretare⁷⁵

186. **A nu trage** semnalul de alarmă în mersul trenului !

- a. vb. pred., mod. infinitiv cu val. imperativă / Pv;
- b. vb. pred., infinitiv / S;
- c. vb. nepred., infinitiv cu val. imperativă / Pv.

187. **A se citi** articolul !

- a. vb. predicativ, diateza reflexivă, infinitiv, fără funcție sintactică;
- b. vb. predicativ, diateza reflexiv-pasivă, inf. cu val. imperativă / Pv;
- c. vb. nepred., inf. / S.

188. „E greu de **făcut** trebi din astea.” (Ion Creangă)

- a. vb. supin / Cd; b. vb. supin / S; c. prep. + subst., Ac / S.

189. „...**A cunoaște-nseamnă** iarnă,/ **a iubi** e primăvară...”(Lucian Blaga)

- a. vb. nepredicative, infinitiv / S;
- b. vb. predicative, infinitiv / S;
- c. vb. nepred., inf / Np.

⁷⁵ 185 / c. altă interpretare: vb. copulativ + vb. gerunziu (Np) / P nominal.

190. Văzându-i **zâmbind**, prinse curaj.

- a. vb. pred., gerunziu / Eps;
- b. vb. pred., gerunziu / C. c. mod;
- c. vb. nepred., gerunziu / Eps.

191. „Una-i a fâgădui, alta, **a împlini**.” (Proverb)

- a. vb. pred., inf. / S;
- b. vb. nepred., inf. / S;
- c. vb. nepred., inf / Np.

192. Nu-i **ce iubi** în lumea asta meschină.

- a. pron. rel., N / subiect + vb. pred. / Pv;
- b. construcție infinitivală relativă / S;
- c. construcție infinitivală relativă / Cd.

193. Nu-i **ce citi** în casa asta ?

- a. construcție infinitivală relativă / Cd;
- b. construcție infinitivală relativă / S;
- c. pron.rel, Ac / Cd; vb.pred. / Pv.

194. A avea un prieten este mai vital decât **a avea** un înger.

- a. vb. predicativ, infinitiv / S (în construcție comparativă);
- b. vb. nepredicativ, infinitiv / Cd (în construcție comparativă);
- c. vb. predicativ, infinitiv / Cd (în construcție comparativă).

195. „Învălmășeala brazilor era de **neînchipuit**.” (Geo Bogza)

- a. vb. nepred., supin / C. c. mod consecutiv;
- b. vb. pred., supin / Np;
- c. vb. pred., supin / C. c. consecutiv.

196. Dintotdeauna scria **de neîntrecut** !
- a. vb. nepred., supin / C. c. mod consecutiv;
 - b. vb. nepred., supin / C. c. mod;
 - c. vb. pred., supin / funcție cumulată: C. c. mod + C.c. consecutiv⁷⁶.
197. „Era **de ajuns** să se rupă un pod / [...]” (Nichita Stănescu)
- a. vb. supin / Np (în construcția P.n. impersonal);
 - b. vb. supin / C. c. mod;
 - c. loc. adj. / Np;
 - d. loc. adv. / Np.
198. „Și să pară **răsărită** în visările pustiei...” (Mihai Eminescu)
- a. vb. participiu cu val adj., N / Np;
 - b. vb. participiu / C. c. mod;
 - c. adj., Ac / Eps.
199. N-are timp de **cântărit** prostia unora.
- a. vb. supin / A.verbal;
 - b. vb. supin / C. c. scop;
 - c. subst., Ac / Ci.
200. „Scoase vornicul [...] pe oameni la o clacă **de dres** drumul” (I.Creangă)
- a. vb.nepred., supin + prep./ C. c. scop;
 - b. vb.pred., supin + prep.(morfem) ⁷⁷ / A verbal;
 - c. vb. nepred., supin + prep. / A verbal.
201. Nu aveam altceva de **făcut** decât să-i scriu.
- a. Cd / vb. pred., supin, al cărui cuvânt regent = „nu aveam”;
 - b. Cd / vb. nepred., supin, al cărui cuvânt regent = „nu aveam”;
 - c. A verbal / vb.supin, al cărui cuvânt regent = „altceva”.

⁷⁶ 196 / c: cod universitar:

⁷⁷ 200 / „de” nu este jonctiv, ci morfem de supin .

202. Am terminat acum vreo două ceasuri de **scris** eseul.

a. subst., Ac / A. subst. prep.;

b. vb. pred., supin / Cd;

c. vb. nepred., supin / Cd;

d. altă interpretare⁷⁸

203. „Întâlnirea dinte noțiune și cuvânt e logodna neeternă, care poate **fi** și **ruptă**.” (Nichita Stănescu)

a. vb. predicativ, diateza activă, infinitiv / Cd + adj., N / Eps;

b. vb. predicativ, diateza pasivă / Cd;

c. vb. cop., inf. + adj., N (Np) / S.

204. Nu mai are **ce-i transmite**.

a. pron.rel, Ac / Cd; vb.pred. / Pv;

b. construcție infinitivală relativă / S;

c. construcție infinitivală relativă / Cd.

205. În asemenea conjunctură, n-avem **ce face**.

a. pron. rel, Ac / Cd + vb. predicativ / Pv;

b. propoziție secundară (CD);

c. construcție infinitivală relativă / Cd.

206. Deodată se opri din **scris**, devenind nostalgică la amintirea-i.

a. vb. supin / C. c. loc; b. vb. supin / C. i.; c. altă interpretare⁷⁹

⁷⁸ 202 / d. altă interpretare: vb. nepred., supin / A verbal

⁷⁹ 206 / c. altă interpretare: subst., Ac / Ci

207. „Iată-mă **dus** la tribunalul frunzelor...” (Nichita Stănescu)
- a. adj., masc., sg., Ac / C. c. mod;
 - b. participiu verbal dintr-o construcție gerunzială pasivă / Eps;
 - c. participiu verbal / C. c. mod;
 - d. altă interpretare⁸⁰
208. „ Să aibă tot cei lași ar vrea pe **neluptat**” (George Coșbuc)
- a. vb. supin / C. i; b. vb. supin / C. c. mod; c. altă interpretare⁸¹
209. Înainte de **a fi fost** în sat, a trecut pe la ea.
- a. vb. pred., diat. activă, infinitiv, perfect / C. c. timp;
 - b. vb. nepred., diat. pasivă, infinitiv, perfect / C. c. timp;
 - c. altă interpretare⁸²
210. Înainte de **a-ți fi prietenă**, frecventa teatrul.
- a. vb. predicativ + subst. / C. c. timp;
 - b. vb. predicativ / C.c.t. + subst., Ac / Cd;
 - c. vb. copulativ + subst., N = Np/ C. c. timp.
211. Pentru a-și face **înțeleș** sistemul, a chestionat mai multă lume avizată.
- a. vb. participiu / Np;
 - b. vb. participiu cu val. adjectivală, N / Eps;
 - c. adv. de mod / C. c. mod.

⁸⁰ 207 / d. altă interpretare: adj. calificativ, N / Eps

⁸¹ 208 / c. altă interpretare: vb. supin / Ci

⁸² 209 / c. altă interpretare: vb. nepred., diat. pasivă, inf. / Ci

212. Când bunica, fie iertată, punea laptele la **prins**, o pândeam cu gândul năstrușnic de a **fi smântânit** oalele.

- a. vb.pred., supin + prep.(morfem⁸³ „la”) / Cc scop; vb. pred., diat. activă, inf., perfect + prep.(„de”) + morfem („a”) / A verbal;
- b. vb.nepred., supin + prep.(„la”) / Ccl; vb. pred., diat. activă, inf., perfect + prep.(„de”) + morfem („a”) / Ci;
- c. vb. nepred., supin + prep. / Cc scop; vb. nepred., diat. activă, inf., perfect + prep.(„de”) + morfem („a”) / A verbal.

213. „Stomacul gol n-are urechi **de-ascultat**.” (Proverb)

- a. vb. pred., supin / A verbal⁸⁴;
- b. vb. pred., supin / C. c. scop;
- c. vb. nepred., supin / A verbal.

214. „Când somnul nopții o să pară **dus**/ De-un vânt spre-apus...” (L.Blaga)

- a. vb. la participiu, cuvânt regent pentru Ci;
- b. vb. la participiu, cuvânt regent pentru S;
- c. vb. la participiu, cuvânt regent pentru C de agent.

215. „ Mă simt pe la-**nnoptat** / Ca un zarzăr scuturat.”(Tudor Arghezi)

- a. vb. nepred., supin / C. c. timp;
- b. subst., Ac / C. c. timp;
- c. vb. pred., supin / C. c. timp.

⁸³ 212 / În structura morfematică verbală, prepoziția ce apare în structura supinului, respectiv a infinitivului este considerat morfem (formant verbal al modului supin, respectiv infinitiv)

⁸⁴ 213 / Sensul relațional numit de substantiv este „+ a auzi, a asculta” etc., respectiv „- a auzi”, adică „+ a surzi, a refuza” etc. De aici: sensul relațional realizat de sintagma „urechi de ascultat” este unul atributiv, pe care l-am putea numi intern, propriu.

ADVERB

216. Toate ca toate, i-ajunge **cât** a așteptat!

- a. pron. relativ, Ac / C.d;
- b. adv. de timp (cantitativ) provenit din pron. neh. / C. c. timp;
- c. altă interpretare⁸⁵

217. Vorbesc cu tine: parc-ai fi **aievea**.

- a. adverb, element component al locuțiunii verbale "a fi aievea";
- b. adverb de mod, Ac / C. c. mod;
- c. adverb de mod / C. c. mod.

218. Ce le mai știi, doctore!

- a. adv. de mod, superlativ absolut / C. c. mod;
- b. pron. rel., Ac / Cd;
- c. interjecție, fără funcție sintactică.

219. Cabana din **față** e a lui.

- a. adv. de loc / C. c. loc;
- b. loc. prep. de Ac;
- c. adv. de loc / A. adv.

220. Plimbarea **aseară**, pe sub teii în floare, mi-a amintit de studenție.

- a. adv. de timp / A. adv.;
- b. subst., G / A. subst. genitival;
- c. adv. de timp, Ac / A. adv.

⁸⁵ 216 / c. altă interpretare: pron. neh., Ac / C. c. mod

221. **Toate ca toate**, dar nu-i venea să renunțe la ea.

- a. loc. adv. concesivă (modalizator);
- b. expresie adverbială de mod;
- c. pron.neh.,Ac/ C.c.concesiv; pron. neh.,Ac/ A pron.neh.,Ac/ A adj.

222. **Ce se mai supără**, frate, din orice!

- a. adv. relativ, fără funcție sintactică;
- b. pron. relativ, fără funcție sintactică;
- c. adv. de mod, grad superlativ absolut / C. c. mod.

223. A avea un prieten este **mai vital** decât a face carieră.

- a. adv. de mod, grad comparativ de superioritate / Np;
- b. adj., grad comparativ de superioritate / Np;
- c. adv. de mod, comparativ de superioritate / C. c. mod.

224. Nu știi **ce bine**-mi pare că m-ai înțeles!

- a. pron. rel. cu val. adv., morfem de grad (superlativ absolut);
- b. adv. de mod / C. c. mod;
- c. adv. rel. cu val. conjuncțională, fără funcție sintactică.

225. Se observa **ce mult** îi pasă de ea!

- a. pron. rel. / cd; adv. de mod / C. c. mod;
- b. adv. de mod, Ac, superlativ absolut / C. c. mod;
- c. adv. de mod, superlativ absolut / C. c. mod.

226. Să-l fi văzut **ce se mai mândrea** cu fiică-sa !

- a. adv. relativ de mod, superlativ absolut / C. c. mod;
- b. adv. de mod, fără funcție sintactică;
- c. pron. relativ cu val. adv., fără funcție sintactică.

227. Tresărea de câte ori îi spunea cineva numele.

- a. adj.pron. neh., Ac / A. adj. ; subst., Ac / C. c. timp;
- b. loc. adv. de mod / C. c. mod;
- c. loc. adv. de mod cu val conjuncțională, fără funcție sintactică;
- d. altă interpretare⁸⁶

228. „Zici că e virtuoasă cât știm noi **evreiește**.” (Gr. Alexandrescu)

- a. adv. de mod / Cd;
- b. adv. de mod / C. c. mod;
- c. adv. de mod / Eps.

229. În această regiune, se vorbește **englezește**.

- a. adv. de mod / Cd;
- b. adv. de mod / S;
- c. adv. de mod / C. c. mod.

230. „Pe urmă ne vedeam **din ce în ce mai des**.” (Nichita Stănescu)

- a. loc. adv. de mod (repetitivă), fără funcție sintactică (val. emfatică);
adv. de mod, comparativ de superioritate / C. c. mod;
- b. loc. adv. de mod, superlativ absolut / C. c. mod;
- c. loc. adv. de mod, superlativ absolut / C. c. timp.

231. „De ce te-oi fi iubind, femeie gingașă / ca firul de iarbă ce taie **în două**/ luna văratecă... ?” (Nichita Stănescu)

- a. nr. cardinal cu avl. substantivală, Ac / C. c. mod;
- b. nr. cardinal cu val adverbială / C. c. mod;
- c. nr. card. cu val adjectivală, Ac / A. adj.

⁸⁶ 227 / d. altă interpretare: loc. adv. modală repetitivă cu sens temporal / C. c. timp

232. „Mărețul Elefant[...] / Dă **de trei ori** din cap și lupului vorbește”

(Gr. Alexandrescu)

- a. adv. de mod repetitiv, val. incidentală;
- b. nr. ordinal cu val. adv. / C. c. mod;
- c. nr. adverbial / C. c. mod.

233. „Ce umbră curată / Aruncă-n lumină o fată!” (Lucian Blaga)

- a. morfem de grad sau formant (superlativul absolut al adj. „curată”);
- b. pron. rel., fără funcție sintactică;
- c. adv. de mod / C. c. mod.

234. „ - Ești trist **astă-seară**, îi spuse pasărea...” (Nichita Stănescu)

- a. adj. dem. de apropiere / A. adj; adv. de timp / C. c. timp;
- b. adv. de timp compus / C. c. timp;
- c. adj. dem. de apropiere, Ac / A. adj; subst., Ac / C. c. timp.

235. „Deodată-un țuit, și platforma s-a rupt pe orizontală / Și am căzut din dimineată spre seară, spre **foarte seară**...” (Nichita Stănescu)

- a. adv. de mod / C. c. mod; adv. de timp / C. c. timp;
- b. adv. de timp, superlativ absolut / C. c. timp;
- c. adv. de mod, morfem al superlativului absolut + adv. de timp cu semnificație spațială / C. c. loc.

236. „În timp ce dorm, fâșiile smulse / se-ntorc **de sus** și mă-nvelesc

(Nichita Stănescu)

- a. adv. de loc / C. c. loc;
- b. adv. de loc, Ac / C. c. loc;
- c. adv. de mod / C. c. mod.

237. „M-ajunge **din urmă** și sângele pierdut, / și durerea.”(Nichita Stănescu)

- a. subst., Ac / C. c. loc;
- b. loc. adv. de loc / C. c. loc;
- c. loc. adv. de timp / C. c. timp.

238. **Cât pe ce** să o dojenească!

- a. loc. interjecțională, fără funcție sintactică;
- b. loc. adverbială de mod / C. c. mod;
- c. loc. adv. de mod / Np.

239. Era **gata** să spunem adevărul.

- a. adv. de mod / C. c. mod;
- b. adv. de mod / Np;
- c. adj., N / Np;

240. **Cât ai bate din palme**, se făcu galbenă de mânie.

- a. adv de mod / C. c. mod; vb. pred. / Pv; subst., Ac / Ci;
- b. loc. adv. de mod, superlativ absolut/ C. c. mod;
- c. altă interpretare⁸⁷

241. (1) Treaba merge **șnur**.

(2) Aparatul funcționează **brici**.

- a. adv. de mod, superlativ absolut / C. c. mod;
- b. subst., Ac / C. c. mod comparativ;
- c. altă interpretare⁸⁸

⁸⁷ 240 / c. altă interpretare: prop. circumstanțială de mod.

⁸⁸ 241 / c. altă interpretare: adv. de mod, superlativ absolut / Eps.

242. Egoist cum era, nu îl vedea **bine**.

- a. adv. de mod / Eps;
- b. adv. de mod / C. c. mod;
- c. adv. de mod, Ac / Eps.

243. „**Orcât** mai trăiește,/ De nici o primăvară nu poate fi-nverzit”

(Gr. Alexandrescu)

- a. conj. subordonatoare concesivă, fără funcție sintactică;
- b. adv. neh. cu sens concesiv / C. c. concesiv;
- c. pron neh. compus, fără funcție sintactică.

244. „Tufani, palteni, ghindari se îngroziră **foarte**.” (Gr. Alexandrescu)

- a. adv. de mod, superlativ absolut / C. c. mod;
- b. morfem (superlativ abs.) al adv. de mod eliptic⁸⁹ / C. c. mod;
- c. adv. de mod / Eps.

245. „Flămândului și o bucată de mămăligă rece i se pare plăcintă.” (Proverb)

- a. conj. copulativă;
- b. adverb de întărire (modalizator emfatic);
- c. pron. refl., morfem de diateză.

⁸⁹ 244 / Aici: construcție pleonastică, deoarece sensul vb. „a se îngrozi” acoperă + „superlativ absolut”.

INTERECȚIE

246. **Zău** că-mi pare rău de tine!

- a. interjecție predicativă / Pv (impersonal);
- b. interjecție, fără funcție sintactică;
- c. adv. de mod / C. c. mod.

247. Auzindu-se: **trosc! trosc!**, intră în panică.

- a. interjecție / C. c. mod;
- b. interjecție / Cd;
- c. interjecție / S.

248. „**Hai** și noi la craiul, dragă !”

- a. interjecție, fără funcție sintactică;
- b. interjecție predicativă / Pv;
- c. altă interpretare⁹⁰

249. Ce-ai făcut, **păcatele mele** ?

- a. subst., V, fără funcție sintactică; adj. pron. pos., V / A. adj.
- b. loc. interjecțională, fără funcție sintactică
- c. altă interpretare

250. Nu se zice: **hop** până nu treci hopul.

- a. interjecție / Cd;
- b. interjecție / S;
- c. subst., Ac / Cd

251. Avea un nas ca **vai** de el.

- a. interjecție, element component al loc. adj. „ca vai de el” / A.adj.
- b. interjecție / C. c. mod
- c. altă interpretare

⁹⁰ 248 / c. altă interpretare: cod universitar: interjecție predicativă cu sens imperativ, formă de pers. a II-a, sg. / Pv.

252. **Vai** și-amar de tine !

- a. interjecție / Pv;
- b. interjecție, fără funcție sintactică;
- c. interjecție / Np.

253. **Sfinte Sisoe**, ce-i mai trece prin cap !

- a. subst., V, fără funcție sintactică; subst. propriu, N / A. subst. N (apoz. neizolată) (apoz. neizolată);
- b. loc. interjecțională, fără funcție sintactică;
- c. altă interpretare⁹¹

254. **Marș** acasă ! **Gata** cu soțiile !

- a. interjecții, fără funcție sintactică;
- b. interjecții predicative / P v;
- c. altă interpretare

255. „Cine [...] / ți-a luat **oftatul** mincinos ?” (N. Stănescu)

- a. subst., Ac / Cd;
- b. subst., /Ci;
- c. interjecție + articol, fără funcție sintactică.

256. El **bâldâbâc** ! în apă.

- a. onomatopee, fără funcție sintactică;
- b. interjecție predicativă / Pv;
- c. altă interpretare⁹²

⁹¹ 253 / c. altă interpretare: subst., com., N / S; subst. propriu, N / A subst. nominal.

⁹² 256 / c. altă interpretare: interjecție / C. c. mod.

257. **Bogdaproste, jupâne !**

- a. interjecție simplă, predicativă / Pv;
- b. interjecție simplă, fără funcție sintactică;
- c. interjecție compusă, predicativă / Pv;

258. **A ieșit un tort **țuț**!**

- a. interjecție / A. interjecțional;
- b. adv. de mod, superlativ absolut / A. adv.;
- c. adj. invariabil, superlativ absolut / A. adj.

CONJUNCȚIE

259. **Cum** era destul de frig, am luat un taxi.

- a. adv. rel. de mod / C. c. cauză;
- b. conjuncție subordonatoare cauzală(cum „cauzal”), fără fcț. sint.;
- c. altă interpretare⁹³

260. **Cum** a intrat în casă, a și fost întrebat de examen.

- a. conjuncție subord. temporală(cum „temporal”), fără fcț. sint.;
- b. adv. rel. de mod / C. c. mod;
- c. adv. rel. de mod cu sens temporal / C. c. timp.

261. **Cum** îți așterni, așa dormi !

- a. adv. de mod, Ac / C. c. mod;
- b. adv. relativ de mod (în frază: cu rol de conjuncție) / C. c. mod;
- c. adv. rel. consecutiv / C. c. consecutiv.

262. E **cum** îl știi: sănătos, optimist, jovial.

- a. adv. cu val conj., fără funcție sintactică;
- b. adv. relativ de mod / C. c. mod;
- c. adv. relativ de mod / Eps.

263. Situația e **cum** e și n-ai ce-i face !

- a. adv. rel.mod / Np; b. adv. cu val. conj., fără fcț. sint.; c. altă interpretare⁹⁴

⁹³ 259 / adv. rel. de mod / C. c. mod.

⁹⁴ 263 / expresie tautologică, fără funcție sintactică.

264. „Și asta-i **ca și cum** ar trece un timp/ între „I” și „O”(Nichita Stănescu)
 a. adv. comparativ + conj. cop. + adv. relativ de mod, fără fct. sint.;
 b. loc. conj. subordonatoare, fără funcție sintactică;
 c. loc. adv. / Np.

265. **Câtă vreme** venea pe la ei, n-o avea dragă ca acum.

- a. loc. conj., fără funcție sintactică;
- b. loc. adv. de timp/ C.c. timp (la niv. prop.); cu val conj. (în frază);
- c. adj. pron. neh., Ac / A adj.; subst., Ac / C. c. timp.

266. **Pe măsură ce** înaintam, mă doborau amintirile.

- a. loc. adv. relativă de mod / C. c. mod progresiv;
- b. subst., Ac / C. c. mod; adv. de timp / C. c. timp;
- c. loc. conj. subordonatoare, fără funcție sintactică

267. În ciuda **a** ce susțineai, totuși ea și-a terminat lucrarea.

- a. prepoziție de G; b. prepoziție de D; c. prepoziție de Ac.

268. Scria contra mea și **a** prietenilor noștri.

- a. prep. de G; b. prep. de Ac; c. art. genitival; d. altă interpretare⁹⁵

269. Tată **a** tuspătru, el se descurca anevoie.

- a. articol genitival; b. prepoziție de G; c. prepoziție de Ac.

270. A acționat **aidoma** fratelui său.

- a. adv. de mod / C. c. mod; b. prepoziție de D; c. prepoziție de G.

271. „A vorbit adevărat/ Și-a venit **cu capul spart**.”(Proverb)

- a. subst., Ac / Eps.; adj., Ac / A adj.; b. subst., N / Eps; adj., N / A adj.;
- c. loc. adj. / Eps.

⁹⁵ 266 / d. altă interpretare: prep. de G dublăntă.

MORFOSINTAXA PROPOZIȚIEI . Dificultăți

272. I s-au dat **la** teme!

- a. subst. + prepoziție cu Ac / S (abatere de la excl. subiectului): „*la teme*”;
- b. adj. invariabil / A adj.;
- c. subst.+ prepoziție cu Ac / Cd (abatere de la caz).

273. „Domnii mei, se pot **toate**/ Deși le spui drept **glume**.⁹⁶”

(Gr. Alexandrescu)

- a. pron. neh., Ac / Cd; subst., Ac / Eps;
- b. pron. neh., N / S; subst., Ac / C. c. mod;
- c. pron. neh., N / S; subst., N pro-D / Eps⁹⁷.

274. Depășindu-l **situația**, a plecat **cu coada-ntre picioare**.

- a. subst., Ac / Cd; loc. adv. de mod, Ac / C. c. mod;
- b. subst., N / S; loc. adj. / Eps;
- c. subst., Ac / Ci; loc. adv. de mod / Eps.

275. „Și **câți** codri-ascund în umbră strălucirea de isvoară !” (M. Eminescu)

- a. adj. pron. exclamativ, N / A adj.⁹⁸;
- b. adj. pron. relativ, Ac / A adj.;
- c. pron. nehotărât, Ac / Cd.

⁹⁶ 273 / „glume” = N₁ pro D / Eps sau adjunct verbal conotativ (Vezi: L. Chiorean, *Adjunct verbal conotativ...*, în SUBB, 3-4, pag. 23-31).

⁹⁷ 273 / c. Structura de adâncime: *Le (Ci/D) spunea că ar fi glume(Np/ N)*
→PP+PRS→în contragere : *Le (Ci/D) spunea glume (Eps/N)*. În cod universitar : N₁ pro D (variație cazuală secundă)

⁹⁸ 275 / Testul se adresează doar studenților de la Litere.

276. Îi trecu prin minte **gândul de a nu fi pe placul prietenului.**

- a. subst, N / S; expr. verbală⁹⁹ [vb. cop. + Np / subst., Ac] / A vb;
- b. subst., Ac / Cd; loc. verbală / A. verbal;
- c. altă interpretare.

277. **Doamne ferește, să-i fi venit vreo idee în legătură cu examenul!**

- a. subst., V, fără funcție sintactică + vb. imperativ / Pv;
adv. nehotărât / A adv;
- b. loc. interj., fără fct. sint.; adj. pron. neh. compus, N / A adj.;
- c. loc. interj., fără fct. sint.; adj. pron. neh. compus, Ac / A adj.

278. I-a dat întâlnire în jurul **orei opt.**

- a. subst., G / C.c. timp; num. card. cu val. subst, N/ A subst. N (falsa apoz);
- b. subst., Ac / C. c. timp; num. card. cu val. adj, Ac /A adj;
- c. altă interpretare.

279. **Absent** la ce-i spunea, elevul a făcut **câteva** greșeli.

- a. adv. de mod / C. c. mod; pron. neh., Ac / Cd;
- b. adj., N / Eps; pron. neh., compus, Ac / Cd;
- c. adj., N / Np; adj. pron. neh., compus, Ac / A adj.

280. Îl deranja răspunsul **obraznic al** celuilalt.

- a. adj., N/ A. adj.; pron. pos. semiind. dublant, N, fără fct. sintactică¹⁰⁰;
- b. adj., Ac / A. adj.; art. posesiv;
- c. altă interpretare.

⁹⁹ 276 / Spre deosebire de locuțiune, expresia se analizează sintactic la nivelul fiecărui element participant la sensul (unitar).

¹⁰⁰ 280 / a: cod universitar; b: cod gimnazial.

281. Doar **un** poem i-a trimis, **altele**, ba.

- a. ambele, pron. neh., Ac / Cd;
- b. nr. card. cu val. adj., Ac / A. adj.; pron. neh., Ac / Cd;
- c. altă interpretare.

282. În juru-i, s-au strâns **la curioși!**

- a. pron. pers., G / C. c. loc; subst., Ac / S (abatere de la caz);
- b. pron. pers., D_{pos.} / C. c. loc; subst., Ac / S (abatere de la caz)¹⁰¹
- c. pron. pers., D_{posesiv} / C. c. loc; adj. neh. invariabil / A. adj; subst., N / S;

283. Ideile **sale**, de fiecare dată, le-a găsit **interesante**.

- a. adj. pron. pos., Ac / A. adj; adj. / C. c. mod;
- b. pron. pos., G / A. pron. genitival; adj., Ac / Eps;
- c. adj. pron. pos., Ac / A. adj; adj., Ac / Eps.

284. Se simți **trădat** la gândul de a fi fost **părăsit**.

- a. adj., N / Eps; participiu pasiv dintr-un infinitiv, perfect / A. verbal;
- b. adv. de mod. / C. c. mod; vb. nepred., diat. pasivă, infinitiv / A. verbal;
- c. participiu / Eps; adj., N / Np; d. altă interpretare.

285. De **bună seamă** că o considera **prietenă** familiei **sale**.

- a. loc. adv. incidentală; subst., Ac / C. c. mod; adj. pron. pos., G / A. adj.;
- b. loc. adv. de mod / Np; subst., Ac / Eps; pron. pos., G / A. pron. G;
- c. loc. adv. predicativă / Pvi; subst., Ac / Eps; adj. pron. pos., D / A. adj.

¹⁰¹ 282 / b: cod gimnazial; b: cod universitar.

286. Din punctul **vostru** de vedere, **ce** credeți că i s-ar fi convenit?

- a. adj. pron. pos., Ac / C. c. relațional; pron. int., Ac / Cd;
- b. pron. pos., G / A. pron. genitival; pron. interogativ, N / S;
- c. adj. pron. pos., Ac / C. c. relațional; pron. interogativ, N / S.

287. Îl lăsa **indiferent** punctul **vostru** de vedere.

- a. adv. de mod / C. c. mod; adj. pron. pos., N / A adj.;
- b. adj., Ac / Eps; adj. pron. pos., N / A adj.;
- c. adj., N / Eps; adj. pron. pos., G / A adj.

288. Ți-l prezint pe prietenul **nostru**, **domnul doctor** Ionescu.

- a. adj. pron. pos., Ac / A adj.; subst., N / A apoz.; subst., N / A. subst. N (apoz. neizolată);
- b. adj. pron. pos., Ac / A adj.; subst., Ac / A apoz.; subst., N / A. subst. N (apoz. neizolată);
- c. altă interpretare

289. Posibil să mă fi așteptat **mai bine de o oră** ...

- a. loc. adv. de aproximație; subst., Ac + art. nehot./ C. c. mod;
- b. loc. prep.; nr. card. cu val. adj., Ac / A adj.; subst., Ac / C. c. timp;
- c. loc. adv. de aprox. („peste”) + nr. card. cu val. adj., Ac / A adj.;
subst., Ac / C. c. timp

290. Aruncă-le **niște** pâine, **ceva** firimituri, **orice**!

- a. primele două: adj. neh. invariabile, simplu / compus/ A adj.;
ultimul: pron. neh. compus, Ac / Cd;
- b. art. nehotărât; adj. pron. neh. compus, inv., Ac / A adj.; pron. neh. compus, Ac / Cd
- c. altă interpretare.

291. Oceanul e mai tumultuos decât **marea**.

- a. subst., Ac / C. c. mod comparativ; b. subst., Ac / Ci; c. subst., N / S.

292. În ziua de **azi nu face** să fii supărat pe **te miri ce**.

- a. adv. de timp / A. adv.; vb. pred., impersonal/ Pvi; loc. pron. neh., Ac/ Ci;
b. adv. de timp/ C. c. timp; vb. pred., impersonal/ Pvi; loc. pron. neh., Ac/ Cd;
c. adv. de timp / C. c. timp; vb. pred., personal/ Pvi; loc. pron. neh., Ac / Ci.

293. Te-ai întâlnit **cu cine știe ce** ins care ți-a cerut părerea despre carte.

- a. loc. adj pron. neh., Ac / A adj.; pron. pers, D_{posesiv} / A pron. datival;
b. loc. pron. neh., Ac / A pron. prep.; pron. pers, D / Ci;
c. loc. adj pron. neh., Ac / A adj.; pron. refl., D / Ci.

294. Acolo se susținea **foarte clar** nevinovăția **voastră**.

- a. adv. de mod, superlativ absolut / C. c. mod; adj. pron. pos., Ac / A adj.;
b. adv. de mod, superlativ absolut / C. c. mod; adj. pron. pos., N / A adj.;
c. adv. de mod, superlativ absolut / A adv; pron. pos., G / A pron. genitival.

295. **Cum** vrei să porți părul, **lung** sau scurt ?

- a. adv. de mod interogativ, fără funcție sintactică; adj., Ac / A adj.;
b. adv. de mod interogativ / Eps; adj., Ac / A apoz.;
c. adv. de mod interogativ / C. c. mod; adj., Ac / A adj.

296. **Stăpâne**, ce crezi că mi s-ar cuveni drept **răsplată** ?

- a. subst., V, fără fct. sint.; pron. int., Ac / S; subst., N / Eps;
b. subst., N, S; pron. int., Ac / Cd; subst., N / C. c. mod;
c. subst., V, fără fct. sint.; pron. int., N / S; subst., N / Eps¹⁰²

¹⁰² 296 / b (cod universitar): adv. de mod interogativ / Eps; adj., Ac / A apoz..

297. Îl strigau **Iorgu**, dar domnului **profesor** îi plăcea să-i spună **Ion**.

a. subst., N pro-Ac / Eps; subst., N / A. subst. N (apoz. neizolată);
subst., N pro-D/ Eps¹⁰³;

b. subst., Ac / C. c. mod; subst., N / A. subst. N (apoz. neizolată);
subst., Ac / C. c. mod

c. altă interpretare

298. Spaima **săptămâni** întregi i-a fost fatală.

a. subst., Ac / Ci; b. adv. de timp / C. c. timp; c. altă interpretare¹⁰⁴

299. (1) Erau **prea** buni ca să nu reușească.

(2) Au venit **prea** mulți.

(3) **Prea**fericitul i-a binecuvântat pe toți.

(4) „Astea le știam **prea** bine...” (Grigore Alexandrescu)

a. (1, 4) morfem al superlativului absolut calitativ;

(2) morfem al superlativului absolut cantitativ;

(3) element de compunere;

b. (1,2,4) adv. de mod / C. c. mod; (3) element de compunere;

c. altă interpretare.

300. Consideră-te o **luptătoare** ! Nu te lăsa **copleșită** de **tristețe** !

a. nr.card., Ac/ A adj; subst., Ac/ Cd; adv. de mod/ C.c.mod; subst., Ac/ Ci;

b. subst., N / Eps; adj., N / Eps; subst., Ac / Ci;

c. altă interpretare

¹⁰³ 297 / a (cod univ.): subst., Ac₁” (variație cazuală secundă) / Eps; subst., N proD / A. subst. N (apoz. neizolată); subst., N₁” proD / Eps;

¹⁰⁴ 298 / c: subst., Ac₁ (al timpului) / A. subst. acuzativ

301. Știindu-se cu musca pe căciulă, își plecă fruntea rușinându-se.

a. loc. adv. de mod / Eps; vb. pred., gerunziu / C. c. mod;

b. loc. adj. / Eps; vb. pred., gerunziu / Eps;

c. altă interpretare.

302. Nu e chip să scapi basma curată.

a. subst., N / S; loc. adv. de mod / C. c. mod;

b. adv. de mod / Np; loc. adj. / Eps;

c. subst., N / Np; loc. adj. / Eps.

303. Iată cea mai veche și mai măreață din toate mănăstirile din Moldova.

a. interj. pred./ Pvi; morfem al superlativului relativ substantivat (*cea mai veche* / subst., Ac / Cd); subst., Ac / A subst. prep.;¹⁰⁵

b. adv. pred. / Pvi; pron. dem. dep., N / S; subst., Ac / A subst. prep.;

c. interj. pred./ Pvi; pron. dem. dep., Ac / Cd; subst., Ac / C. c. loc;

d. altă interpretare.

304. Apărată în față de-o stâncă, zidirea, privită din vale, seamănă cu una din acele cetăți feudale.

a. participiu pasiv / C. c. cauză; subst., Ac / Ci;

b. participiu cu val adj., N / Np; subst., Ac / C. agent;

c. participiu pasiv / C. c. cauză; subst., Ac / C. agent.

305. În acea noapte, se făcu nevăzut, lăsându-î drept amintire o carte.

a. adj., N / Eps; subst., Ac / C. c. mod;

b. adj., N / Np; subst., Ac / Eps;

c. altă interpretare.

¹⁰⁵ 303 / a: cod universitar; b, c: cod gimnazial.

306. În fața noastră, se vedea **apunând** soarele.

- a. pron. pos., G / C. c. loc; vb. nepred., gerunziu / C. c. mod;
- b. adj. pron. pos., G / C. c. loc; vb. pred., gerunziu / Eps;
- c. adj. pron. pos., Ac / C. c. loc; vb. pred., gerunziu / S.

307. I-a zis **câteva de pomină** !

- a. pron. neh. compus, Ac / Cd; loc. adj. / A adj;
- b. loc. pron. neh., Ac / Cd;
- c. altă interpretare.

308. Dat fiind **verdictul**, i-am lăsat **cu fețele căzute (cu buza umflată)**.

- a. subst., Ac / Cd; loc. adj., Ac / C. c. mod;
- b. subst., N / S; loc. adj. / Eps;
- c. subst., N / S; loc. adv. / C. c. mod.

309. Bagă-**ți** (1) mințile-n cap și scrie-**ți** (2) lucrarea!

- a. (1,2) pron. refl., D, morfem de diateză reflexivă;
- b. (1) pron. refl., morfem; (2) pron. refl., D posesiv / A pron. datival;
- c. (1,2) pron. refl., D posesiv / A pron. datival

310. Aflându-se **cu dor** de prieteni, i s-a sugerat ceva **imprevizibil**.

- a. subst., Ac / C. c. mod; adj., Ac / Cd;
- b. subst., Ac / C. c. mod; adj., N / A adj.;
- c. subst., Ac / Eps; adj., N / A adj.

311. Spiritului aventurier al doamnei Popescu îi va plăcea oare acest exil ?

- a. art. genitival; subst., N / A subst. N; adj. pron. dem. de apr. N / A adj.;
- b. art. genitival; subst., G / A subst. G; adj. pron. dem. de apr., Ac / A adj.;
- c. pron. pos. semiind. produblant, N; subst., N / A subst. nominativ;
- adj. pron. dem. de apropiere, N / A adj.¹⁰⁶

312. Izgonit de-acasă, își petrecu viața de unul singur.

- a. adj., N / Eps; pron. refl., D, morfem; loc. adj./ Eps;
- b. participiu pasiv / C. c. cauză; pron. refl., D, morfem; loc. adj./ Eps;
- c. altă interpretare.

313. Rămânând de unul singur, nu știa la ce trebuie să se aștepte.

- a. loc. adj. / Np; pron. rel., Ac (fcț sint. în ultima subord.) / Ci;
- b. loc. adv. / C. c. mod; pron. rel., Ac (cu fcț sint. cumulantă în prima subordonată) / S+Ci;
- c. altă interpretare.

314. Așa-i c-ai sfeclit-o?

- a. adv. de mod, fără fcț. sintactică; pron. pers., Ac, val. neutră;
- b. adv. de mod / Np; pron. pers., Ac, val. neutră;
- c. altă interpretare.

315. Numai dumneata o ștergi englezește de mai bine de cincisprezece ani.

- a. pron. pers., Ac, val. neutră + adv. de mod (loc. vb. *a o șterge englezește* = *a abandona, a se sustrage*) / Pv;
- b. pron. pers., Ac, val. neutră + adv. de mod = expresia vb. *a o șterge englezește* (= *a abandona, a se sustrage*) cu fcț. sint.: Pv, respectiv C. c. m;
- c. altă interpretare.

¹⁰⁶ 311 / a, b: cod gimnazial, c: cod universitar

316. S-a purtat ca **un cavaler**, **inspirându-i încredere**.

- a. subst., Ac / C. c. mod comparativ; vb. pred., gerunziu / C. c. consecutiv;
- b. subst., Ac / Eps; vb. nepred., gerunziu / C. c. mod;
- c. subst., Ac / C. c. mod comparativ; vb. nepred., gerunziu / C. c. consecutiv

317. Să fie **vreun tânăr cu dare de mână** care să conteze pe moștenire ca pe **marele loz** ?

- a. adv. neh., fără fct. sint.; loc. adj./ A adj; subst., Ac/ Ci (în constr. comp.);
- b. adj. pron. neh. compus, N / A adj.; loc. adj. / A adj; subst., Ac / Ci (în construcție comparativă);
- c. altă interpretare.

318. Era în stare să i-l dea **de bărbat**. // Dă-i-o **de nevastă** !

- a. subst., Ac / Eps comparativ¹⁰⁷;
- b. subst., Ac / C. c. mod;
- c. altă interpretare.

319. Nu-i înțelegea fuga de **bine**, când de-abia uitase acel **rău**.

- a. subst., ambele prov. din adv: primul / Ci; al doilea / S;
- b. subst., Ac / Ci; subst., Ac / Cd;
- c. altă interpretare.

320. Într-o afacere **de mâna a doua**, nu-și avea rostul o **terță** persoană.

- a. loc. adj. / A adj.; adv. de mod / A adv.;
- b. subst., ac / A pron. prep.; nr. ord. cu val. adj., Ac / A adj;
- c. loc. adj. / A adj.; nr. ord. cu val. adj., N / A adj.

¹⁰⁷ 318 / a: cod universitar: modalizator emfatic „de” = „ca, drept”; subst., Ac”₁ / Eps.

321. Aflându-te de partea **mea**, nu m-ar mira ascensiunea **ta**.

a. adj. pron. pos., Ac / Eps; adj. pron. pos., N / A adj;

b. loc. adv / C. c. mod; adj. pron. pos., Ac / A adj;

c. altă interpretare.

322. Te simt **ca prieten**, și totuși **foarte departe** de mine!

a. subst., Ac / C. c. mod comparativ; adv. de loc., superlativ abs. / C. c. loc;

b. subst., Ac / Eps; adv. de loc., superlativ abs. / C. c. loc;

c. subst., Ac / Eps comparativ; adv. de loc., superlativ abs. / Eps¹⁰⁸.

323. Vorbele **tale** așa mă biciuiau, **provocându-mi** disperarea!

a. pron. pos., G / A pron. genitival; vb. pred., gerunziu / C. c. mod;

b. adj pron. pos., G / A adj; vb. pred., gerunziu / C. c. mod consecutiv;

c. altă interpretare.

324. Absența iubirii o putem numi **neant**. Fără ea n-ar fi fost posibilă creația, nici neantul, **cunoscut**, nici devenirea.

a. subst., Ac / Eps; adj., N / Eps;

b. subst., N / Eps; participiu pasiv / Pv incomplet;

c. altă interpretare.

325. M-a părăsit, lăsându-mă **în starea de dinainte...**

a. loc. adj / Eps;

b. subst., Ac / Eps; adv. timp / A adv;

c. altă interpretare.

¹⁰⁸ 322 / c: Eps în plan expresiv.

326. Bade **Ioane**, mai cântă-mi din fluier !

- a. subst., V / A apoz.;
- b. subst. V / fără fct. sint.;
- c. subst., V pro-N / A subst. N (falsa apozitie).

327. Unchiule **Ion**, mi-ai adus vești de acasă ?

- a. subst., V / A subst. vocativ;
- b. subst., V / fără funcție sintactică;
- c. altă interpretare.¹⁰⁹

328. Vecine, **Ioane**, ajută-mă, te rog !

- a. subst., V / A apoz.;
- b. subst., V / fără funcție sintactică;
- c. subst., N / S.

329. „Vrei, drăguță, vrei / Sufletul să-**mi** iei?/ **Na-ți** și ochii **mei**.” (A. Pann)

- a. pron. refl. morfem de diateză; interj. pred. / Pv; pron. pos., G / A pron. genitival;
- b. pron. refl., morfem de diateză; interj., fără fct. sint.; adj. pron. pos., Ac / A adj.;
- c. pron. pers., D posesiv / A pron. datival; interj. pred. / Pvi; adj. pron. pos., Ac / A adj.

330. „Și inima **de oftat**/ **Arzând** s-au încenușat...” (Anton Pann)

- a. vb. pred., supin / C. c. cauză; vb. pred., gerunziu / Eps;
- b. vb. nepred., supin / C. c. cauză; vb. nepred., gerunziu / Eps;
- c. altă interpretare.

¹⁰⁹ 327 / c (cod universitar): subst., N₁ / A subst. nominativ

331. „Ochii[...] / Gura[...] / Sufletul în nesuflare, / Spun că **pentru despărțire / Moare omul cu simțire.**” (Anton Pann)

- a. subst., Ac / Ci; subst., Ac / C. c. mod;
- b. subst., Ac / C. c. cauză; subst., Ac / Eps;
- c. altă interpretare.

332. „Nu-s stăpân pe mine, este-nvederat,/ Sfâșiat de **chinuri**, mă simț **desperat**” (Anton Pann)

- a. subst., Ac / C. agent; adj., N / Eps;
- b. subst., Ac / Ci; adj., N / Eps;
- c. altă interpretare.

333¹¹⁰. Îi spuneam **Poetul**.

- a. subst., D / Eps;
- b. subst., Ac / C. c. mod;
- c. subst., N pro-Ac / Eps¹¹¹.

334. De când mă știe, el mă cheamă **Ioana**.

- a. subst., Ac / Cd; b. subst., Ac / C. c. mod; c. subst., N pro-Ac / Eps.

335. „Zăludă **ca vai de dânsa**, pe pământ și la cer cată / [...] și cade ...de necazul ei **sfărmată**” (Anton Pann)

- a. loc. adv. de mod, morfem de superlativ abs.; adj., N / Eps;
- b. loc. adj. / A adj; participiu pasiv / Eps;
- c. altă interpretare

¹¹⁰ Testele 323, 324 sunt adresate filologilor. Testele constituie modele generative comentate de G.G. Neamțu, op.cit.

¹¹¹ 323 / c: subst., N₁” pro D / Eps

337. „Să-ți zic **stea** ce luminezi, / Ești **mai mult** căci porți sîmțîre. / Să-ți zic înger ?” (Anton Pann)

a. subst., D / Eps; adv. de mod comparativ / C . c. mod;

b. subst., N / Eps¹¹²; adv. de mod., modalizator al construcției comparative;

c. subst., Ac / C. c. mod; adv. de mod comparativ / Np.

338. „Să fii chiar **un Dante** nu-ți dau sărutarea, / Pentru poezie **nu-mi** pierz eu onoarea.” (Anton Pann)

a. subst. propriu, N / Np, pron. refl., morfem de diateză;

b. subst. propriu, N / S; pron. refl., D posesiv / A pron. datival;

c. subst. comun, N / Np; pron. refl., D_{posesiv} / A pron. datival.

339. „Iată **ce** înțelesuri și ce cugete rele / Vrăjmașii fără lege dau scrierilor **mele**.” (Grigore Alexandrescu)

a. adj. pron. rel., Ac / A adj.; adj. pron. pos., D / A adj.;

b. adv. rel., fără fcț. sint.; pron. pos., g / A pron. genitival;

c. altă interpretare

340. „**Minuni** în vremea noastră nu văz **a se mai face**.” (Gr. Alexandrescu)

a. subst., N / S; vb. pred., diat. refl.- pasivă, infinitiv / Cd;

b. subst., Ac / Cd; vb. pred., diat. reflexivă / Cd;

c. subst., N / S; vb. nepred., diat. refl.- pasivă, infinitiv / Cd;

341 „...Și pentru-al obștei **bine**, o pagubă **oricare** / Nu mi se pare mare...”

(Gr. Alexandrescu)

a. subst., inv., Ac/C. c. scop; adj. pron. neg. comp., Ac/A adj.;

b. adv. de mod / C. c. scop; adj. pron. neh. compus, N / A adj.;

c. subst., inv., Ac / C. c. scop; adj. pron. neh. comp., N / A adj.

¹¹² 337 / cod universitar: N₁” pro D

334 „Favor, ură **schimbătoare**, / Izgonire sau chemare / Al domniei era **plan**.” (Grigore Alexandrescu)

a. adj., N / A adj.; subst., N / S;

b. adj., Ac / A adj.; subst., N / Np;

c. adj., N / A adj.; subst., N / Np.

342 „ Cum că domnul **Raton** îndată s-a gătit / Să **o** ia la picior, nu e de **îndoit**.”(Grigore Alexandrescu)

a. subst., propriu, N / S; pron. pers., Ac, val. neutră;

nr. multiplicativ cu val. adv. / C. c. mod;

b. subst., N / A. subst. N (apoz. neizolată) (apoz. neizolată);

pron. pers., Ac, val. neutră; vb. pred., supin / Np;

c. altă interpretare

343. „*Vărsându-l **cu dor**, Plângând **râzător**, el cântă cu buze de miere / Durere...*”(Mihai Eminescu)

a. subst, Ac₃ și verb predicativ, gerunziu, ambele = Eps

b. subst., Ac₃ / Cind; verb nepredicativ, gerunziu / Eps

c. a. subst, Ac₃ și verb predicativ, gerunziu, ambele = Cc mod

344. „*Ci tu rămâi **în floare** ca luna lui april, / **Cu ochii** mari și umezi, **cu zâmbet** de copil.*”(Mihai Eminescu)

a. toate = subst., Ac₃ / Np multiplu

b. toate = subst., Ac₃ / Ccmod

c. subst., Ac₃ / Np; următoarele două = subst., Ac₃ , Cc mod

345. „Câte frunzi pline de gânduri, gânditoare le privești!” (Mihai Eminescu)

- a. subst., Ac3/ C ind; adj., N2 / Eps
- b. subst., Ac3/ C de agent; adj., Ac2 / Eps
- c. altă interpretare

346. „În prezent cugetătorul nu-și oprește a sa minte...” (Mihai Eminescu)

- a. pron.posesiv, G1/ Atr.pron. G
- b. adj. pron.posesiv, Ac2 / Atr.adj
- c. altă interpretare

347. „Zboară ce pot / Și-a lor întrecere, / Vecinică trecere –/ Asta e tot...”

(Mihai Eminescu)

- a. pron. rel. cu val. conj.; art. posesiv; pron. pers., G / A. pron. genitival
- b. adv. rel. de mod/ C. c. mod; pron. semiind. pos. produblant, N;
pron. pers., G / A. pron. genitival¹¹³
- c. adv. rel. de mod / C. c. mod; pers., G + art. posesiv / A. pron. genitival

348. “Orice noroc / Și – ntinde - aripile, / Gonit de clipele / Stării pe loc.”

(Mihai Eminescu)

- a. conj. coord. cop.; subst., Ac / C. de agent; loc. adv. / A adv.;
- b. pron. refl., Dposesiv/A pron. datival; subst., Ac / C. de agent; loc. adj., D / A adj.;
- c. pron. refl., Dposesiv / A pron. datival; subst., Ac / C. de agent; loc. adj. / A adj.¹¹⁴

¹¹³ 337 / a, b: cod gimnazial; c. cod universitar.

¹¹⁴ 348 / Locuțiunea adjectivală nu primește cazul substantivului determinat.

349. "Până¹¹⁵ nu mor, / Pleacă-te, **îngere**, / La trista-**mi** plângere / Plină de-amor." (Mihai Eminescu)

- a. adv. limitativ; subst., V, fără funcție sintactică; pron. pers., D_{posesiv} / A pron. datival;
- b. conj. subordonatoare; subst., N / S; pron. pers., D_{posesiv} / A pron. datival;
- c. altă interpretare.

350. "Nu e **păcat** / Ca să se lepede / **Clipa** cea repede / Ce **ni** s-a dat?"

(Mihai Eminescu)

- a. adv. de mod/ Np; art.dem. + adj., Ac/A adj.; pron. int., N/ S;
- b. subst., N/ Np; art. dem. + adj., N / A adj.; pron. rel., N / S¹¹⁶ ;
- c. subst., N /Np; pron. dem. semiind. produblant, N; adj., N / A adj.; pron. rel., N / S.

351. „Ah, pentru cine sunt **largile** vremi? / **Pentru cine** catargele?"

(Mihai Eminescu)

- a. adj., N / A. adj.; pron. int., Ac / Ci;
- b. adj., N / A. adj.; pron. int., Ac / C. c. scop;
- c. adj., N / S.; pron. int., Ac / Np

352. "Dintre **sute** de catarge / **Care** lasă malurile, / **Câte** oare le vor sparge / Vânturile, valurile?" (Mihai Eminescu)

- a. subst., Ac / C. c. de relație; pron. rel., G / A. pron.G; pron.int., N/ S;
- b. subst., Ac / Ci; pron. rel., N / S; pron. rel., Ac/ Cd;
- c. subst., Ac / A. subst. prep.; pron. rel., N / S; pron. int., Ac(fără morfem) / Cd.

¹¹⁵ 349/ adverb limitativ din loc. conj. „până ce”

¹¹⁶ 350 / a,b : cod gimnazial; c: cod universitar

353. „De-al meu propriu vis, **mistuit** mă valet...” (Mihai Eminescu)

- a. adj. pron. pos., Ac / A adj.; adj., Ac / C. c. mod;
- b. pron. pos., G / A adj.; adj., N / Eps;
- c. pron. pos. semiind. produblant, Ac; adj. pron. pos., Ac / A adj.; adj., N / Eps;

354. „Frunze de veşnicul **somn** / Cad **grele**, udate.” (George Bacovia)

- a. subst., N / S; subst., Ac / C. c. cauză; adj., N / Eps;
- b. subst., N / S; subst., Ac / C. de agent; adj., N / Eps¹¹⁷;
- c. altă interpretare.

355. „Şi plâng şi eu, şi **tremurând**, / Pe umeri pletele-î resfir...” (G.Bacovia)

- a. vb. nepred., gerunziu / C. c. mod; pron. pers., D_{posesiv} / A. pron. datival;
- b. vb. pred., gerunziu / Eps; pron. pers., D / Ci;
- c. vb. pred., gerunziu / Eps; pron. pers., D_{posesiv} / A pron. datival.

356. „...Pare a fi **bine**(1) / Prin oraşul alb₂ doar vântul trece-**ntârziat** (2)...”

(George Bacovia)

- a. (1) adv. de mod / Np; (2) adj., N / Eps;
- b. (1) adv. de mod / C. c. mod; (2) adj., N / Eps;
- c. (1) construcţie vb. de tip nominal [vb. cop.,inf. + Np / adv. de mod] / S;
(2) adj., N / Eps

¹¹⁷ 354 / b: cod universitar

357. "Ca **Edgar Poe** mă reîntorc spre casă / Ori ca Verlaine topit de băutură – / Și-n **noaptea** asta de nimic nu-mi pasă..."(George Bacovia)

a. subst. propriu compus, N / Eps comparativ; subst., Ac / C. circumst. timp¹¹⁸;

b. subst. propriu compus, Ac / C. c. mod comparativ; subst., Ac / C. c. timp;

c. subst. propriu compus, Ac / S (în construcție comparativă); adv. de timp / C. c. timp

358. „Mă prinse(ră) sinistre gândiri –/ În jurul **meu**, **corpuri** de ceară..."

(George Bacovia)

a. adj. pron. pos., G / A adj.; subst., Ac / Cd;

b. adj. pron. pos., Ac / C. c. loc; subst., N / S¹¹⁹;

c. adj. pron. pos., G / C. c. loc; subst., N / S;

359. "...un cântec cântă-n mine-un dor, **ce** nu-i **al meu**." (Lucian Blaga)

a. pron. rel., G / A pron. genitival; pron. pos., N / Np;

b. pron. rel., N / S; pron. pos., N / Np¹²⁰;

c. pron. rel., N / S; pron. pos. semiind., N/ Np; adj. pron. pos., N / A adj.

360. „O fată frumoasă e / o fereastră deschisă spre paradis. / Mai **verosimil** decât **adevărul** / e câteodată un vis." (Lucian Blaga)

a. adv. de mod, comparativ de superioritate / C.c.mod; subst., Ac / C.c.mod comparativ;

b. adj., N / Np; subst., N / S;

c. altă interpretare.¹²¹

¹¹⁸ 357 / a: cod universitar: subst. propriu, N / Eps comparativ; subst., Ac / C. c. timp;

¹¹⁹ 358 / b: cod univ.: adj. pron. pos., Ac / C. c. loc; subst., N / S;

¹²⁰ 359 / a, b: cod gimnazial; c: cod universitar.

¹²¹ 360 / *adevărul*= C. c. mod comparativ!

361. "Frumoaso, / ți-s ochii-așa de negri..."(Lucian Blaga)

a. subst., V; pron. pers., D_{posesiv} / A pron. datival;

b. subst., N / S; pron. pers., D / Ci;

c. adj., V / A adj.; pron. pers., D_{posesiv} / A pron. datival;

362. "...Ochii tăi, **adâncii**, sunt izvorul / din care tainic curge noaptea peste văi,[...] / **acoperind** pământul c-o mare de-ntuneric." (Lucian Blaga)

a. adj. pron. pos., N / A adj.;

adj., N + art. hot. enclitic („adâncii ochi”) / A adj.;

vb. nepred., gerunziu / C. c. mod consecutiv;

b. adj. pron. pos., N / A adj.;

subst., N, art. hot. enclitic / A apoz.;

vb. pred., gerunziu / C. c. mod consecutiv;

c. altă interpretare.

363. "Așa-s de negri ochii tăi, / **lumina mea!**" (Lucian Blaga)

a. subst., N / S; adj. pron. pos., N / A adj.;

b. subst., V / S (abatere de la caz); adj. pron. pos., V / A adj.;

c. subst., V, fără funcție sintactică; adj. pron. pos., V / A adj.;

364. „**Domnia** sa cunoaște pe tatăl meu, coleg **al său** de breaslă[...]"

(Mihail Sadoveanu)

a. loc. pron de politețe, N / S.; pron. pos. semiind. produblant, N, fără fct. sint.; adj. pron. pos., N / A adj.;

b. loc. pron de politețe, N / S; pron. pos., G / A pron. genitival;

c. altă interpretare¹²²

d. altă interpretare.¹²³

¹²² 364 / c: cod univ.: subst., N / A apoz.; pron. semiind. dublant, N, fără fct. sint.; adj. pron. pos., N / A adj.

365. „Mi-a fost greu să-l conving pe Nae Gheorghidiu să-l ia **director** (1) la *Veacul* pe Ladima [...] **A doua zi** am mers cu Ladima la noi acasă [...] și a fost o discuție de trei **ceasuri**.” (Camil Petrescu)

- a. (1) subst., Ac / C. c. mod;
 (2) nr. ord. cu val. adj., Ac / A adj.; subst., Ac / C. c. timp;
 (3) subst., Ac / C. c. timp;
- b. (1) subst., Ac / Eps;
 (2) nr. ord. cu val. adj. , Ac / A adj.; subst., Ac / C. c. timp;
 (3) subst., Ac / A subst. prep.;
- c. altă interpretare.

366. „Taina **lui** Fred Vasilescu merge poate în cea Universală, fără **nici un** moment de sprijin adevărat, așa cum, singura pus-o parcă, un afluent urmează legea fluviului.” (Camil Petrescu)

- a. art. hot. proclitic, G; pron. dem. semiind., Ac / C. c. loc;
 adj. pron. neg. compus, Ac / A adj.;
- b. pron. pers., G / A pron. genitival ;
 pron. dem. semiind., Ac / C. c. loc;
 adj. pron. neg. compus, Ac / A adj.¹²⁴;
- c. pron. pers., G / A pron. genitival;
 pron. dem. de depărtare, Ac / C. c. loc;
 adv. neg. + art. nehot. al subst., Ac

367. „**Lui** Nea Florea îi plăceau **copiii**...” (Marin Sorescu)

- a. art. hot. proclitic, D; subst., Ac / Cd;
- b. pron. pers., D / Ci; subst., N / S;
- c. art. hot. proclitic, D; subst., N / S.

¹²³ 364 / d: cod gimnazial: subst., N / A apoz.; adj. pron. pos., N / A adj.

¹²⁴ 366 / a, b: cod universitar: c: cod gimnazial.

368. „Le prindeam și eu din zbor de la sora **mea** cea mare, **Mărioara**,

Care mi le citea doar **o dată** în întregime...” (Marin Sorescu)

a. adj. pron. pos., Ac / A adj.;

subst. propriu, N / A apoz.; nr. adverbial / C. c. mod;

b. pron. pos., Ac / A adj.; subst., N/ A apoz.; nr. adverbial / C. c. mod;

c. adj. pron. pos., G / A adj.; subst., Ac / A apoz.; nr. adverbial / C. c. mod;

d. altă interpretare.

369. „Cum (1) mă legănam eu la poartă pe versuri din bătrâni

În admirația **lui** (2) Nea Florea și **a altora** (3)

Care se strânseseră **să caște gura** (4),

Apărea și **Țața Măria** (5) cu furca în brâu.” (Marin Sorescu)

a. (1) adv. rel de mod / C. c. mod;

(2) pron. pers., G / A pron. genitival;

(3) art. posesiv G ; pron. neh., G(1) / A pron. genitival;

(4) loc. vb. predicativă, conj., prezent / Pv;

(5) subst. propriu, N / A subst. nominativ

b. (1) conj. subord. temporală / C. c. timp;

(2) articol hotărât proclitic, G;

(3) art. posesiv, G; pron. neh., G / A pron. genitival;

(4) loc. vb. predicativă, conj., prezent / Pv;

(5) subst. propriu, N / A subst. nominativ

c. (1) conj. subord. temporală, fără funcție sintactică;

(2) articol hotărât proclitic, G;

(3) pron. pos. semiind., Ac / Ci;

pron. neh., G / A pron. genitival;

(4) loc. vb. predicativă, conj., prezent / Pv;

(5) subst. propriu, N / A subst. nominativ

370. „Se umflase ochiul cât **pumnul**, **pesemne** că își frânsese acul în pleoapă...” (Marin Sorescu)

- a. subst., N / S (constr. comp.); adv. de mod predicativ / Pv;
- b. subst., Ac / C. c. mod comparativ; adv. de mod predicativ / Pv;
- c. subst., N / S (constr. comparativă); adv. de mod incidental.

371. „[...] Mă ustura groaznic și în secret mă interesam dacă /și **un** singur Gărgăune e **de ajuns** ca să te **dea gata**.” (Marin Sorescu)

- a. art. nehot., N; vb. pred., supin / Np;
loc. vb. predicativă, conj., prezent / Pv;
- b. nr. card. cu val adj., N / A adj.; vb. pred., supin / Np;
loc. vb. predicativă, conj., prez. / Pv;
- c. altă interpretare.

372. „Dar era **greu de găsit zahăr** în tot satul...” (Marin Sorescu)

- a. adv. de mod / Np; vb. nepred., supin / S; subst., N / S;
- b. adj., N / Np; vb. pred., supin / S; subst., N / S;
- c. adv. de mod / Np; vb. pred., supin (+ morfem de mod) / S; subst., Ac / Cd

373. „Și știu că **vreo trei săptămâni** m-a dus mama de mână / pe la toate muierile...” (Marin Sorescu)

- a. adv. nehotărât; nr. card., val. adj., Ac / A adj.; subst., Ac / C. c. timp;
- b. adv. de aproximație + nr. card. cu val. adj., Ac / A adj.; subst., Ac / C. c. timp;
- c. loc. adv. de timp / C. c. timp

374. „Erau acolo și **două** sperietori adevărate, din zdrențe, / Cu câte-o bejarcă de pălărie spartă-n cap, / Foarte urâte, aduceau **a oameni mari...**”(Marin Sorescu)

- a. nr. card. cu val. adj., N / A adj.; subst., Ac + prep. / Eps¹²⁵;
 b. nr. card., val. adj., Ac / A adj.; subst., Ac + prep. / C. c. mod comparativ;
 c. altă interpretare.

375. „În jurul **lor** (1), în anii **ăilalți** (2) , răsărea cânepa **rară**(3) **ca** / **Dinții** **babei** (4) .” (Marin Sorescu)

- a. (1) adj. pron. pos., G / C. c. loc;
 (2) adj. pron. de dif., Ac / A adj.; (3) adj., N / A adj.;
 (4) expresie: subst. compus, N / S în constr. comparativă;
 b. (1) pron. pers., G / C. c. loc;
 (2) adj. pron. dem. de dif., Ac / A adj.; (3) adj., N / Eps.;
 (4) expresie: subst., N / S (în constr. comp.)+ subst., G/A
 subst. genitival¹²⁶;
 c. altă interpretare.

376. “Eu l-aș fi îndreptat **cât ai zice pește** (1) , dar **nu mă lăsa inima** (2)
 Să-i stric jucăria.” (Marin Sorescu)

- a. (1) loc. adv. de mod / C., c. mod;
 (2) expresie vb.: vb. predicativ, ind., prezent, fm. negativă /
 Pv; pron. pers., Ac / Cd; subst., N / S;
 b. (1) prop.: adv. rel. / C. c. mod; vb. pred., cond.-opt. / Pv;
 subst., Ac / Cd;
 (2) expresie vb.: vb. predicativ, ind., prezent, fm. negativă /
 Pv; pron. pers., Ac / Cd; subst., N / S;

¹²⁵ 374 / a: cod universitar: nr. card. cu val. adj., N / A adj.; subst., Ac + prep. / Ci.

¹²⁶ 375 / b: cod universitar

- c. (1) loc. adv. de mod / C., c. mod;
 (2) loc. vb. pred., ind., prezent, fm. negativă / Pv

377. „[Acolo] se născuse baba, / Bunica mea (1) dinspre tata (2), cea mai frumoasă (3) / femeie din sat(4), / De-i făcuseră și cântec.” (M. Sorescu)

- a. (1) pron. pos., G / A pron. genitival;
 (2) subst., Ac + prep. simplă / A subst. prep.;
 (3) adj., Ac, sup. abs. / A adj.; (4) subst., Ac / C. c. loc;

- b. (1) adj. pron. pos., G / A adj.;
 (2) subst., Ac + prep. simplă / C. c. loc;
 (3) adj., Ac, superlativ relativ / A adj.;
 (4) subst., Ac / C. c. loc;

- c. (1) adj. pron. pos., N / A adj.;
 (2) subst., Ac + prep. compusă / A subst. prep.;
 (3) adj., N, superlativ relativ / A adj.;
 (4) subst., Ac / A subst. prep;

378. „Peste tot erau cioburi, cărămizi, câte-un ban găurit

Și povești, parc-aș fi călcat pe ele.” (Marin Sorescu)

- a. loc. adv. de loc / C. c. loc; loc adj. pron. neh. (= „vreun”), N / A adj.;
 b. prep. + pron. neh. / C.c.loc; nr. distributiv cu val adj., (= „câte un / doi”), N / A adj.;
 c. altă interpretare.

379. „Tot stolul: fâl! a zburat spre Săliște.” (Marin Sorescu)

- a. adv. de mod / A adv.; interjecție predicativă / Pv;
 b. pron. neh., N / S; interjecție / Eps;
 c. adj. pron. neh., N / A adj.; interjecție / C. c. mod.

380. „Multă verdeață în jur, / Numai (1) arătura **noastră** (2) **neagră**,
neagră (3).”(Marin Sorescu)

- a. (1) adv. de mod limitativ / C. c. de excepție;
(2) adj. pron. pos., G / A adj.;
(3) adj., N superlativ absolut / A adj.;
- b. (1) adv. de mod limitativ, val. emfatică;
(2) adj. pron. pos., N / A adj.;
(3) adj., N, superlativ absolut / Np.;
- c. (1) adv. de mod limitativ, val emfatică;
(2) adj. pron. pos., N / A adj.; (3) adj., N / Np multiplu

381. „... Și **din când în când** (1) se apleca să vadă **ce / dumnezeu** (2)
se-ntâmplă / Acolo jos...” (Marin Sorescu)

- a. (1) loc. adv. de timp / C. c. timp;
(2) pron. rel., N / S; subst., N exclamativ, fără fct. sintactică;
- b. (1) loc. adv. de timp / C. c. timp;
(2) pron. rel., Ac / Cd; subst., N exclamativ, fără fct. sint.;
- c. (1) loc. adv. de mod / C. c. mod;
(2) pron. rel., N / S; subst., V, fără funcție sintactică

382. „Eu saream primul, **ca mai mare și mai deștept** (1),

Al doilea- Ionică, / **Ultimul, zdup** (2), mielul.” (Marin Sorescu)

- a. (1) adj., N, comparativ de superioritate / Np, multiplu;
(2) nr. ordinal cu val. subst., N /Eps; interjecție pred. /Pv;
- b. (1) adj., Ac, comp. de superioritate / C. c. mod comparativ;
(2) nr. ordinal cu val. subst., N / C. c. mod;
interjecție predicativă / Pv;
- c. altă interpretare.

383. „Apărea mama îmbujorată de ger, de la tocat lemne...” (M. Sorescu)

a. adj., N / A adj.; subst., Ac / Ci; subst., Ac / C. c. loc

b. adj., N / Eps; subst., Ac / C. c. cauză; vb. pred., supin / C. c. loc

c. adj., N / C. c. mod; subst., Ac / C. de agent; vb. nepred., supin / C. c. loc

384. „Mielul era scutit de bătaie, ba chiar mângâiat, dar ne pomeneam cu el după noi, / Găsindu-ne foarte jigniți printre opinci vechi.” (Marin Sorescu)

a. participiu pasiv / Pv incomplet; adj., Ac, sup. absolut / Eps;

b. adj., N, pozitiv / Np; adj., Ac, superlativ absolut / Eps;

c. altă interpretare.

385. „Ce păcat(1) că ele n-au atins nivelul nostru(2),

Al celor(3) care avem oi în pază...!” (Marin Sorescu)

a. (1) adv. de mod / C. c. mod; adv. de mod predicativ / Pv impersonal;

(2) adj. pron. pos., G / A adj.;

(3) pron. relativ compus „ al celor care”, G / A. apoz.;

b. (1) morfem de superlativ absolut adjectival; subst., N / Np;

(2) adj. pron. pos., Ac / A adj.;

(3) pron. pos. semiind., N/ A. apoz.; pron. dem. semiind., G / A. pron. genitival

c. altă interpretare

386. „ ... Toți câinii care au fost bătuți atunci pentru neatenție/ Stau acum cu ochii în patru” (Marin Sorescu)

a. subst., Ac / C. c. cauză; loc. adj. / Eps;

b. subst., Ac / C. c. scop; loc. adj., N / Eps;

c. subst., Ac / C. c. cauză; loc. adv. de mod / C. c. mod.

387. „...stam, mort de sete, cu mușchii încordați de efortul / de-a nu / Cădea cu capul în imaginea mea de copil [...]” (Marin Sorescu)

a. subst., Ac / C. c. cauză; subst., Ac / Eps; subst., Ac / C. agent;

b. subst., Ac / Ci; subst., Ac / C. c.mod; subst., Ac / C. de agent;

c. altă interpretare¹²⁷

388. “[Patul de la poartă]E un fel de bancă, dar nu știu de ce i se spune pat.” (Marin Sorescu)

a. pron. pers., D / Ci; subst., N / C. c. mod;

b. pron. refl., D_{posesiv} / Ci; subst., Ac / C. c. mod;

c. pron. pers., D / Ci; subst., N / Eps¹²⁸.

389. „Mă, ăia de vă suirăți pe pod, se aude o voce slabă (...)” (M. Sorescu)

a. pron. dem. de depărtare, V, fără fct. sint.; adj., N / A adj.;

b. pron. dem. de depărtare, N / S; adj., N / A adj

c. pron. dem. de depărtare, N / S; adj., Ac / A adj

390. „...Chipul tău prelung, iubito, /lasă-l așa cum este, răzimat între două bătaii ale inimii mele, / ca între Tigru și Eufrat.” (Nichita Stănescu)

a. adj. pron. pos., N / A adj.; adv. de mod / C.c. mod; nr. card. cu val. adj., Ac / A adj.

b. adj. pron. pos., N / A adj.; adj., N / Eps; nr. card. cu val. adj., Ac / A adj.;

c. adj. pron. pos., Ac / A adj.; adj., Ac / A.apoz; nr. card. cu val. adj., Ac / A adj.

¹²⁷ 373 / c (cod universitar): subst., Ac(3) / C. c. cauză; subst., Ac(3) / Eps; subst., Ac(3) / C. de agent.

¹²⁸ 374 / c (cod univ.): pron. pers., D / Ci; subst., N₁” proD / Eps.

391. „De ce te-oi fi iubind, femeie **visătoare**, / care mi te-ncolăcești ca un fum, ca o viță-de-vie / în jurul pieptului, în jurul **tâmpelor**, / mereu fragedă, mereu **unduitoare** ?” (Nichita Stănescu)

- a. adj., V, fără funcție sintactică; subst., G / A. subst. genitival; adj., N / Eps
- b. adj., V / A adj.; subst., G / C. c. loc; adj., N / Eps;
- c. adj., V / A adj.; subst., G / A. subst. genitival; adv de mod / C. c. mod

392. „Limba este **a tuturor**(1) părănd a fi **a fiecăruia**(2).” (N. Stănescu)

- a. (1) pronume posesiv semiindependent, N/ Np;
pronume nehotărât, G / A pron. genitival;
(2) pron. semiind. pos., N / Np;
pron. neh. compus, G/ A pron. genitival;
- b. (1) pron. nehotărât, G / Np; (2) pron. nehotărât compus, G) / Np¹²⁹
- c. altă interpretare

393. „Nu-mi plac **substanțele** din care se filetează poezia: prea miros a eter, a oă de unghii.” (Mircea Cărtărescu)

- a. subst., Ac / Cd; loc. adv. de mod / C. c. mod;
- b. subst., N / S; subst., Ac / C. c. mod comparativ¹³⁰;
- c. altă interpretare

394. „Ai auzit vreodată de **REM** ?”(Mircea Cărtărescu)

- a. subst. com. simplu, Ac / Ci;
- b. subst. com. simplu, Ac / Cd;
- c. subst. com. compus (prin abreviere), Ac / Ci.

¹²⁹ 392 / a: cod universitar; b. cod gimnazial.

¹³⁰ 393 / b (cod universitar): subst., N₍₁₎ / S; subst., Ac₍₃₎ + prep. „a” / C. c. mod comparativ

395. „De-a lungul **milioanelor de ani**, arhitectul **își** modulă melodiile [...]”

(Mircea Cărtărescu)

- a. loc. subst., G / C. c. timp; pron.. refl., D / Ci;
- b. subst., G / C. c. timp; subst., Ac / A subst. prep.;
pron. refl., D_{posesiv} / A pron. datival¹³¹;
- c. nr. card. cu val. adj., G / A adj.; subst., Ac / C.c. timp;
pron. refl., D_{posesiv} / A pron. datival;

396. ”Aici, **drag cititor**, mă tem că, fără să vreau, îți voi da o grea lovitură.” (Mircea Cărtărescu)

- a. adj., V / A adj.; subst. cu sens relațional de V, fără funcție sintactică¹³²;
- b. adj., N / A adj.; subst., V, fără funcție sintactică;
- c. adj., N / A adj.; subst., N / S

¹³¹ 395 / b: cod univ.: b. subst., G(3) / C. c. timp; subst., Ac(3) / A subst. prep.; pron. refl., D(1)_{posesiv} / A pron. datival;

¹³² 396 / a (cod universitar): adj., N₂ proV / A adj.;
subst., N₁ proV, fără funcție sintactică.

GRAMATICA ÎN PROVERBE ȘI ... REFLECȚII

„CAPCANA” CONSTRUCȚIILOR CIRCUMSTANȚIALE

397. „Limba taie mai mult decât **sabia.**” (Proverb)

- a. subst., Ac / Cd;
- b. subst., Ac / C. c. mod comparativ;
- c. altă interpretare.

398. Mai bine scrie un roman decât **o carte** de gramatică.

- a. subst., Ac / Cd ;
- b. subst., Ac / Ci;
- c. subst., Ac / C d (în constr. comparativă)

399. Mai bine l-ai fi considerat străin decât **prieten.**

- a. adj., N / Eps comparativ;
- b. subst., Ac / Cd (în construcție comparativă);
- c. subst., Ac / Eps comparativ.

400 Am repetat ideea prin alte imagini decât prin **cele** din tabloul tău preferat.

- a. pron. dem., Ac / Ci; ¹³³
- b. pron. dem., Ac / C. c. mod;
- c. pron. dem. semiind., Ac / C. c. instr.(în constr. comparativă)

401. Nu-i decât **un** biet actor.

- a. subst., N / Np (în constr. exceptivă);
- b. subst, Ac / Cd (în constr. exceptivă);
- c. altă interpretare.

¹³³ 386 / a, b : cod gimnazial; c: cod universitar.

402. Nu și-ar dori decât **liniște**.

- a. subst., N / S (în constr. exceptivă);
- b. subst., Ac / Cd (în constr. exceptivă);
- c. altă interpretare.

403. Nu-i decât **al nostru**.

- a. pron. pos., N / Np (în constr. exceptivă);
- b. pron. pos. semiind., N / Np (în constr. exceptivă);
adj. pron. pos., N / A adj;
- c. altă interpretare.

404. Nu-i decât **în preajma noastră**.

- a. adj. pron. pos., G / A adj;
- b. pron. pos., G / C. c. loc;
- c. altă interpretare.¹³⁴

405. Nu-l amenință decât **pe el**.

- a. pron. pers., Ac / Ci (în construcție exceptivă);
- b. pron. pers., Ac / Cd (în construcție exceptivă);
- c. altă interpretare.

406. Nu-și oprea decât **sieși**.

- a. pron. pos., D / Ci (în construcție exceptivă);
- b. pron. refl., Ac / Ci (în construcție exceptivă);
- c. pron. refl., D / Ci (în construcție exceptivă).

¹³⁴ 404 / c (cod universitar): adj. pron. pos., Ac / C. c. loc (în constr. exceptivă)

407. Nu v-aș vrea decât **prieteni**.

a. subst., Ac / C. c. mod (în construcție exceptivă);

b. subst., Ac / Cd (în construcție exceptivă);

c. subst., Ac / Eps (în construcție exceptivă);

408. Nu vreau să mă simt decât în **largul meu**.

a. loc. adv. de mod / C. c. mod (în construcție exceptivă);

b. loc. adj. / Eps (în construcție exceptivă);

c. altă interpretare.

409. Nu-l știe decât **parlamentar**.

a. subst., Ac / Eps (în construcție exceptivă);

b. subst., Ac / Cd (în construcție exceptivă);

c. altă interpretare.

410. Nu-l vede decât **reușind**.

a. vb. nepred., gerunziu / Eps (în construcție exceptivă);

b. vb. pred., gerunziu / Eps (în construcție exceptivă);

c. vb. nepred., gerunziu / C. c. mod (în construcție exceptivă).

411. Chiar **artistă**, și nu era mulțumită.

a. subst., N / Np¹³⁵; b. subst., N / C. c. concesiv; c. altă interpretare.

412. Chiar **frumoasă**, și tot nu-l interesa.

a. adj., N / C. c. concesiv; b. adj., Ac / C. c. concesiv; c. adj., N / Np.

¹³⁵ 411 (a), 413(c), 414 (b) / Teste de acest gen ar putea să se analizeze ca nume predicativ în construcție concesivă!

413. Nu o vroia nici **bogată**.

a. adj., N / C. c. concesiv; b. adj., N / Np; c. altă interpretare.

414. De **frumoasă**, e frumoasă, numai nu știe să coase.

a. adj., N / Np¹³⁶; b. adj., N / C. c. de relație; c. altă interpretare.

415. Se știau de **copii**.

a. subst., N / Np¹³⁷; b. subst., N / C. c. timp; c. altă interpretare.

416. Doar **profesoară**, o acceptă.

a. subst., N / C. c. condițional; b. subst., N / Eps; c. altă interpretare.

417. Doar **susținut**, putea merge.

a. adj., N / C. c. cond.; b. participiu pasiv / C. c. cond.; c. altă interpretare.

418. Doar **poet**, și ar fi avut trecere la femei!

a. subst., N / Np; b. subst., N / C. c. condițional; c. altă interpretare.

419. Învăța de **minune**.

a. loc. adv., superlativ absolut / C. c. mod;

b. subst., Ac / C. c. consecutiv;

c. altă interpretare.

420. „Decât orb și **călare**, mai bine **șchiop** și pe jos.” (Proverb)

a. adv. de mod / C. c. mod; adj., N / Np;

b. vb. pred, ind., prezent / Pv; adj., N / Np;

c. altă interpretare.

¹³⁶ 414(a) / Np în construcție limitativă!

¹³⁷ 415(a) / Np în construcție temporală!

421. Drept limbă oficială se folosea **slavona**.

- a. subst., N / Eps; subst., N / S;
- b. subst., Ac / C. c.mod, subst., Ac / Cd;
- c. altă interpretare.

422. Pe timpul documentării, **negreșit** că i-a sărit în ochi **latinitatea** propriei limbi.

- a. adv. de mod / C. c.mod; subst., Ac / Cd;
- b. adv. predicativ / Pv; subst., Ac / Cd;
- c. adv. predicativ / Pv; subst., N / S.

423. O limbă activă, viabilă se află mereu **în formare**.

- a. subst., Ac / Eps; b. subst., Ac / C. c.mod; c. altă interpretare.

424. A pus ochii nu pe ediția asta, ci **pe cea dinainte**.

- a. subst., Ac / Ci,¹³⁸
- b. pron. dem. semiind., Ac / Ci; adv. de timp / A adv.;
- c. altă interpretare.

425. Se pare că **orice** popor se prezintă lumii ca **aventură** a limbii naționale.

- a. adj. pron. neh. compus, Ac / A adj.; subst., Ac / Eps comparativ,
- b. adj. pron. neh. compus, N / A adj.; subst., Ac / C. c. mod comparativ;
- c. altă interpretare.

¹³⁸ 410 / a: cod gimnazial; b: cod universitar.

426. Limba se schimbă ca orice **lucru** din jurul **nostru**.

- a. subst., Ac / C. c. mod comp.; adj. pron.pos., Ac / A adj.;
- b. subst., Ac / C. c. mod comp.; adj. pron.pos., Ac / C.c.loc;
- c. altă interpretare.

427. Limba se vrea **cartea** de vizită a civilizațiilor de ieri, a celor de azi.

- a. subst., N / Eps; b. subst., Ac / Cd; c. subst., Ac / C. c. mod.

428. În universul cuvintelor, **îți** primenești trupul, te descoperi ca fiind **un altul**.

- a. pron. refl., D_{posesiv} / A pron. datival; subst., N / Np;
- b. pron. refl., D / Ci; subst., N / Eps comparativ;
- c. pron. pers., D_{posesiv} / A pron.; pron. neh., N / C. c. mod.
- d. altă interpretare.

429. Cartea **voastră** **ne** luminează mintea mai mult acum decât **înainte**.

- a. pron. pos., G / A pron. genitival; pron. pers., D / Ci;
adv. de timp / C. c. timp;
- b. adj. pron. pos., G / A adj.; pron. pers., D / Ci;
adv. de timp / C. c. timp (în construcție comparativă);
- c. adj. pron. pos., N / A adj.;
pron. pers., D_{posesiv} / A pron. datival;
adv. de timp / C. c. timp (în construcție comparativă);

430. Nu este nici cel dintâi și, cu siguranță, nici **cel de pe urmă mohican**.

- a. loc. adj., Ac / A adj.; subst., Ac / Cd;
- b. loc. numeralială ordinală cu val adj. / A adj., subst., N / Np;
- c. altă interpretare.

417. Promite a fi românește ceea ce se vorbește.

a. adv. de mod / Np; b. adv. de mod / S; c. altă interpretare.

418. Chiar este românește ceea ce s-a scris în această carte.

a. pron. rel. compus, N / S;

b. pron. dem. de depărtare, N / S; pron. rel. simplu, inv., N / S;

c. pron. rel. compus, Ac / Cd.

419. „Carte frumoasă, cinste cui te-a scris!” (T. Arghezi)

a. adj., V, fără funcție sintactică; pron. relativ, D / Ci;

b. adj., V / A adj.; pron. relativ, D / funcție cumulantă: Ci+S;

c. altă interpretare¹³⁹.

420. Ea îi vine mătușă (1) surorii mele (2) de-a doua (3).¹⁴⁰

a. (1) subst., N proD/ Eps; (2) adj. pron. pos., D / A adj.;

(3) nr. ordinal cu val adverbială / A adv.;

b. (1) subst., Ac / Cd; (2) adj. pron. pos., D / A adj.;

(3) nr. ordinal cu val. adj., D / A adj.;

c. altă interpretare.

¹³⁹ 419 / c (cod gimnazial): adj., V / A adj.; pron. relativ, D / S (abatere de la caz).

¹⁴⁰ 420 / Exemplul este dat de Magda Jianu în culegerea *Subtilități de gramatică a limbii române*, Ed. Nipexim, Târgu-Jiu, pag. 129.

✦ Așezare în gramatica din / prin proverbe

421. „Patru ochi văd mai bine decât doi.”

- a. nr. card. cu val. adj., N / A adj.; nr. card. cu val. subst., Ac / C. c. mod comparativ;
- b. nr. card. cu val. subst., N / S.; nr. card. cu val. subst., N / S (în constr. comparativă);
- c. altă interpretare.

422. „Binele cu bine se răsplătește.”

- a. subst., N / S; b. subst., Ac / Cd; c. subst., Ac / Ci.

423. „Bătrânețile nu vin **singure**, ci **cu nevoi**.”

- a. adj., Ac / C. c. mod; subst., Ac / Eps;
- b. adj., Ac / Eps; subst., Ac / Ci;
- c. adj., N / Eps; subst., Ac / Eps.

424. „O nenorocire nu vine niciodată **singură**.”

- a. adv. de mod / C. c. mod; b. adj., N / Eps; c. adj., N / C. c. mod.

425. „Câmpu-i cu ochi, pădurea, cu **urechi**.”

- a. subst., Ac / Ci; b. subst., Ac / C. c. mod; c. subst., Ac / Np.

426. „Ca dragostea **dintâi** alta nu-i.”

- a. subst., N / C. c. mod comparativ;
nr. ordinal cu val. adv / A adv;
- b. subst., N / Np comp.; nr. ordinal cu val. adj., Ac / A adj;
- c. altă interpretare.

427. „Lucrul la timp **dăruit** prețuiește **îndoit**.”

a. adj., Ac / A adj.; adv. de mod cantitativ / C. c. mod

b. adj., N / A adj.; nr. multiplicativ cu val. adv. / C. c. mod;

c. altă interpretare.

428. „La masa nebunilor se-adună **cei cu minte**.”

a. pron. dem. semiind., N / S; loc. adj. / A adj.;

b. loc. subst., N / S;

c. art. dem. + loc. adj., N / S.

429. „Nu se poate **sluji** (la) **doi** patroni.”

a. vb. nepred., inf. / Cd; nr. card. cu val subst., Ac / Ci;

b. vb. nepred., inf. / S; nr. card. cu val. adj., Ac / A adj.;

c. vb. pred., inf. / S; nr. card. cu val. adj., Ac / A adj.

430. „Nu te amesteca ca **mărarul** în **toate** bucatele.”

a. subst., Ac / C. c. mod comparativ; adj. pron. neh., Ac / A adj.;

b. subst., Ac / Eps; pron. neh., Ac / Ci;

c. subst., N / Eps comparativ; adj. pron. neh., Ac / A adj.;

d. altă interpretare.

431. „Obişnuința-i a **doua natură**.”

a. nr. ord. cu val. adj., Ac / A adj.; subst., Ac / Cd;

b. nr. ord. cu val., adj., N / A adj.; subst., N / Np;

c. altă interpretare.

432. „La pomul lăudat nu te duce **cu sacul**.”

a. subst., Ac / Eps; b. subst., Ac / Ci; c. altă interpretare.

433. „O singură vorbă e de ajuns celui ce vrea să înțeleagă.”

a. loc. adj. / Np; pron. dem. semiindependent, D / Ci;

b. vb. pred., supin / Np; pron. dem. depărtare, D / Ci;

c. altă interpretare¹⁴¹.

434. „Un nume bun e ca o moșie.”

a. subst., N / Eps comparativ; b. subst., N / Np comparativ; c. subst., Ac /

C. c. mod;

435. Carte de căpătâi (1) să-ți fie cea a (2) grămăticului!

a. (1) subst., N / Np + loc. adj. / A adj.;

(2) pron. dem. semiind., N / S + pron. pos. semiind. produblant, N;

b. (1) subst., Ac / Cd + loc. adj. / A adj.;

(2) pron. dem. dep., N / S + art. pos.;

c. altă interpretare.

¹⁴¹ 433 / c: loc. adj. / Np;

pron. rel. compus (*celui ce*), D / S (abatere de la caz);

SINTAXA FRAZEI

➤ Felul propoziției / propozițiilor subordonate:

436. Că i-ar ierta tot, la asta reflecta în ultima vreme.

a. CD; b. CI; c. altă interpretare.

437. Oribil să-i spună asta!

a. (doar) propoziție principală; b. SB; c. CD.

438. Acum mai mult ca altădată, îl deprimă ce i-ai transmis.

a. CD; b. SB; c. CT.

439. Iată că, în ciuda previziunilor răuvoitoare, a reușit.

a. CD; b. SB; c. CI.

440. În pofida faptului că n-o agrea, îi recunoștea valoarea.

a. CV; b. CDT; c. AT.

441. De nu i-ar fi prieten, și tot i-ar accepta sfaturile.

a. CDT; b. CV; c. altă interpretare.

442. Surprins că l-a invitat la celebrarea căsătoriei, fața lui exprima bucurie.

a. CZ; b. CI; c. CS.

443. Nu i-a acceptat invitația, pe ea preocupând-o să-și redacteze lucrarea.

a. CD; b. SB; c. CZ.

444. Venindu-i să rădă, a părăsit încăperea.

a. CD; b. CI; c. SB.

445. Nu și-a terminat lucrarea, motiv pentru care va amâna plecarea.

a. CNS; b. AT; c. altă interpretare.

446. Văzându-l că se pierde cu firea, i-au pus altă întrebare.

a. PRS; b. CM; c. altă interpretare.

447. Nouă ne părea rău că Maria pleacă.

a. CI; b. SB; c. altă interpretare¹⁴².

448. Nu-i chip să-l avertizezi asupra comportamentului agresiv.

a. CD; b. CZ; c. SB.

449. Era dovedit acum că judecătorul era nevinovat.

a. SB; b. CD; c. altă interpretare.

450. Mi s-a întâmplat și mie ce li s-a întâmplat lor.

a. SB; b. CD. c. –

451. Era imposibil de înțeles ce se ascunde în vorbele lui.

a. SB; b. CD; c. altă interpretare.

452. Mă deranjează că a făcut-o astfel de afirmație.

a. SB; b. CD; c. AT; d. altă interpretare.

¹⁴² 447 / c: CD, al cărei cuvânt regent: a părea rău = loc. vb. „a regreta”

453. Că încă îl iubea, la asta spera cel mai mult !

a. SB; b. CD; c. CI; d. CZ.

454. Se considera că este direct vizată de aluziile lui.

a. CM; b. CD; c. PRS; d. altă interpretare.

455. Era prea bun ca să fie ignorat de ceilalți lingviști.

a. CNS; b. CZ; c. CM; d. CS.

456. „De se trag din neam mare,/Asta e o-ntâmplare...” (Gr. Alexandrescu)

a. CD; b. SB; c. altă interpretare.

457. Nu-i venea în minte cum îi zice.

a. CD; b. SB; c. altă interpretare.

458. Ce poate fi mai minunat decât să fii iubit ?

a. SB (în construcție exceptivă); b. CD; c. altă interpretare.

459. Mergi de-l trimite acasă !

a. CL; b. CI; c. CS.

460. Nu mai vine pe-aici decât să citească eseul.

a. CS (construcție exceptivă); b. CDȚ; c. altă interpretare.

461. „Să fii chiar un Dante nu-ți dau sărutarea, / Pentru poezie nu-mi pierz eu onoarea.” (Anton Pann)

a. CDȚ; b. CZ; c. CV.

462. „Paiul cât de mic își are umbra sa.” (Proverb)

a. CV; b. CM; c. o singură propoziție.

463. Nu te avantajează că-ți ignori colegii.

a. CD; b. SB; c. CZ.

464. Culmea ar fi fost să n-o ajuți !

a. SB; b. CD; c. CDT.

465. Nu aveam altceva de făcut decât să-i scriu.

a. CM;

b. SB;

c. CD (în construcție comparativă).

466. Nimic din cele ce trăise cândva nu-și mai amintea.

a. AT; b. SB; c. CD.

467. „Este drept că viața-ntreagă, / Ca și iedera de-un arbor, de-o idee i se leagă.” (Mihai Eminescu)

a. CD; b. SB; c. -

468. „De multe ori îi venea în cap feciorului să se însoare, dar amâna [...] această poznașă trebușoară.” (Ion Creangă)

a. CD; b. CI; c. SB.

469. „Mă doare că mărul e măr.” (Nichita Stănescu)

a. CD; b. CI; c. SB.

470. „Totul ar fi trebuit să fie sfere [...]” (Nichita Stănescu)

a. CD; b. PR; c. SB.

471. „Prea trebuie să mănânci din tine, ca Nastratin Hoge. Prozatorul adevărat mănâncă din alții.” (Mircea Cărtărescu)

a. CD; b. CM; c. SB.

472. (1) Prea bine c-ai venit ! (2) Inadmisibil ce susții !

a¹⁴³. - ; b. (1) CD; (2) SB; c. (1,2) SB.

473. Oricât ar părea de împăcată cu soarta, drept e c-o mai încerca și-acum starea de spirit trăită la revederea satului natal.

a. CV;SB; b. CZ; SB; c. CV; CD.

474. Stejarul gros, să nu-l poți cuprinde cu brațele, se pare că era cel mai căutat acum, pe caniculă.

a. CNS; PR; b. AT; SB; c. CNS; SB.

475. Nu era însă ce trebuia să fie.

a. PR; SB; b. CD; SB; c. CD; CD.

476. Fiindcă e păcat să fii un hoț de vise, când unul, când altul dintre dânșii era cuprins de căință.

a. CZ; CI; b. CI; CD; c. CZ; SB.

477. Dar nu-i strica băiatului să umble să cunoască lumea.

a. CD; CS; b. SB; CS; c. SB; CZ.

¹⁴³ 472 / a: este dor o propoziție (PP).

478. Purta un mantou de leopard ce trebuie să fi fost admirabil în vremea aceea...

a. AT; SB; b. AT; CD; c. altă interpretare.

479. De i-ar trece prin cap să scrie un roman, asta i-ar aduce succes.

a. SB; CD; b. SB, SB; c. altă interpretare.

480. Că nu i-a fost îngăduit să-și petreacă nici o după-amiază în *Sala Pașilor Pierduți*, asta îl întrista acum.

a. SB; SB; CD; CD; c. SB; CD.

481. I s-ar fi părut mai convenabil să nu-și dea seama cum stau lucrurile.

a. CD; CI; b. SB; CD; c. SB; CI.

482. C-aveai cuvânt, se știe, dar s-a uitat de către toți că doar tu erai înțeleptul.

a. CD; CD; b. Sb; CD; c. SB; SB.

483. Am plecat întristată, durându-mă că te-ai schimbat să nu te mai recunosc...

a. SB; CNS; b. CD; CV; c. altă interpretare.

484. Mă surprinde că pe unii i-ar bucura, ca acum, în apogeul carierei, să ai un eșec.

a. CD; CD; b. SB; CD; c. SB; SB.

485. „Nu-i cu putință să vâri găina din oul din care a ieșit.” (Folclor)

a. CD, AT; b. CD; CL; c. SB; AT.

486. „Nu e păcat / Ca să se lepede / Clipa cea repede / Ce ni s-a dat?”

(Mihai Eminescu)

a. CD; AT; b. SB; SB; c. SB; AT; d. altă interpretare.

487. „Ce-i mai caracteristic punctului meu de vedere este că limba vorbită (...) e limba operei de artă.” (Camil Petrescu)

a. PR; SB; b. SB; PR; c. CM; SB.

488. „...Ce bine că ești, ce mirare că sunt!” (Nichita Stănescu)

a. SB; SB; b. SB; CD; c. CD; CD.

489. Tot ceea ce s-a făcut ar trebui să nu se facă.

a. AT; SB; b. AT; CD; c. SB; SB.

490. “Se umflase ochiul cât pumnul, pesemne că își frânsese acul în pleoapă...” (Marin Sorescu)

a. CZ; SB; b. SB; c. altă interpretare.

491. „Mă ustura groaznic ¹/și în secret mă interesam ²/ dacă ^{3a}/și un singur / Gărgăune ^{4a}/e de ajuns ^{3b}/să te dea gata.^{4b}” (Marin Sorescu)

a. CI; CS; b. CD; SB; c. CI; SB.

492. ”Aici, drag cititor, mă tem că, fără să vreau, îți voi da o grea lovitură.”

(Mircea Cărtărescu)

a. CD; CM; b. CD; CV; c. CI; CM.

493. În aceste condiții, mai bine ar fi fost să-i lași să se creadă invincibili.

a. SB; PRS; b. CD; CM; c. SB; CM.

494. Cât i-i de urât să-i vadă cum se-nghesuie spre glorie !

a. CI; CM; b. SB; CM; c. SB; PRS.

495. „Mai bine e să te pizmuiască cineva decât să te plângă.” (Proverb)

a. SB (în constr. comparativă); SB;

b. CD; CD;

c. SB; CM comparativă.

496. Parcă-i vine să plece decât să-l întâlnească.

a. CD; SB; b. SB; CM; c. SB; SB (în constr. comparativă).

497. Nu e mai surd decât cel care vrea să audă.

a. AT; CD; b. CM; AT; c. altă interpretare.

498. „Trebuie să mănânci un car cu sare cu cineva ca să-l poți cunoaște.”

(Proverb)

a. SB; CS; b. SB; CI; c. CD; CS.

499. „Nimeni nu știe mai bine unde-l strânge ciubota decât cel ce-o poartă.” (Proverb)

a. SB; AT; b. CD; AT; c. CD; SB.

500. Că i-i dragă gramatica, nu-i place s-o arate celorlalți.

a. CD; SB; b. CD; CD; c. altă interpretare.

501. “Cinstiți oaspeți, se vede că pașteți bobocii, de nu vă pricepeți al cui fapt e acesta.” (Ion Creangă)

a. SB; CZ, CI; b. SB; CNS; CD; c. altă interpretare.

502. De-l va face sau nu să guste din fructul oprit, cine-o poate ști?

a. CD; PRS; b. CD; CD; PRS; c. altă interpretare.

503. „Cu șchiopii la un loc de șezi, te înveți să șchiopătezi.” (Proverb)

a. CDȚ; PRS; b. CT; CM; c. CDȚ; CM.

504. „Dacă strămoșii tăi cu tine semăna(u), / Negreșit erau proști câți lor se închina(u).” (Grigore Alexandrescu)

a. CDȚ; SB; SB; b. CDȚ; SB; c. altă interpretare.

505. „Ne poate fi iertat / Să vă-ntrebăm smerit, de vreți a ne-arăta, / De unde-ați cumpărat postavul de manta ?” (Grigore Alexandrescu)

a. CD; CD; CD; b. SB; CDȚ; CD; c. altă interpretare.

506. Că-i destul ce i-ai zis, asta a subliniat-o și cel ce a fost victimă.

a. CD; SB; AT; b. SB; SB; SB; c. CD; SB; SB.

507. Îl considerai că-ți este prieten, dar el se vede că tocmai el te-a trădat.

a. CD; CD; b. CD; SB; c. PRS; SB.

508. Din cele scrise reieșind că mă aștepți, urmează să mă decid când și cu ce să călătoresc spre reședința ta.

a. SB; SB; CI; CI;

b. CD; SB; CI;

c. SB; SB; CI;

d. altă interpretare.

509. Ce i-ai prezis se pare că i s-a întâmplat, chiar de-l vezi că nu arată prea fericit.

- a. SB; PR; CV; CM;
- b. SB; SB; CV; PRS;
- c. CD; SB; CV; CM.

510. Cât m-a încântat vocea lui, s-a observat sau pesemne că și ție ți-a plăcut măcar ce repertoriu are.

- a. SB; SB; SB (în construcție limitativă);
- b. SB; SB; CD;
- c. altă interpretare.

511. Cum nu îl poți crede că știe, de vreme ce s-a constatat că e ignorant?

- a. CM; CZ; SB;
- b. PRS; CZ; SB;
- c. CM; CZ; CD.

512. Acelora care se așteptau că ar fi firesc să reușească, aceorași li s-a întâmplat eșecul.

- a. AT; CD; CD; b. AT; CI; SB; c. altă interpretare.

513. Că nu i-a scris ori că nu i-a trecut prin cap să-i telefoneze în anii pe care i-a petrecut în străinătate, tot nu s-a supărat, fiindu-i o alinare să gândească pozitiv asupra prieteniei lor.

- a. CZ; CZ; CD; AT; CD;
- b. CV; CV; SB; AT; CD;
- c. CV; CV; SB; AT; SB

514. Gândul că nu i-ar fi aprobat să plece în Franța, fapt ce, considera, i se cuvenea, a făcut-o să devină ce nu și-ar fi dorit niciodată: o femeie temătoare de ce i-ar putea rezerva viitorul.

- a. AT; SB; AT; PRS; PR; CI;
- b. AT; SB; SB; PRS; PR; CZ;
- c. altă interpretare.

515. Că i-ar fi venit greu să câștige competiția, asta s-ar fi observat din modul cum arăta, dar că nu se aștepta nimeni la asemenea victorie, la asta nu m-aș fi gândit.

- a. SB; CD; CI; CI;
- b. CD; SB; AT; CD;
- c. SB; SB; AT; CI

516. Nu te lăsa să fii condus de alții, de vreme ce se vehiculează că poți să-ți fii propriul stăpân.

- a. PP; PRS; CZ; SB; CD;
- b. PP; CM; CZ; CD; CD;
- c. PP; CM; CI; SB; CD

517. Dacă nu mă interesează ce gândești despre alții, asta nu înseamnă că nu-mi pasă (de) ce-ai putea gândi despre mine, atâta timp cât vreau ca prietenia noastră să dureze.

- a. CDȚ; CD; PP; CD, CD; CZ; CD;
- b. SB; SB; PP; PR; CI; CZ; CD;
- c. SB; CD; PP; PR; CI; CZ; CD

518. Ce i s-ar fi putut întâmpla, dacă era obligat să plece pe furtună, nici acum nu ar fi găsit răspuns la această întrebare.

- a. CI; CDT; CI; PP;
- b. SB; CDT; CZ; PP;
- c. altă interpretare.

519. Să plece sau nu, să-i scrie sau să-l ia prin surprindere cu sosirea ei, nu știa cum e mai bine.

- a. CD; CD; CD; PP; CD;
- b. CD; CD; CD; CD; PP; CD;
- c. AT apoz; AT apoz; AT apoz; AT apoz; PP; CD

520. Iubește-l în taină decât să-l obosești cu scrisori?

- a. PP; SB; SB;
- b. PP; SB; CM comparativă¹⁴⁴;
- c. altă interpretare.

521. Că i-a dat o carte cu autograf ori că urma s-o facă, ea tot s-a supărat.

- a. CZ; CZ; SB;
- b. CV; CV; SB;
- c. CI; CI; SB;
- d. CI; CI; CD.

522. Dacă-i să spunem adevărul e că, ignorându-ți colegii, greșești.

- a. CDT; SB; PP; SB;
- b. CDT; CD; PR;
- c. SB; SB; PR.

¹⁴⁴ 520 / Ultima subordonată: SB în construcție comparativă! Argumentul este adus în lucrarea autoarei: *Capcana funcțională a construcțiilor circumstanțiale* (în curs de publicare).

523. Ca să schimbi opinia celorlalți, nu există altă variantă decât aceea prin care să se vadă că revii la cerințele grupului.

- a. CS; AT; SB;
- b. CI; SB; CD;
- c. CI; AT; SB

524. Dacă 2a/ ce-mi spui 1/ e un adevăr, 2b/ s-ar putea 3/ ca, peste ani, să funcționeze ca postulat în filosofia limbajului. 4/

- a. 1SB; 2CDȚ; 3PP; 4SB;
- b. 1CD; 2CDȚ; 3PP; 4CD;
- c. altă interpretare.

525. Oricât ar fi de mare durerea 1/oricui o are pentru suferințele lui ori ale familiei, 2/ el 4a / trebuie 3/ să înlăture fumul mâniei. 4b/

- a. 1CV; 2CI; 3PP; 4SB;
- b. 1CV; 2AT; 3PP; 4CD;
- c. 1CV; 2AT; 3PP; 4SB

526. Era cât pe ce s-o îmbrățișeze, dar își dădu seama că nu-s singuri!

- a. patru propoziții: PP; SB; PP; CI;
- b. trei propoziții: PP; PP; CI;
- c. altă interpretare.

527. Plăcerea nu izvora din faptul că ai ucis un om, ci din aceea că primejdia de a fi și tu omorât a devenit mai mică.

- a. trei propoziții: PP; AT; AT;
- b. patru propoziții: PP; CI; PP; CI;
- c. patru propoziții: PP; AT; PP; AT.

528. Cu ce prilej, unde și ce discuta cu el, nu se știa.

- a. patru propoziții: SB; SB; SB; PP;
- b. două propoziții: PP; SB;
- c. patru propoziții: CS; CL; CD; PP.

529. Dacă vine, și trebuie să vină, situația își află răspunsul doar în iubirea pentru ea.

- a. trei propoziții: SB; SB; PP;
- b. patru propoziții: SB; SB; SB; PP;
- c. patru propoziții: CDT; PPincidentă; SB; PP.

530. Mi-a displicut ce i-ai zis, situație ce m-a pus pe gânduri.

- a. patru propoziții: PP; SB; PP; AT;
- b. patru propoziții: PP; SB; AT; AT;
- c. trei propoziții: PP; SB; AT.

531. „Lunca-i luncă, iarba, verde,/ Ce-am iubit nu se mai vede !”

- a. patru propoziții: PP; PP; SB; PP;
- b. trei propoziții: PP; SB; PP;
- c. trei propoziții: PP; CD; PP.

532. „Și caii lui Ahil, care proorocea, / Negreșit că au fost, de vreme ce-l trăgea.” (Grigore Alexandrescu)

- a. patru propoziții: AT; PP; SB; CZ;
- b. patru propoziții: AT; PP; CD; CI;
- c. altă interpretare.

533. „Istoria aceasta, d-o fi adevărată, / Îmi pare că arată / Că în fieșce țară
Cel mai multe rele nu vin de din afară.” (Grigore Alexandrescu)

- a. două propoziții: PP; SB;
- b. trei propoziții: PP; SB; CD;
- c. patru propoziții: CDT; PP; SB; CD.

534. ”Și când propria ta viață singur n-o știi pe de rost,

O să-și bată alții capul s-o pătrunză cum a fost?” (Mihai Eminescu)

- a. patru propoziții: PP; CT; CS; PRS;
- b. patru propoziții: PP; CT; CI; CM;
- c. altă interpretare.

535. „De ce mă întristează / Că valurile mor,

Când altele urmează / Rotind în calea lor?” (Mihai Eminescu)

- a. trei propoziții: PP; CD; CZ;
- b. două propoziții: PP; SB;
- c. altă interpretare.¹⁴⁵

536. „Și dacă norii deși se duc / De iese-n lucru luna,

E ca aminte să-mi aduc / De tine-ntotdeauna.” (Mihai Eminescu)

- a. patru propoziții: PP; CT; CNS; SB;
- b. patru propoziții: PP; CDT; CNS; SB;
- c. altă interpretare.

537. „Dacă tu ai ști problema astei vieți cu care lupt

Ai vedea că am cuvinte până chiar să o fi rupt” (Mihai Eminescu)

- a. cinci propoziții: CDT; AT; PP; CD; CNS;
- b. patru propoziții: CDT; PP; CD; AT;
- c. altă interpretare.

¹⁴⁵ 535 /c: trei propoziții: PP; SB; CT.

538. „Ce nu voia să spună Cosma nimănui era că-și pregătise familia să fie gata în orice clipă de plecare.” (Liviu Rebreanu)

a. SB; CD; PP; PR; CI;

b. SB; PP; PR; CS;

c. altă interpretare.

539. „Dacă te trezești

Iată până unde se poate să ajungi...” (Nichita Stănescu)

a. CDT; CD; SB; b. CDT; SB; SB; c. altă interpretare.

540. E drept că nu m-am arătat ieri pe la școală, dar asta fiindcă am avut cu totul altă treabă.

a. trei propoziții: PP; SB; CZ;

b. patru propoziții: PP; SB; PP; CZ;

c. patru propoziții: PP; CD; SB; CZ

541. Ultima propoziție din enunțul:

„Însă tu îmi vei răspunde că e bine ca în lume

Prin frumoasa stihuire să pătrunză al meu nume.” (Mihai Eminescu)

este: a. CD; b. SB; c. altă interpretare.

542. Ultima propoziție din enunțul:

„Vrei să dau glas acelei guri

Ca dup-a ei cântare

Să se ia munții cu păduri

Și insulele-n mare?” (Mihai Eminescu)

este: a. CS; b. CNS; c. CM

543. În enunțul:

„Nu spera și nu ai teamă,
Ce e val ca valul trece;
De te-ndeamnă, de te cheamă,
Tu rămâi la toate rece.”(Mihai Eminescu)

există propoziții principale în număr de:

a. 3; b. 4; c. altă interpretare.

544. „Nu te uita în gura câinelui, ci într-a stăpânului.”(Proverb)

a. două propoziții; b. o propoziție; c. altă interpretare.

545. În fraza:

„V-am spus, cum mi se pare, de nu îți fi uitat,

Că lupul se-ntâmplase s-ajungă împărat...” (Gr. Alexandrescu)

ultima propoziție este: a. SB; b. CD; c. altă interpretare.

546. „Cunoști tu cine suntem și ți se cade ție

Lichea nerușinată, astfel să ne vorbești ?” (Grigore Alexandrescu)

ultima propoziție este: a. CD; b. SB; c. altă interpretare.

547. În fraza:

„Decât orb și călare, mai bine șchiop și pe jos.” (Proverb)

sunt: a. 5 propoziții; b. 2 propoziții; c. altă interpretare.

548. „Dulcea lor zădărnicie^{2a} / nu mă-ndur ¹/s-o pun pe foc,^{2b} / Deși-mi stau atât de triste ³/ Că nu pot muri pe loc.⁴” (Mihai Eminescu)

a. 1PP + 2 CD + 3CV + 4CNS

b. 1PP+ 2 CZ + 3CV + 4 CM

c. altă variantă

549. „[...] Singura mea rugă-i uitării să mă dai.”(Mihai Eminescu)

- a. o singură propoziție PP
- b. două propoziții, din care subordonata: PR
- c. două propoziții, din care subordonata: CM

550. „Totuna-i dacă azi sau mâine o să mor / [...] Dacă voi să uiți norocul visat de amândoi?” (apud Mihai Eminescu)

- a. patru, din care primele două: SB; următoarele: CDT; CD
- b. trei, și anume: SB; CDT; CD
- c. două, și anume: CDT; CD

Câteva observații stilistice asupra gramaticii tănuite în versul eminescian¹⁴⁶

1. „*Iar noi locului ne ținem...*” - subst., D1 locativ / C.c. loc

Notă stilistică. A rămâne *locului* devine a rămâne *aici*, nestrămutați. Contrar exprimării toposului, locației, *loc*, *-ului* (forma paradigmatică D_{locativ}) definește poetic eternul dihotomic nuanțat prin raportare la devenirea antroposului. Astfel, interpretăm dativul locativ ca un atribut suplimentar al „așezării” subiectului în lume.

2. „*Cum am fost așa rămânem...*” - adv. relativ de mod / N; adv. de mod / Np reluat

Notă la stilistica unor corelative de tipul: *așa ... cum*, în topică inversă. Prezente în construcțiile de tip nominal, corelativele nu dezminț stilistica modalizatorilor, în sensul evidențierii ideii poetice; aici, eternitatea care se sustrage devenirii, efemerului. Topica inversă, în cazul semanticii corelativelor *cum ... așa*, are rolul de a capta semnificațiile unui relativ modal substituit prin atribute nominale ale codrului și concentrarea acestora în nedefinitul *așa*, apriori perceput. *Așa* e o certitudine, o predestinare. *Așa* funcționează ca centru izotopic al eternului, pe când relativul modal *cum* angajează semnele poetice.

¹⁴⁶ ... cu promisiunea unui studiu de stilistică aplicată / discursul liric din literatura română

3. „*Vara doina mi-o ascult...*” –

adv. de timp / Cc timp, pron. reflexiv, D₁ pos / Atr. pron. datival

Notă. Adverbul temporal proveni din substantiv generează calitatea definirii temporale estivale asupra unui topos rural – cărare, sat, deal etc. eufonic marcat de ritmurile doinei (iarna cu viscolul), până la o suprapunere perfectă a timpului și a trăirii poetice: vară / iarnă nu mai sunt percepute ca fragmente ale timpului, ale melosului. Astfel stilistica adverbului temporal provenit dintr-un nominal prin asociere cu un Dativ posesiv, deictic al eului poetic, propune atribuirea timpului cu devenire. Timpul ființează ca melos.

4. „*Astfel ea uitat-au poate / Aste foi de dânsa scrise...*” -

pron. personal, Ac₃ / C de agent; adj., Ac₂ / Atr adj.

Notă. Stilistica pronumele personal înscris în paradigma: dânsul, dânsa, dânșii, dânsele, în poezia eminesciană (și în general, în textul poetic), surprinde prin opțiunea acestui pronume de a se înscria în clasa celor de politețe; aici, avem semnificația adorării, a respectului, a prețuirii dânsa nu e o ființă comună, ci este aleasa, cea căreia i se cade cu drag!

Adjectivul pasivizat *scrise* conservă actul scrisului.

5. „[Vorbele de iubire]-*mi stau atât de triste/ Că nu pot muri pe loc.*” -
adj., superlativ absolut, N₂ / Eps

Notă. Nedefinitul formant adverbial de tipul *atât de* (locuțiune) este aici echivalentul formantului superlativ absolut, dar nu ca o caracteristică a unui proces încheiat (a sta), ci a unui proces intențional: a sta ca proces ce-și continuă derularea ... tristeții. Prezentul verbal și un astfel de formant al comparației superlative sunt indici semantici ai prezenteismului eminescian.

6. „[...] *singura mea rugă-i uitării să mă dai.*” –

adj. pron. posesiv, N₂/ Atr.adj

Notă la posesivele persoanei lirice. Deicticul posesiv amplifică autenticul imaginarului poetic, prin asumarea cu aspră de măsură a trăirilor lirice.

7. „*Simți-o*¹⁴⁷-*voi odată umbrind mormântul meu...*”-

verb predicativ, gerunziu / Eps; adj.pron.pos., Ac₂ / Atr.adj

Notă asupra stilisticii predicativului suplimentar. Lexicul ce este îngăduit să intre într-o poetică a ființei are, cu siguranță, în orice discurs liric, sintaxa predicativului suplimentar, odată ce poziția sintactică în discuție se cabrează perfect ca empatie cu eul liric, amplificând un univers ființial (prin conotațiile ancorate ca determinări față de subiect, complement direct și / sau complement indirect, nu întâmplător exprimate prin nominali ai persoanei).

¹⁴⁷ O = ramura !

CLASA DETERMINAȚILOR. ARTICOLUL¹⁴⁸

0. Considerații generale

În teoria și practica analizei gramaticale actuale există două concepții diferite cu privire la statutul morfologic al secvențelor lingvistice numite, în gramatica clasică, articole, și anume: (a) **concepția tradițională**, tip GALR¹⁴⁹, care constă în definirea articolului ca parte de vorbire de sine-stătătoare, al cărei inventar cuprinde două grupe: cea a **articolelor hotărâte**, formată din *articole hotărâte propriu-zise (enclitice, proclitice), genitive sau posesive și demonstrative sau adjectivale* și grupa **articolelor nehotărâte**; (b) **concepția modernă**¹⁵⁰, de orientare accentuat structuralistă, potrivit căreia articolele nu constituie o clasă de cuvinte aparte, ci o **clasă de morfeme**, de subunități din structura nominalului (substantiv sau părți de vorbire substantivate), având roluri mai mult sau mai puțin clare sau unitare.

Adăugăm acestor două teorii moderne observația că, în corpul teoriei moderne, există o stare ambiguă de fapte lingvistice, deseori fiind termeni incompatibili cu realitatea lingvistică în discuție, alteleori în asociații discutabile sau eronate. Prin urmare, ne propunem o ordonare concretă, pe cât e posibil, logică, enunțând **argumente pro vs contra** uneia sau alteia dintre teorii, în sprijinul clarificării acestui subiect. Firește că vom avea ca punct de plecare partea cunoscută a lucrurilor, sursă fiind teoria tradițională a articolului, ca parte de vorbire, aflându-i un context definitoriu, prezentând drept contrapunct aspectele controversate, facil de remarcat, argumentându-ne interpretările prin una din teoriile noi - distribuțională ori semantică. Finalitatea studiului va consta

¹⁴⁸ „Clasa determinanților. Articolul”, în *Studia Universitatis „Petru Maior”. Philologia*, nr.7/ 2008, Ed. Universității “Petru Maior” Târgu-Mureș, ISSN 1582-9960, pp. 68-82 (B+)

¹⁴⁹ *** *Gramatica limbii române*, Ed. Academiei, București, 1963 (GALR, 1963);

¹⁵⁰ *** *Gramatica limbii române I. Cuvântul*, Ed. Academiei, București, 2005 (ALR/I, 2005) – pp. 53-57

în evidențierea consecințelor¹⁵¹ acestor cunoștințe în analizele gramaticale vizând dinamica limbii.

1. Articolul – parte de vorbire de sine-stătătoare

Interpretarea tradițională articolului ca parte de vorbire de sine-stătătoare, se bazează, cel puțin pentru limba română, pe următoarele fapte:

(1) *originea pronominală* a articolului hotărât în limba română (< lat. *ille*). De altfel, și celelalte „articole” hotărâte (*al*, respectiv *cel*), tot pe *ille* îl au la bază. Raționamentul pare a fi următorul: dacă etimonul din care provine (= pronume) este o parte de vorbire, atunci și rezultatul (= articolul) este tot parte de vorbire¹⁵².

(2) Articolul, în speță cel nehotărât, are o anumită *independență formală*, în sensul că membrii săi (*un*, *o*, *unui* etc.) sunt unități separate grafic și fonic de substantiv și nu constituie un lanț fonematic nedisociabil (=între articol și substantiv pot fi intercalați anumiți determinanți (*o fată* → *o a doua fată*; *o a doua și interesantă carte* etc.). Or, această trăsătură caracterizează toate cuvintele în lanțul sintagmatic..

(3) Articolele, în majoritate, datorită originii pronominale, *au structură morfologică*, adică pot fi descompuse într-un radical și un flectiv de tip desinență (= de gen, număr și caz), asemenea prunumelor variabile¹⁵³: *-lui* / *băbatului* = *-l* + *ui*; *-lor* / *băbaților* = *-l* + *or*, *unui* vs *unei* = *un* + *ui* / *un* + *ei* etc. Or, vorbim de o structură morfematică doar la cuvintele flexibile. Prin flectivul său, articolul vehiculează categoriile de gen, număr și caz, fapt pentru care este inclus în grupul părților de vorbire de tip nominal (alături de pronume, substantiv, adjectiv, numeral).

(4) *Interpretarea unor membri ai articolului, în speță ai celui hotărât enclitic* (= *-le* / *fratele*; *-a* / *sora*; *-l* / *cuibul* etc) *ca fiind cuvinte* (=parte de vorbire), deși nu au independență formală (=nu sunt unități separate de substantiv), are la bază

¹⁵¹ Articolul „propriu-zis” este punctul forte al cercetărilor gramaticale actuale, cel care a dat controverse.

¹⁵² În gramaticile mai vechi, de exemplu, la Timotei Cipariu, 1877, articolul era considerat chiar pronume.

¹⁵³ Formele se compară cu pronumele: *acest-ui*, *acest-ei*, *acest-or* etc.

analogia terminologică și funcțională cu cele care au independență formală: dacă *lui, unui, unei* etc. / *lui Gabriel, unui bărbat, unei femei* etc., ca articole sunt cuvinte, atunci, pentru că tot articole sunt, și *-lui / bărbatului, -i / femeii, -lor / bărbatilor* etc., trebuie considerate în egală măsură cuvinte.

(5) Articolul n-a fost inclus în alte clase de cuvinte, ci a fost considerat ca *o singură clasă de cuvinte, una nouă*, deosebindu-se de celelalte prin ineditul exprimat în plan semantic, distingându-se de celelalte din grupul nominal (substantiv, pronume, adjectiv, numeral), iar prin faptul că au radical și sunt variabile, se depărtează de elementele de relație (prepoziție, conjuncție).

(6) S-au considerat *elemente distincte de substantiv*, adică neincluse ca părți componente în structura acestuia, întrucât substantivul poate apărea și fără articol și tot substantiv este (comp. *fluture* cu *fluturele*, *vers* cu *versul*, *poezie* cu *poezia*), iar cum substantivul se instituie ca atare, indiferent de prezența vs absența prepoziției (*poezie* - în *versul poeziei / în fața poeziei*).

2. Caracterul eterogen al clasei articolului

Din reexaminarea unităților înregistrate ca articole se constată că, din puncte de vedere semantic și gramatical - distribuțional, **clasa articolului are un caracter profund neunitar**, separând două grupe mari de unități, cu un comportament gramatical diferit. Astfel:

(1) Așa-numitele *articole posesive* sau *genitive* - *al, a, ai, ale, alor* – și *demonstrativele* sau *adjectivele* - *cel, cea, cei, cele*, cu caracter pronominal manifest, dificil de contestat, și în consecință încadrabile în / la o parte de vorbire, dar, firește, la alta decât articolul, constituie o subgrupă aparte în clasa pronomelor¹⁵⁴, numite cel mai adesea **pronume semiindependente**.

(2) Articolele hotărâte (*-l, -le, -a, -i...*), de regulă enclitice, și cele nehotărâte (*un, o, unei* etc.), exclusiv proclitice, constituie o grupă relativ omogenă funcțional, cu trăsături proprii clare, reasimilabile celor pronominale din prima grupă. Pentru acestea se pune problema dacă reprezintă sau nu o parte de vorbire, numită articol sau altfel.

¹⁵⁴ GALR 2005: 44

Notă. Pentru moment, prezintă mai mică importanță faptul că, în ciuda identității de expresie, și acestea apar în două tipuri de situații: (a) contexte comune, adică acolo unde apar cele hotărâte apar / pot apărea și cele nehotărâte, în principiu cu un substantiv comun (*poezia / o poezie / versul / un vers* etc.) și (b) contexte în care apar numai cele hotărâte (*altul, unii, dânsul, ambii, ambelor* etc.)

3. Caracterul discutabil ca parte de vorbire al articolelor hotărâte și nehotărâte

În sprijinul punerii sub semnul întrebării a calității de parte de vorbire a articolului (hotărât și nehotărât) pot fi invocate următoarele argumente:

3.1. Numărul total al unităților ce compun clasa articolului este finit, suficient de redus, refuzând comparația cu vreo altă parte de vorbire¹⁵⁵.

3.2. În planul conținutului, al semnificației, articolul se depărtează de asemenea de părțile de vorbire, respectiv:

(1) **articolul nu are sens lexical propriu-zis**, nici cercetat independent, izolat, nici în preajma unui substantiv, adică articolul nu adaugă nici o informație lexicală substantivului, alta decât cea exprimată prin corpul fonetic al substantivului. Altfel spus, din punct de vedere lexical, substantivul articulat și nearticulat are același înțeles: comp. *volumul / un volum / volum*. Prin aceasta, articolul se deosebește:

(a) de ceilalți determinanți ai substantivului, precum adjectivele calificative și cele pronominale (de ex.: *acest volum, volumul acesta, orice volum, alt volum, tot volumul // volum impresionant, volum interesant*). Acestea aduc o informație lexicală suplimentară, nedeductibilă din substantivul singular. Altfel spus: *volum = /... volum impresionant, alt volum, orice volum* etc.

(b) de afixele derivative, de tip lexical (prefixe și sufixe lexicale), care au semnificații lexicale (=morfeme lexicale dependente), generând, prin atașarea lor, unor substantive, alte substantive, cuvinte noi, neidentice lexical cu cele de bază:

¹⁵⁵ Nu se poate compara nici cu pronumele, clasă de asemenea închisă, al cărei inventar numără câteva zeci de unități (totuși !) Seamănă cu așa-numitele afixe mobile din structura modurilor și timpurilor compuse (verbe auxiliare, conjuncții și prepoziții devenite **unități morfematice**, având de altfel **valoare scalară**.

volum =/volumas; *cub* =/ cubulet; *istet* = /isteșime; *parte* = /...a împărți, a despărți etc. Ca atare, semnificația articolului nu este comparabilă nici măcar cu semnificația afixelor.

(2) Dacă articolul nu are înțeles lexical, nu este în schimb lipsit de orice semnificație, adică nu este asemant. Nu există semn lingvistic, deci cuvânt, unitate de cuvânt, fără latură de conținut, fără înțeles.

Înțelesul (abstract) al articolului se caracterizează prin:

(a) Este identificabil, ca unitate de conținut, numai în combinație cu un substantiv. Această lipsă totală de autonomie semantică a articolului îl ține la distanță chiar de instrumentele gramaticale de tip prepoziție și conjuncție, părți de vorbire cu înțeles gramatical, dar izolabil în general¹⁵⁶.

(b) El constă, de regulă, în restrângerea sferei de referire a substantivului, în individualizarea obiectului denumit de substantiv, mergând până la identificarea acestuia: comp. casă cu o casă și casa¹⁵⁷.

(c) Această restrângere de sferă este asimilabilă unui **sens gramatical**, comparabil cu al unui sufix verbal sau al unei desinențe (verbale sau nominale). În acest sens, opoziția informativă realizată prin cuplul „nearticulat/ articulat”, de ex. *viorea* /*vioreaua* este sensibil mai apropiată ca tip de conținut și grad de abstractizare de una de tip „singular / plural” (*viorea* /*viorele*), deci de tip gramatical, decât de una de tipul „obișnuit / micșorat” (*viorea* / *viorică*), de tip lexical. Prin urmare, variația formală „nearticulat / articulat” corespunde unei variații informaționale de tip gramatical și, ca atare, articolul, suportul material, în expresie, al acestei variații, se reclamă inclus în paradigma substantivului, ca element component al acestuia.

(3) Cu excepția articolului, toate celelalte clase de cuvinte conțin și cuvinte compuse și locuțiuni. Nu există în schimb articole compuse și nici locuțiune echivalente cu articolul, ceea ce din nou îi pune sub semnul întrebării calitatea de parte de vorbire.

(4) Faptul că articolele au flexiune, respectiv sunt forme variabile după gen,

¹⁵⁶ În dicționare, prepozițiile și conjuncțiile sunt prezentate cu sensurile lor.

¹⁵⁷ În plan logic, aceasta înseamnă reducerea sferei noționale și îmbogățirea conținutului noțional, fără explicitarea notelor “noționale”.

număr, caz, categorii marcate în flectivul mai mult sau mai puțin evident al acestora, nu conduce neapărat la o parte de vorbire: în aceeași situație sunt verbele auxiliare din structura modurilor și timpurilor compuse (*am iubit / ai iubit / a iubit / aş iubi* etc.) și totuși nu sunt cuvinte propriu-zise, ci fragmente de cuvinte, subunități din structura morfologică (= afixe mobile).

(5) Distribuția articolului este foarte limitată, mai exact articolul apare pe lângă un substantiv: *bărbatul (un bărbat), binele (un bine)* sau, în topica inversă, pe însoțește adjectivul determinant: *seriosul bărbat, dragul meu profesor*. Nicio altă clasă de cuvinte nu are o asemenea distribuție redusă.

(6) La acestea se adaugă o trăsătură aparte a articolului românesc: poziția enclitică a articolului hotărât și unirea fonetică a acestuia cu substantivul, fie prin aglutinare (*poezie + a > poezia; fluture + le > fluturele*), fie prin fuzionare (*studenții, femeii*), fie prin substituirea desinenței de către articol (*școală + a > școala*).

În exemple ca cele mai sus-date (*poezia, studenții, școala* etc.) este foarte greu de văzut două părți de vorbire, două cuvinte, adică fiecare cu propria-i semnificație, unică, globală. În sprijinul acestei idei vin următoarele:

(a) Articolul formează cu substantivul sau radicalul acestuia un lanț fonematic continuu, în succesiune fixă și nedisociabil: elementele nu se pot inversa (*versu-l*, nu și **-l vers*) și nici nu permit apariția între ele a vreunui alt element (chiar *versul*, nu și **versu-* chiar *-l*; și *fratele*, nu și **frate* și *-le*), adică trăsături proprii unităților morfematice (sufix, desinență etc.), nu cuvintelor.

(b) În cazul în care articolul a fuzionat cu desinența substantivului (*studenții, codrii, pomii, [în fața] lumii* etc.), separarea articolului (*-i*) de desinența substantivului (*-ii*) este posibilă doar în codul scris, nu și în codul oral: cele două semne grafice (*-ii*) notează un singur fonem (*/i/*), prin forța lucrurilor nesegmentabil¹⁵⁸.

Altfel spus, în asemenea situații, nu putem decide dacă segmentul de expresie */i/* este desinența sau articolul. În fapt, */i/* este purtătorul material la

¹⁵⁸ În plan sintagmatic, fonemul este unitate minimală de expresie, adică ireductibilă, nesegmentabilă.

ambelor tipuri de semnificații (a articolului și al desinenței), constituind un caz de bisincretism, un morfem cumulant. Este un caz limită în care nu poate fi izolat la nivelul expresiei articolul ca un cuvânt.

(c) În cazul în care, prin articulare, desinența este substituită de articol (*casă + a > casa, masă + a > masa, familie + a > familia* etc.), segmentarea în vederea identificării celor două presupuse cuvinte sau cel puțin a unuia, în speță a substantivului, are ca rezultat nu un substantiv „întreg” (= radical + flectiv), ci doar un radical (*cas-a, mas-a, famili-a* etc.), parte componentă a substantivului și bază a paradigmei lui.

Or, în nici o altă situație, despărțind în componente un grup de cuvinte, nu obținem ca rezultat altceva decât cuvinte (nu „fragmente” de cuvinte).

(d) Considerând prin urmare că în exemplele date (*revista, școala, felia* etc.) articolul degajat prin segmentare (*revist-a, școal-a, feli-a* etc.) nu este un cuvânt, ci un segment de cuvânt, situat în corpul fonetic al substantivului, putem accepta în baza identității de expresie, același statut morfologic și în cazurile în care articolul este doar aglutinat substantivului: *parte-a, codru-l, fluture-le, elevi-lor, cafea-ua* etc.

Notă. De remarcat că și aici, prin articulare, pot apărea unele modificări în structura fonetică a desinenței substantive: *e* „vocală” - *e* „semivocală” ([*parte – partea*]); *i* „final scurt” - *i* „vocală” ([*studenți - studenților*]).

(7) Dacă acceptăm că:

(a) articolele hotărâte enclitice *-l, -le, -a, -lor* etc. nu sunt, potrivit celor de mai sus, cuvinte de sine-stătătoare;

(b) procliticul *lui* din exemple de tipul *lui Gabriel, lui Csilla, lui frate-meu, (zilele)lui martie* etc. este tot articol hotărât, echivalent cel puțin în parte, cu cele enclitice, și prin urmare tot component în paradigma substantivului,

(c) unitățile *un, o, unui, unei* etc. sunt articole, dar nehotărâte, situate deci la același nivel și funcționând prin opoziție cu cele hotărâte (hotărât / nehotărât sunt concepte corelative), atunci trebuie să le acordăm și acestora același statut morfologic, în ciuda poziției lor proclitice și a calității de unități formale separate de substantiv. În caz contrar, nu mai sunt articole.

Potrivit celor de mai sus (v. 3., 3.1., 3.2.), articolele hotărâte (enclitice sau proclitice) și cele nehotărâte (numai proclitice) nu reprezintă o parte de vorbire în sensul uzual al termenului, ci se reclamă incluse, ca segmente morfematice, în paradigma substantivului, având un statut propriu.

4. Articolul – morfem al determinării

În conformitate cu interpretarea propusă, **articolul este un morfem (de tip gramatical)**, asemenea unui sufix sau unei desinențe. Inclus în paradigma substantivului, articolul realizează o a patra categorie gramaticală a substantivului, numită **categoria determinării** și prin urmare articolul este morfemul acestei categorii, semnul ei gramatical, segmentul de expresie prin care se materializează. Articolul face parte din clasa determinanților, în sensul definirii ca element asociat unui substantiv, cu rolul „de a transfera substantivul din zona abstractă a denominării în domeniul substanțial al referinței”. Mai mult: articolul, prin statutul determinării, în cadrul enunțării, transformă substantivul, entitate a sistemului (un elemental, în fond), în *grup substantival*, component al enunțului, respectiv al text-discursului.[apud GALR, 2005: 47]. Articolul ca morfem al determinării corelează denumirea¹⁵⁹ cu „obiectul” de referință implicat în comunicare, astfel încât putem conchide că, prin determinare, substantivul se integrează în enunț, comunică. Referitor la articol, reținem specificul clasei determinanților, în sensul că „determinantul participă la structurarea grupului nominal cu **funcția de integrator enunțiativ**.”[GALR, 2005: 48] sau **discursivă**.

4.1. Valorile gramaticale ale funcției enunțiativ integratoare ale articolului¹⁶⁰ ca morfem al determinării sunt trei, în corespondență cu segmentele de expresie (morfeme) specializate:

- **determinare definită** realizată prin articolul hotărât, calitate în care el este morfem al determinării definite (MDH);

¹⁵⁹ Amintim că substantivul este singura parte de vorbire care denumeste.

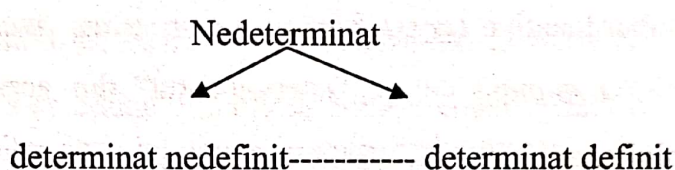
¹⁶⁰ În cadrul clasei determinanților, articolul funcționează permanent cu rol de integrator enunțiativ (funcție discursivă). „El este coocurent, când seria de adjuncți (de obicei, adjectivul) este plasată după substantiv – topică dominantă în structura gramaticală a limbii române (Ex. *Bărbatul acesta serios e prietenul ei.*) sau când subst. este asociat cu cantitativul tot (Ex. *Toată iubirea și-o risipea inutil.*)

- **determinare nedefinită** realizată prin articolul nehotărât, calitate în care el este morfem al determinării nedefinite (MDN);
- **determinare zero sau nedeterminare** realizată prin articolul zero (M $\emptyset$).

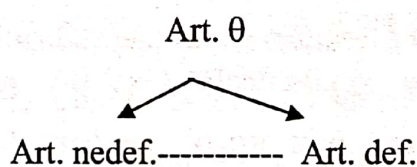
Ca atare, articolul actualizează substantivul, din punctul de vedere al determinării, într-una din aceste trei ipostaze, realizându-se astfel trei opoziții de determinare:

- (1) nedeterminat - determinat nedefinit;
- (2) nedeterminat - determinat nedefinit;
- (3) determinat nedefinit - determinat definit

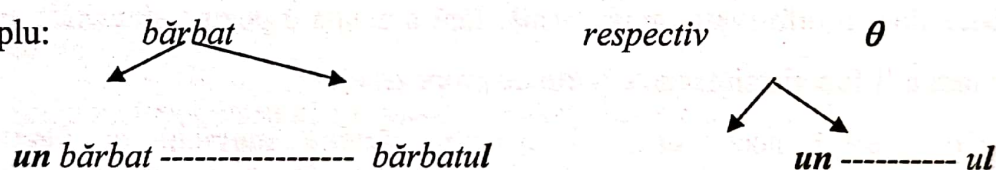
În schema:

cu morfemele:

Exemplu:

Notă. În planul expresiei, aceste morfeme cunosc variații după genul, numărul și cazul substantivului “determinat”, fiind vorba de un fel de acord “intern”, de tip sintagmatic, consumat în interiorul substantivului: NAc: *bărbatul* / GD: *bărbatului*; NAc: *bărbații* / GD: *bărbaților* etc.

4.1.1. Precizări terminologice

(1) Din punct de vedere terminologic, nu există incompatibilitate între „articol” și „morfem al determinării”. Articolul, în calitate de component în structura substantivului, este **întotdeauna morfem**. Cei doi termeni, articolul și morfemul, referindu-se deopotrivă la formă, latura de expresie, se dublează într-o oarecare măsură, dar exact în același fel stau lucrurile și la desinențe și sufixe: desinențele sunt morfeme de număr + persoană (la verb) sau de număr + caz (la substantiv); sufixele sunt morfeme de mod + timp (la verb); auxiliarele sunt formații morfematice complexe pentru număr + persoană + mod + timp (la verbe) etc. Ca

atare, nu trebuie să se renunțe la termenul de **articol**, convenind să înțelegem prin el o **clasă specială de segmente morfematice**, nu o clasă de cuvinte, nu o parte de vorbire.

(2) Deoarece în gramatică termenul de „**determinare**”¹⁶¹ are o sferă largă, Sinonimă sintactic cu cea de subordonare, s-a propus și o anumită rafinare terminologică, pentru a nu crea ambiguități. În acest sens, determinarea poate fi divizată în:

(a) o **determinare lexico-gramaticală** (=subordonarea propriu-zisă), realizată prin termeni ca atare (= adjectiv, substantiv, pronume etc.), în cadrul unei singure sintagme subordonative (acest bărbat, alt program, poezie frumoasă, volumul elevului, pisica miaună etc.). „Determinantul” din aceste sintagme ocupă o anumită poziție sintactică în structura enunțului, este adică o funcție sintactică (atribut, complement etc.)

(b) o **determinare gramaticală** (exclusiv gramaticală) sau primară sau minimală, cea realizată prin articol (un bărbat, studentul, codrilor etc.), care aduce doar o informație gramaticală, fără a ocupa o poziție sintactică autonomă (= fără a fi funcție sintactică, parte de propoziție).

În această accepțiune, și articolul devine **morfem al determinării gramaticale** sau **minimale** sau **primare**. Oportunitatea acestei diviziuni cu terminologia aferentă este însă discutabilă și complică lucrurile, deoarece așa-numita determinare lexico-gramaticală nu este o categorie gramaticală, morfologică (asemenea numărului, cazului, modului etc.), ci una **logico-sintactică**, purtând numele relației stabilite între termeni (= determinare, dependență, subordonare) și prin urmare nu are cum să se opună categoriei determinării minimale, care este gramaticală.

Astfel calificativul „minimală” este inutil și putem folosi, fără a crea vreun echivoc, doar termenii determinare și morfeme ale determinării.

4.2. Includerea articolului în paradigma substantivului ca morfem al determinării obligă la regândirea conceptului de flectiv substantival; de aici, consecințele:

¹⁶¹ „Determinare” cu ...toată familia lexicală: *determinant, a determina, determinativ, predeterminant* etc.

(1) După cum respingem sau acceptăm articolul zero ca semn al determinării, opozant al articolului hotărât sau nehotărât, flectivul unui substantiv nearticulat poate fi reprezentat ca:

(a) **monomorfematic**, adică redus la o desinență (pozitivă sau negativă): *fat-ă*, *om-θ*,

(b) **bimorfematic** (desinență + articol zero): *revist-ă-θ-θ*, *pom-θ-θ*. În practica analizei morfemate, se obișnuiește să nu se reprezinte articolul zero.

Notă. De altfel, acceptarea articolului zero complică analiza morfematică în ansamblu. Întrucât acesta este opozantul, nu numai al articolului hotărât, ci și al celui nehotărât, cu nimic nu este mai justificată o reprezentare de tip *revist-ă-θ*, în care articolul *-θ*, s-ar opune articolului hotărât enclitic) față de una de tip *o revist-ă* (în care articolul „o” s-ar opune celui nehotărât proclitic).

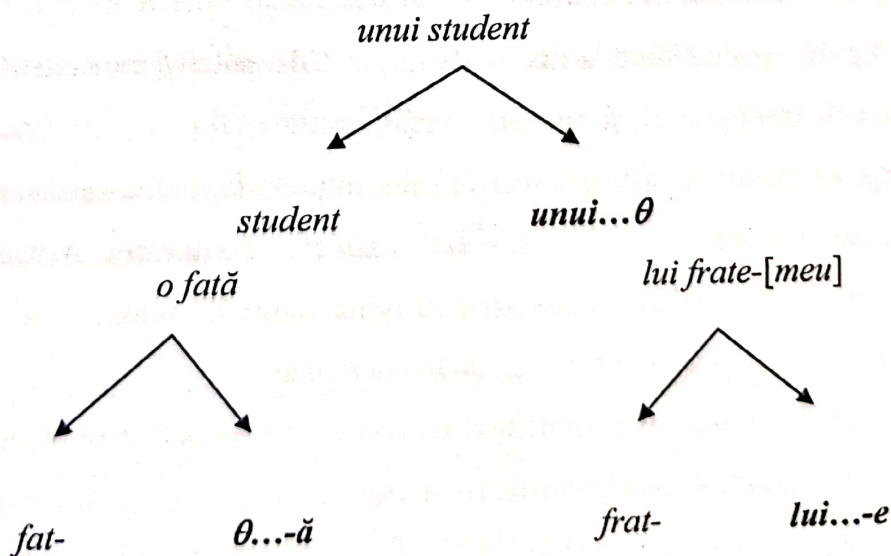
(2) Flectivul substantivelor articulate enclitic se realizează în două variante:

(a) **monomorfematic**, redus la articol, când acesta substituie desinența pozitivă sau se adaugă substantivului cu desinență *θ*: (a₁) *revist-a*, *sal-a*; (a₂) *student-ul*, *cafea-ua* etc.

Notă. Segmentarea pentru a1 în: *sal-θ-a*; *revist-θ-a* este artificială.

(b) **bimorfematic**: desinență + articol: *part-e-a*; *codr-u-l*; *student-e-i*, *cafe-le-i*.

(3) Flectivul substantivelor articulate proclitic (cu articol hotărât sau nehotărât) va fi totdeauna discontinuu întrerupt (= formă analitică):

(4) Prin includerea articolului în paradigma substantivului, dispare conceptul de substantiv invariabil: *învățătoare-a* (*învățătoare-i*, *învățătoare-le*), *pici-ul* (*pici-i*, *pici-lor*).

5. Articolul definit - morfem al determinării

și /sau subunitate în flectivul substantival

Este evident că articolul, în afară de morfem al categoriei determinării pe care o actualizează în substantiv și prin care se **individualizează** între celelalte morfeme, are și alte roluri gramaticale, legate de **flexiunea nominală** în general, flexiune care, cel puțin în limba română, **nu poate fi concepută fără articol**.

În acest sens se afirmă că articolul, prin variația sa formală (în funcție de gen, număr și caz), suprapusă celei a substantivului, și prin poziția sa enclitică față de substantiv, asemenea unei desinențe, acesta se include în flectivul substantivului, întărindu-l sau constituind el însuși un flectiv neanalizabil. În limba română, articolul definit suplinește în mare parte carența desinențelor cazuale, cumulând astfel și rolul de principal morfem cazual, în special și manifest pentru cazurile GD. Raportul dintre cele două funcții de bază ale articolului la substantiv (morfem al determinării definite și morfem cazual) apare diferențiat, în funcție de cazul substantivului și încadrarea substantivului la clasa substantivului la clasa substantivelor comune sau a celor proprii.

5.1. La substantivele comune există situațiile:

(1) La formele de NAc, articolul definit este deopotrivă morfem al determinării, prin cele trei opoziții, și morfem cazual.

Notă. O mențiune specială merită substantivele feminine care suprimă desinența *-ă* înlocuind-o cu articolul *-a*: *sal-ă* → *sal-a*... La acestea. Articolul hotărât este un morfem cumulant, materializând două seturi de semnificații (determinare + gen - număr - caz), fiind un caz de bisincretism.

(2) La GD, substantivul românesc nu poate apărea decât determinat, însoțit fie de un articol definit (*studentului*, *studentei*, *studenților*), fie de un predeterminant, articol nedefinit sau adjectiv pronominal (*unui student*, *unei studente*, *unor studenți* / *acestui student*, *acestei studente*, *oricăror studenți*, *altui student* etc.).

Condiționarea apariției formelor de GD de prezența articolului face ca acesta să fie un **morfem cazual** de GD.

Funcția de morfem al determinării este mult atenuată, trecută pe planul al doilea, lipsind opozantul „nedeterminant” (=substantivul singur). Exceptând substantivele feminine la singular GD, la toate celelalte categorii de substantive, singular și plural, singura marcă de GD o constituie articolul definit: *studentului, studenților, studentelor*. Implicarea desinenței în realizarea cazului (*codrului, bărbaților, fetelor*) se justifică în analiză numai prin solidaritatea categoriilor de gen, număr și caz¹⁶². Doar al substantivele feminine, singular, GD-ul are desinență proprie, încât aici articolul definit constituie un al doilea morfem cazual explicit: *casei, fetei, cafelei*. În fapt, și aici articolul definit este cel care rezolvă omonimia, întrucât desinența de GD singular la feminine este identică celei de plural, toate cazurile.

Notă. Chiar în grupa femininelor la singular există două situații în care articolul definit este singura marcă de GD:

(a) La substantivele cu singularul în **-i-e**: *familie, observație, ortografie* etc., al căror GD sg. este familiei, observației, ortografiei (*nu: *familiii, observații* etc.) Articolul cu forma lui de GD face ca desinența **-e** de NAc să fie interpretată ca semnificând GD.

(b) La substantivele cu pluralul în **-i ([i])**: *cărții, grădinii, ideii* etc., la care, în codul oral (=vorbit), desinența fuzionează cu articolul, constituind un caz de bisincretism (=o singură unitate de expresie indică simultan două categorii de informații [număr și caz]+[determinare]¹⁶³.

5.2. La substantivele proprii, care prin definiție sunt “determinate, individualizate”, (=determinate definit), articolul este străin de categoria

¹⁶² Unde este gen și număr trebuie să fie și caz. O desinență precum **-I-** din băieților, indicând numărul(plural) indică obligatoriu și cazul, dar oricare din cei cinci, nu neapărat GD. Actualizarea ei ca desinență de GD o face articolul definit –lor. Acesta rezolvă întotdeauna în plan sintagmatic omonimia desinențială, face să se desprindă din fasciculul de valori, coexistente paradigmatic, una singură.

¹⁶³ Existența unei desinențe de GD, alta decât cea de NAc, la feminine (o casă, unei case; o stradă, unei străzi) este un al doilea factor care justifică afirmația că româna are declinare!

determinării (= nu are cum determina, din moment ce substantivul propriu este determinat) și nu realizează nici una dintre opozițiile determinării.

Detalii:

(1) La GD, articolul definit, indiferent dacă este enclitic (*Corneliei, Vasilicăi, Mureșului, Dunării, Bucegilor* etc.) sau proclitic (*lui Gabriel, lui Negrilă, lui Carmen* etc.) este exclusiv morfem cazual de GD (= morfem cazual de tip articol).

Notă. Articolul definit proclitic **lui** este întotdeauna morfem cazual de GD și exclusiv morfem cazual, indiferent de substantivul (propriu sau comun) căruia i se atașează, întrucât în toate situațiile substantivul este individualizat și asimilabil într-o oarecare măsură substantivelor proprii.

(2) La forma de NAc, nume de persoane, feminine, articolul din finală (*Cornelia, Ana, Anca, Corina, Eugenia*) este componentă, formativ al substantivului, asociat cu calitatea de morfem cazual¹⁶⁴. Această valoare (= morfem cazual) este relativ clară în cupluri de tipul: *Cornelie / Cornelia; Ancă / Anca; Corină / Corina; Eugenie / Eugenia* etc., unde se manifestă o specializare a formelor: cea nearticulată pentru vocativ, iar cea articulată pentru nominativ. În acest fel se consideră opoziția N/V, articolul definit devenind clar morfem de N¹⁶⁵.

Notă. Se presupune că articolul definit este exclusiv morfem cazual în structura oricărui substantiv în vocativ: *domnule, băiatule, omule, frumosule*; vocativul, ca formă de adresare, implică determinarea, individualizarea celui căruia i ne adresăm. Articolul devine aici un întăritor, un amplificator al desinenței cazuale.

(3) Multe substantive proprii, indiferent de referent, sunt fixate în limbă, fie articulate, fie nearticulate: *Oradea, Constanța, Suceava, Satu-Mare, Baia-Mare // Carei* etc., fie cu ambele forme: *Chuj - Chujul, Mureș - Mureșul, Bucegi - Bucegii*. Indiferent de situație, articularea / nearticularea este una pur formală, neasociată cu opoziția determinat / nedeterminat. La cele cu ambele forme în *-ul* (*Mureș - Mureșul*), forma articulată este dictată de necesități sintactice, și anume poziția

¹⁶⁴ Deci articolul este un formativ.

¹⁶⁵ Vocativul, ca termen al opoziției, devine marcat prin desinență, identică femininelor comune *[-e, -ă]* nearticulate: *Cornelie, Anică* sau are desinența *-o*: *Cornelio, Anico* etc.

de subiect (realizată în română, de obicei, prin subst. articulat): *Mureșul este fratele Oltului.* // dar: *apa Mureș //în Mureș.*

Notă. Pentru substantivele proprii articulate (*Maria, Oltul*) se folosește adesea formularea “**articulare formală**”, vrând să se atragă atenția că articolul nu este un morfem al determinării. Formularea citată este de fapt **pleonastică**¹⁶⁶: articularea nu poate fi “formală”, o dată ce articolul este segment de expresie, iar segmentele *-a, -ul* etc. din finala acestor substantive sunt **articole**.

În concluzie, se poate afirma că funcția determinativă a articolului este în raport de inversă proporționalitate cu cea de morfem cazual, mergând până la suprimarea celei dintâi. Obținem astfel ordonarea:

- I. morfem al determinării și deopotrivă morfem cazual-la substantivele comune, NAc;
- II. morfem cazual pe locul I + morfem al determinării pe locul II la subst. com. GD;
- III. exclusiv morfem cazual la subst. proprii și aparținătoare subgenului personal.

Se observă așadar că articolul, prin corpul său fonetic, este întotdeauna implicat în realizarea categoriei cazului, asociată cu numărul și genul, adică este întotdeauna și morfem cazual, **unitate flectivală**. În cazul în care flectivul conține și desinență, apreciem că articolul și desinența sunt cofuncționale, coparticipante la exprimarea categoriei de (gen +) număr și caz.

6. Articolul hotărât - element de flectiv nesubstantival

În afara clasei substantivului sau a celor substantivate, categoria determinării nu-și găsește obiectul și prin urmare nici segmentele de expresie aparținând articolului hotărât nu pot funcționa ca morfeme sau / și ca morfeme ale determinării definite¹⁶⁷.

Apariția formelor articolului hotărât în poziția terminală a altor clase de cuvinte (pronume, adjective pronominale), cărora le conferă aspect articulat, asemenea substantivelor, se explică prin etimologie, analogie formală și

¹⁶⁶ Nu există articulare în conținut, ci numai la nivelul expresiei !

¹⁶⁷ Ele nu se opun unei determinări nedefinite sau nedeterminării, adică nu realizează nici una dintre opozițiile determinării.

necesități flexionare (exprimarea categoriilor de caz, gen, număr). În toate aceste situații articolul nu are nimic de-a face în conținut cu categoria determinării, adică nu este morfem de determinare. El reprezintă în schimb **o parte distinctă în flectivul acestor cuvinte, separată de desinențe, dar cofuncțională acestora.**

Înainte de examina aceste situații, se cuvin făcute unele precizări, și anume:

(a) Prin **identitate formală** (=de expresie) și proveniență unică (=identitate etimologică), aceste segmente de expresie sunt aceleași cu ale substantivului, așadar sunt tot articole. Deoarece nu realizează categoria determinării, adesea sunt formulate rezerve privind statutul lor morfologic de articole, sugerându-se implicit a fi considerate altceva și numite altfel.

Rezervele sunt nejustificate: un articol care nu e și morfem al determinării nu e mai puțin articol decât cel care este și morfem al determinării, așa după cum, de exemplu, prepozițiile pe lângă un adverb sau verb la mod nepersonal, cărora nu le pot impune caz, că nu-l au, nu sunt mai puțin prepoziții decât cele cu un substantiv (pronume), cărora le impun caz¹⁶⁸.

(b) Orice formă nominală în a cărei structură intră un articol pe poziția terminală este o **formă articulată**, chiar dacă nu se opune uneia nearticulate, aceasta neexistând sau având altă valoare morfologică¹⁶⁹. Prin urmare formularea curentă că „pronumele nu se articulează” este discutabilă. Ar reflecta un adevăr numai dacă prin articol s-ar înțelege exclusiv semnul categoriei determinării. Deci o formă ca **altul** și **eul** (*poetului*) sunt deopotrivă articulate, cu deosebire la nivelul conținutului: în **altul**, articolul hotărât este morfem al determinării; în **eul**, articolul hotărât este morfem al determinării și implicit semn al substantivării¹⁷⁰.

Vom exemplifica situațiile în care **articolul nu este morfem al determinării.**

6.1. Articolul este formativ gramatical obligatoriu în structura pronumelor personale de politețe (sau de reverență) medie (intermediară) *dânsul, dânsa,*

¹⁶⁸ Se compară: *pentru a face; de acolo...cu pentru mine, de tine* etc.

¹⁶⁹ De exemplu: *dânsul, unii.../ altul, alta.*

¹⁷⁰ Orice morfem al determinării este automat și indice de substantiv, primar sau obținut prin conversiune.

dânșii, dânsule (dânsului, dânsiei, dânsilor, dânselor), al căror comportament flexionar este identic cu al substantivului articulat enclitic¹⁷¹.

Articolul este prezent în cursul întregii paradigme cazuale (= atât la NAc, cât și la GD). Apariția articolului enclitic este explicabilă etimologic, prin originea pronominală (pronumele *îns, -ă, -i, -e*, vezi *într-însul, printr-însul*) contaminată de cea substantivală (vezi *îns, -ă, -i, -e*), ambele trimițând la latinescul *ipse*.

Întrucât pronumele în discuție apar numai cu aceste forme „articulate” (nu și: **dâns, *dânsă, *dânși, *dânse*), articolul face parte efectiv din pronume, este o componentă a acestuia și nu se pune problema de a fi morfem al determinării.

Rolul articolului (aici) este acela al unui **formativ**¹⁷². Îl numim **formativ gramatical obligatoriu**, din considerentele:

(a) Este formativ **gramatical**, și nu lexical, deoarece împreună cu desinențele (prin alăturare sau fuzionare) constituie flectivul pronumelui, marcând categoriile gramaticale de gen, număr, caz.

(b) Este formativ **obligatoriu**, asemenea unui sufix derivativ, fără el neputând exista pronumele, dar deosebit ca tip de semnificație de sufixele derivative.

În acest sens dăm structura morfematică: *dâns+ul; dâns+ului; dâns+ii; dâns+ilor; dâns+a; dâns+ei; dâns+ele; dâns+elor*.

Cu excepția formei *dânsa*, la celelalte, flectivul are structură binară, **desinență + articol**¹⁷³. Cele două componente au statut cofuncțional complex, adică: (a) pe de-o parte, fiecare marchează același set de categorii gramaticale, constituind deci un fenomen de redundanță; (b) pe de altă parte, sfera funcțională largă a desinențelor este redusă, actualizată la câtă o anumită valoare sau funcție (=un gen, un caz, un număr) de articol.

¹⁷¹ Se compară cu : *studentul, studentului, studenții, studenților; studenta, studentei, studentele, studentelor*.

¹⁷² Formativul este un element care ajută la formarea altui termen lingvistic.

¹⁷³ Dâns: *dâns+a/ dâns+0+a* !

Notă Același statut, formativ gramatical obligatoriu, îl are articolul și în structura: (a) a pronumelor nehotărâte la NAc plural: *unii, unele*¹⁷⁴. La GD, articolul dispare: *unora*¹⁷⁵; respectiv, (b) a numeralelor colective, atât la NAc, cât și la GD: *ambii, ambele, ambilor, ambelor*.

6.2. Articolul este formativ gramatical (pronominal) de opoziție în structura morfematică a pronumelor nehotărâte *unul, una* la NAc singular și a pronumelor nehotărâte *altul, alta, alții, altele* la NAc, singular și plural.

Articolul intră în structura acestor forme, conferindu-le statutul de pronume, în opoziție cu formele nearticulate (*un, o, alt, -ă, -i, -e*), care sunt adjective (pronominale) nehotărâte. Prin urmare, articolul este aici o marcă gramaticală a pronumelui, un **categorizator**.

Opoziția *altul / alt, unul / un* (= articulat / nearticulat) nu corespunde în planul conținutului opoziției determinat / nedeterminat, ci opoziției pronume / adjectiv pronominal.

Se înțelege că articolul este, alături de desinență, și morfem cazual (+număr și gen), adică este **cofuncțional** desinenței. Pentru receptarea celor însemnate, oferim structura morfematică: *un+ul; un+a; alt+ul; alt+a un+ii; un+ele; al+ii; alt+ele*

Notă. La GD, articolul dispare: *altul* → GD: *altuia* (nu: **altului*);
alții → GD: *altora* (nu: **alților*);
altele → GD: *altora* (nu: **altelor*);
unul → GD: *unuia* (nu: **unului*) etc.

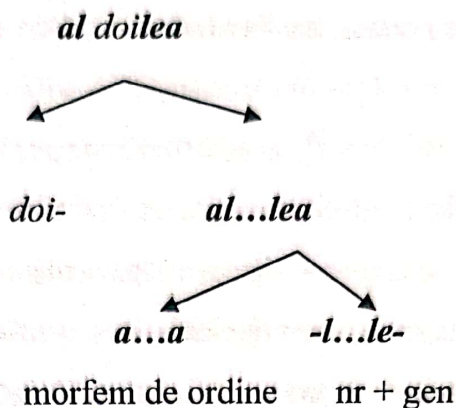
Prin analogie, acceptăm că articolul este absent și în formele *alteia, uneia* (adică: *-i-* nu este articolul feminin *-a* în *casei*, ci împreună cu *-e-* (= *ei*) formează desinența pronominală de GD).

6.3. Articolul este marcă gramaticală de gen (+număr) sau formativ categorematic, în cadrul morfemului de ordine cu realizare discontinuă

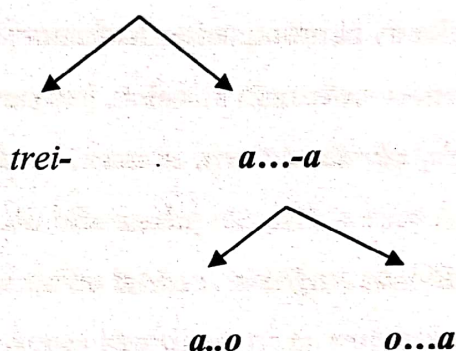
¹⁷⁴ Nu există formele **uni*, **une*.

¹⁷⁵ În : **unilor*, **unelor*.

întreruptă din structura morfematică a numeralului ordinal: *al doilea* (= *doi+al...le+a*)

La forma feminină (a treia), morfemul de ordine a absorbit articolul *-a*, marcă de feminin (*a...a* → *a*)

Fiindcă morfemul de ordine este realizat pozitiv, segmentarea este cea redată mai sus.

6.4. Articolul este formativ sau convertor prepozițional în structura prepozițiilor și locuțiunilor prepoziționale cu genitivul, toate obținute din adverbe și locuțiuni adverbiale prin atașarea sau substituirea finalei cu articolele *-a*, *-(u)l*, *-le*: *înainte + a > înaintea*; *în față + a > în fața*; *împrejur + ul > împrejurul*; *în spate + le > în spatele*; *înăuntru + ul > înăuntrul* etc. Articolul (*-a*, *-ul*, *-le*) este aici un mijloc de conversiune (=convertor) a adverbilor / locuțiunilor adverbiale în prepoziții / locuțiuni prepoziționale.

Prin urmare, opoziția *în față* / *în fața* (= nearticulat / articulat) nu este în planul conținutului de același tip cu cea din casă / casa, adică nedeterminat / determinat, ci de tip lexical: adverb / prepoziție ca unități neflexibile, aceste prepoziții nu au structură morfematică(=radical + flectiv), nu se pot disocia¹⁷⁶.

¹⁷⁶ Degajarea articolului ca un convertor prepozițional are rațiuni doar în studiul diacronic, genetic al acestor prepoziții.

Articolul este element component al prepoziției, este, la nivelul limbii române contemporane, un formativ lexical.

7. Amplificativul pronominal –a

Amplificativul pronominal –a din finala unor pronume și numerale, cum ar fi: *aceasta*, *acesta*, *aceștia*, *acestea*, *acela*... la NAc, sg. și plr., masc. și fem., sau la GD: *acestuia*, *aceluia*, *căruia*, *multora*, *tuturora*, *amândurora*. În aceste situații nu are nimic în comun cu articolul definit de feminin singular-a, nici din punct de vedere etimologic și nici funcțional. Particula –a numită adesea particulă “deictică” (= indicatoare, situativă, demonstrativă) apare ca un întăritor, ca un amplificativ al pronumelor. Referitor la rolul acesteia, aflăm două situații:

(1) Cu excepția demonstrativelor, particula –a din formele de GD: *altuia*, *alteia*, *căruia*, *căreia*, *cărora*, *atâtora*, *multora*, *unora*, *nici unuia*, *nici uneia*, *fiecăruia* etc. pare a distinge pronumele de adjectivul pronominal corespondent: *altuia* / *altui elev*, *căruia* / *cărui elev*, *multora* / *multor elevi* etc., nefiind implicată sau antrenată în realizarea categoriilor gramaticale de gen, număr și caz, ce-și au propriul suport la nivelul expresiei, și anume desinențele de GD: *-ui*, *-ei*, *-or*¹⁷⁷. Considerăm această particulă (*-a*) ca marcă exclusivă a calității pronominale, un întăritor al *acestuia* și o numim **amplificator pronominal**, un fel de convertor pronominal. Ținând de radicalul pronominal, nu de flectiv (= nu este un amplificator al flectivului), segmentarea morfematică este: *altuia* = *alt-...a+ui-* (*-u-* + *-i*). O altă segmentare ar plasa amplificativul în flectiv: *altuia* = *alt- + -uia* (*-ui-* + *-a*)

Notă. Acest amplificativ apare și la GD numeralului colectiv cu valoare substantivală (*amândurora*), deci tot indicativ al unui substitut, după cum nu apare la toate pronumele (*cui*, *lui*, *ei*, *lor*) sau este facultativ: *nimănui(a)*, *tuturor(a)*.

(1) O situație mai complicată funcțional are particula –a în structura demonstrativelor, unde apare atât la NAc, cât și la GD: *aceasta* / *acesteia*, *acesta* / *acestuia*, *aceia* / *acelea* / *acelora* etc. și în plus față de situația anterioară - cea

¹⁷⁷ Deci propriu-zis desinențe sunt acestea, fără –a.

de la (1), apare nu numai la pronume, ci și la adjectivele pronominale (demonstrative) postpuse substantivului: *acela / băiatul acela; aceleia / băiatului aceleia; aceia / băieții aceia; aceleora / băieților aceleora*. Nu apare în schimb la adjectivul pronominal antepus (ca predeterminant): *acest băiat, această fată, acești băieți, aceste fete* NAc // *acestui băiat, acestei fete, acestor băieți / fete* – GD. Prin urmare, formele fără –a sunt întotdeauna și exclusiv adjective, dar cele cu –a sunt fie pronume, fie adjective pronominale postpuse.

În legătură cu formele adjectivele postpuse ce conțin particula –a, de pildă: *fata aceasta, fetei acesteia* - sunt de subliniat următoarele:

(a) Având în vedere că poziția comună a adjectivului pronominal în limba română este proclitică, apariția demonstrativelor postpuse s-ar putea explica printr-un stadiu intermediar pronominal, în care forma postpusă dubla, prin reluare, asemenea unei opoziții, poziția substantivului, acordându-se paradigmatic cu acesta, ca în modelul: *băiatului, aceleia, ...; fetele, acestea* etc., iar mai apoi stabilizându-se construcția cu acordul sintagmatic: *băiatului aceleia, fetele acestea* etc. Prin urmare, formele cu –a sunt consecința perpetuării formelor pronominale.

Notă. Interesant este faptul că postpuse sunt și adjectivele de întărire și cele posesive, care, și ele, în conținut păstrează calități pronominale.

(b) Cel puțin la GD, folosirea formelor postpuse este din ce în ce mai redusă, receptată ca dificilă, având drept consecințe fie apariția formelor postpuse de NAc în locul celor de GD – *băiatului acesta, fetei aceasta, băieților aceștia* etc., fie eludarea formelor postpuse în favoarea celor antepuse: *băiatului aceleia* → *acelui băiat*.

Cele discutate anterior permit să-l apreciem pe –a de asemenea un amplificator pronominal, marcă a pronumelui. În structura adjectivului pronominal demonstrativ - *copilul acesta, copilului acestuia* - poate fi considerat **amplificativ pronominal-adjectival postpus**.

8. Articolul - convertor substantival

Apărut pe lângă alte clase de cuvinte decât substantivul, articolul este în primul rând marcă a substantivării, adică semn al calității de substantiv. Ca substantive, acestea se comportă ca atare, realizând opoziția determinat definit / determinat nedefinit. Reținem aici situațiile:

- adjective substantivate: *frumos* → *frumosul/un frumos; poziția roșiilor etc.*;
- adverbe substantivate: *binele / un bine; relele societății etc.*;
- pronume substantivate: *eul poetului; totul; nimicul; în sinea lui etc.*;
- numerale substantivate: *doiul, treiul etc.*;
- verbe la supin substantivate¹⁷⁸: *fumatul, cântatul, creatul etc.*;
- participii substantivate: *păcălitul (păcălita, păcăliții, păcălitele); etc.*;
- gerunzii substantivate: *întrândurile într-o clădire etc.*;
- interjecții substantivate: *ahul, oful / un of etc.*

Notă. Construcții de tipul un altul, o alta sunt calcuri după limbile germanice (*ein anderer*) sau după cele romanice, în speță, franceza (*un autre / une autre*)

9. Articularea pozițională

În limba română, articularea pozițională se regăsește în grupul „substantiv + adjectiv”. În acest caz, articolul se atașează formal primului termen. În cazul în care acesta este adjectiv, firesc este articulat acesta, dar categoria determinării realizată prin articol se referă la substantiv, și nu la adjectiv.

Altfel spus, într-un exemplu precum: frumoasa fată, articulat pozițional este adjectivul, dar determinat definit este substantivul, deoarece, prin topică inversă adjectivul „preia” morfemul definit al substantivului determinat. Este un caz unic în limba română în care morfemul categoriei gramaticale a unui cuvânt este atașat altui cuvânt. Numim acest articol ca **anticipant** sau **actualizator** al substantivului

¹⁷⁸ În acest sens, reținem observația pertinentă a lui G.G. Neamțu: este un supin pentru că face referire la acțiune de *a fuma, de a cânta, respectiv a crea*.

Concluzii

Articolul face parte din clasa determinanților. În funcție de contextul enunțului, poate fi: morfem al determinării (hotărâte s nehotărâte) **funcția discursivă** și / sau flectiv substantival, formativ pronominal, formativ categorematic, amplificativ pronominal; convertor substantival; pronume semiindependent. Prin urmare, articolul impune dificultăți de interpretare în teoria și practica gramaticală.

Bibliografie

*** *Gramatica limbii române*, vol. I. *Cuvântul*, vol. II. *Enunțul*, Ed. Academiei, 2005

Neamțu, G.G., *Teoria și practica analizei gramaticale*, Ed Paralela 45, 2007

CONSTRUCȚII CU PREPOZIȚIE: UNA SAU DOUĂ FUNCȚII SINTACTICE?¹⁷⁹

Abstract

In the paper *Constructions with prepositions: one or two functions*, the author suggests and gives arguments through theory and grammatical exercise: a) junctional syntagms — descriptive context; b) morpho-syntactical analysis of prepositional groups/phrases; c) debating upon the nominal group in relational cases that are in adverbial constructions; d) a sketch of elements used in relations. Conclusion: the dichotomy 'relatem' vs 'gramatem' solves the conflict between content and expression at the level of the syntagm with preposition, by deciding the solution: a syntactic function.

0. De ce construcțiile cu prepoziție?

Lucrarea constă în receptarea și interpretarea funcțională a construcțiilor cu prepoziție, reale provocări în sintaxa discursului. Spre a facilita analiza gramaticală a construcțiilor cu jonctiv, propunem o schiță a prepoziției ca *relatem*, având drept obiectiv sintagmatica joncțională, parte distinctă de studiul părților de discurs. Prin exemplificarea discursivă la care vom recurge, natura dihotomică a prepoziției va fi o evidență, ca de pildă: flectiv sau morfem intracazual (Ac₁morfem intraacuzativ) vs. morfem extracazual (Ac₃extraacuzativ); morfem cazual vs. modalizator vs conectiv; *relatem* sintagmatic intra- vs interpropozițional. Construcțiile comparative constituie un paragraf aparte prin înregistrarea prioritară a relației semantico-funcționale, definită stilistic prin comparație, respectiv prin semul contextual [+comparativ].

¹⁷⁹ „Construcții cu prepoziție - una sau două funcții sintactice?”, în volumul *Colocviul Internațional „Limba română. Abordări tradiționale și moderne”*, (Adrian Chircu, Daiana Cuiubus, Ștefan Gencăraș, G.G.Neamțu (eds.), Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2008

Articolul oferă atât informații lingvistice relevante pentru structura morfosintactică a limbii române actuale, cât și soluții în analiza gramaticală a construcțiilor cu prepoziție.

1. Algoritmi de lucru; inventar

1.1. Descriptori

Vom opera cu termenii actualizați în GALR 2005 (lingvistica școlii bucureștene¹⁸⁰) și, simultan, cu terminologia folosită în bibliografia lingvistică a școlii clujene¹⁸¹ și ieșene¹⁸². Din accepțiunile date termenului „sintaxă”¹⁸³, optăm pentru ansamblul regulilor privitoare la îmbinarea cuvintelor și relațiile dintre ele, în propoziții și fraze¹⁸⁴. Din definirea tipurilor de relații sintactice¹⁸⁵ date de

¹⁸⁰ Gabriela Pană-Dindelegan, Valeria Guțu-Romalo, Rodica Zafiu, Mihaela Gheorghe ș.a.

¹⁸¹ D.D. Drașoveanu, G.G. Neamțu, G. Gruiță ș.a.

¹⁸² Ecaterina Teodorescu, C. Dimitriu, D. Irimescu, P. Zugun ș.a.

¹⁸³ „Sintaxa este partea structurii gramaticale care cuprinde regulile privitoare la îmbinarea cuvintelor în propoziție și a propozițiilor în fraze. Unitățile sintaxei – care pot constitui comunicări de sine stătătoare – sunt – propoziția și fraza. Uneori se folosește termenul enunț ca termen supraordonat și nedistinct pentru propoziție și pentru frază” (GA:7). **Sintaxa** este ramura gramaticii care studiază enunțurile din punctul de vedere al raporturilor ce se stabilesc între cuvinte și propoziții; este știința raporturilor dintre cuvinte și propoziții - de aceea se vorbește de **sintaxa propoziției** și de **sintaxa frazei**. Prin enunț se înțelege comunicarea lingvistică de sine-stătătoare care, pentru a putea fi înțeleasă, nu are nevoie de completări. „Unitatea de bază a sintaxei este propoziția, cea mai mică unitate a sintaxei care poate apărea de sine stătătoare și care comunică o judecată logică sau o idee cu caracter afectiv sau volițional” [GA, 1966:7].

¹⁸⁴ Pentru evitarea unei posibile erori terminologice, conceptul *cuvânt* primește următoarele unități fundamentale: *morfemul* (unitate minimală dotată cu sens, de obicei obiect al morfologiei) și *sintagma* (orice combinație de morfeme), obiect al sintagmaticii sau al sintaxei [Guțu-Romalo, 1973:5].

¹⁸⁵ → Clasificarea lui L. Bloomfield, generată de criteriul distribuțional, prezintă relații de tip: *coordonativ*, *subordonativ* și *exocentric*, argumentând prin distribuția relațională: similară vs. diferită;

→ *tipurile de dependență* existente între termenii oricărei relații sintactice, impuse de L. Hjelmslev [1967]: *determinare* (dependență unilaterală obligatorie), *interdependență* (dependență bilaterală obligatorie), respectiv *constelație* (dependență facultativă);

→ distincția riguroasă între „sintagmă” și „îmbinare de cuvinte” făcută de unii lingviști sovietici: sintagma este, în opinia lor, o *noțiune* mai mult *semantică* (și mai puțin sintactică);

→ opțiunea lingvisticii americane descriptive pentru interpretarea relațiilor sintactice din interiorul propoziției ca *îmbinări de constituenți*.

literatura lingvistică, suntem de acord cu existența nivelului sintagmic, al treilea după cele fonetic și lexical. Iar sintagma (relația împreună cu cei doi termeni ai ei) constituie „unitatea relațională, minimală și maximală a nivelului sintagmic” – D.D. Drașoveanu [1997:39]; opinie la care subscriu și alți reprezentanți ai Școlii lingvistice clujene : G. Gruică [1981], G. G. Neamțu [1989; 1999; 2007], Carmen Vlad [1994], Șt. Hazy [1997].

Notă. Pledăm pentru considerarea sintagmei ca *unitatea semantico-sintactică formată din doi termeni (morfeme, cuvinte, construcții gramaticale, propoziții) și relația dintre ei. Or, prin natura semantică, sintagma va fi judecată prin natura ei dihotomică: va avea un plan al expresiei (forma), respectiv altul al conținutului (sensurile: denotativ + / - conotații).*

Sintagmica¹⁸⁶, termen derivat de la sintagmă, categorie superioară propoziției, în sensul generos al acoperirii comunicării raportate atât la

→ Gramatica Academiei propune definiția : „Cea mai mică unitate sintactică în interiorul căreia se poate stabili un raport sintactic este **îmbinarea de cuvinte**, constituită din cel puțin două cuvinte cu sens lexical deplin. Nu poate apărea de sine stătătoare, este lipsită de predicție și nu poate constitui o unitate de comunicare decât prin încadrarea ei într-o propoziție.” Mioara Avram [2001:403] reia parțial definiția dată de Gramatica Academiei [1966:7], și anume: îmbinarea (grupul) de cuvinte, deci sintagma, este un constituent al propoziției alcătuit din cel puțin două cuvinte cu sens lexical deplin și reprezentând cea mai mică unitate sintactică în interiorul căreia se poate stabili un raport sintactic.

Definiția dată sintagmei cunoaște variantele:

- sintagma impune situațiile de *silabă* (cea mai mică sintagmă) și *cuvânt* (sintagmă minimală în care termenii sintagmei sunt morfemele);
- în limbă, totul se reduce la *sintagme* și *termeni de sintagmă*.
- Subordonând sintaxa *sintagmaticii*, Ferdinand de Saussure [1998] caracterizează sintagma ca o *reuniune de două sau mai multe unități lingvistice consecutive*. Așadar noțiunea de sintagmă este aplicată nu numai cuvintelor, ci și grupurilor de cuvinte.
- Din opiniile lingviștilor români, pentru definirea sintagmei reținem aspectele:
 - *grup de două părți de propoziție în raport de subordonare* [Statî, 1972];
 - *două sau mai multe cuvinte, cu sens unitar, aflate într-un raport de subordonare* [Bulgăr, 1995];
 - *grup de două cuvinte sintactice dintr-o propoziție, legate între ele semantic și gramatical, în cadrul unui raport de subordonare* [Constantinescu-Dobridor, 1997] – care dau aceeași imagine, adică un grup subordonativ constituit pe „fundament semantic”.

¹⁸⁶ Descrierea relațiilor la nivelul sintagmaticii urmează îndeaproape studiul: „Sens relațional” - categoria centrală a sintagmaticii”, de D.D. Drașoveanu [1997:21-35]

construcția enunțului, frază/ propoziție, cât și la sintagma propriu-zisă¹⁸⁷, probează, validează și numește rostul relatemelor în mesaj.

Ca orice termen lingvistic, sintagma reține printr-o natură dihotomică exprimată în conținut și expresie, ipostaze inerente funcționării mesajului, activării **sensului textual**, manifestare a sensului nerelațional, activ în conținut (sens noțional vs sens-notă¹⁸⁸) și a sensului relațional, prezent în sintagmă [Chiorean, Studia, 2004:]. În demersul nostru, de interes sunt **sensurile relaționale**, reprezentate prin conective și morfeme, numite *relatem* sau *gramatem*.¹⁸⁹ relatemul relaționează sintaxa cuvântului și a enunțului, iar gramatemul relaționează morfologia cuvântului prin particularizare categorială la nivelul paradigmei cuvântului ce aparține nominalului sau verbalului.

1.2. Sintagmica joncțională¹⁹⁰. Generalități

Indiferent de structură, că e construcție simplă ori complexă, discursul devine funcțional datorită **relației sintagmatice interlexematice**, care constă în solidaritatea dintre un sens relațional și un relatem¹⁹¹. Relația interlexematică este cea care oferă lectura mesajului la nivelul construcției sintactice. În funcție de eficiența acesteia, se prezintă structura de apel, care exprimă echilibrul dintre expresie și conținut, instituind astfel nivelul sintagmic ca entitate activă alături de celelalte niveluri ale limbii (fonetic și lexical).

¹⁸⁷ Sintagma cuprinde în sfera ei grupuri de cuvinte, frecvent două, relaționate jonctiv, expresii și locuțiuni, termeni frazeologici sau conectiv prin conjuncții (relația de coordonare și cea de subordonare)

¹⁸⁸ În morfologie, sensul noțional aparține substantivului, singura clasă lexico-gramaticală care definește, iar prin celălalt sens nerelațional, sens-notă, se caracterizează următoarele clase lexico-gramaticale: adjectivul prin sens „calificativ” sau „caracterizant”; verbul prin sens „procesual”; adverbul prin sens „circumstanțial” [apud Drașoveanu, 1997: 25]

¹⁸⁹ Studiul semnat de D.D.Drașoveanu, citat mai-sus, argumentează eficient accepția termenului de morfem la nivelul structurii morfologice a limbii române [1997:23- 34].

¹⁹⁰ Luminița Chiorean, „Sintagmica joncțională. Adnotări la prepoziție”, comunicare prezentată în cadrul Conferințe Internaționale IETM2, Tg Mureș, 2007.

¹⁹¹ Termenul a fost impus de D. D. Drașoveanu, prin derivare de la *relație* > *relatem*, căruia, în planul expresiei, îi corespunde *gramatem*, termen propus de Paula Diaconescu [SCL,1962:530], care cuprinde doar morfemele (nu și conectivele.)

Din clasa lexico-gramaticală a adverbului, selectăm categoria de adverbe cu valoare emfatică sau adverbe de modalizare emfatică, numite **modalizatori** (modalizează sau evidențiază prin sensul relațional o construcție circumstanțială), deseori asociați cu calificativul „**emfatici**”¹⁹². Acest segment al modalizatorilor se caracterizează printr-un conținut(sens) abstract, deseori desemantizați (sens scalar), semantismul lor putându-se sublinia doar în funcție de context, de sintagmele care-i înglobează. Modalizatorii emfatici¹⁹³ cunosc o distribuție vastă atât la nivelul clasei adverbiale, cât și al relatemelor (chiar și prepoziția). Putem argumenta varietatea combinatorie cu : substantiv (doar lucrarea); adjectiv (cam zgâtie /numai zglobie); pronume (și noi); numeral (în jur de treizeci); verb (tot mai vine); adverb (tot aici) etc., model adoptat, după cum vom vedea, de prepoziție în GN mai cu seamă.

Prin sensul lor relațional, modalizatorii interesează la nivelul construcțiilor circumstanțiale, deoarece le impun semantica circumstanțialului.[Chiorean, Studia: 2004:46-62] E bine să ținem cont de clasificarea relatemelor în jonctiv, modalizator și conectiv, respectiv cea a gramatemelor în morfeme ale determinării și flective (cum ar fi: „pe” morfem intraacuzativ, desinențe de număr, caz, gen și persoană, sufixe gramaticale de mod și timp). Sintagmica joncțională este generoasă ca sferă a elementelor de relație, inventarul oferind o pletoră relațională variată: jonctiv, modalizator, conectiv.

2. Prepoziția – relatem¹⁹⁴ vs gramatem

Prepoziția și conjuncția reprezintă clasa relatemelor, în sensul că, alături de alte elemente lingvistice (relative pronominale, adjectivale și adverbiale), „[...] asigură desfășurarea relațiilor sintactice – condiție fundamentală a unității structurale a enunțului sintactic.” [Irimia, 1997: 312]. Prin abstractizarea funcției

¹⁹²Se mai numesc și *adverbe particule, semiadverbe, auxiliare semantice, adverbe-satelit* etc.

¹⁹³ Luminița Chiorean, Studia3, 2004: 49-50: inventar al modalizatorilor adverbiali.

¹⁹⁴ D Irimia[1997: 312] folosește termenii „elemente de relație” sau „instrumente gramaticale” alături de articol (morfemul determinării).

relaționale, prepoziția se definește prin „invariabilitate morfologică și prin apartenența exclusiv la sistemul gramatical al limbii” [Irimia [1997:312].

2.1. Descrierea formală și semantică a jonctivului

Din perspectivă morfematică, prepozițiile se prezintă, majoritatea, ca unități monomorfematice: structuri fixe¹⁹⁵: „unități cu o realizare unică în limbă” [GALR, 2005: I. 608]. Formele redactate prin grafism arhaic (de tipul: *dă, di* pentru *din* etc.) și cele condiționate fonetic (de tipul: *întru, printru, dintru* etc.) nu constituie decât variante neliterare. Variantele monomorfematice sunt de origine latină (*a, asupra, ca, către, cu, de, după, fără, în, între, întru, la, lângă, până, pe, pentru, peste, spre, sub*) sau neologice (*grație, per, pro, supra, versus, via*) sau provenite din participii (*datorită, mulțumită*) [GALR, 2005: I.608]. Neanalizabile, sunt prepozițiile simple (structură monomorfematică); prepozițiile compuse sunt analizabile.

Poziția (rolul) prepoziției în morfosintaxa limbii se confirmă prin instituirea unei recțiuni proprii și prin raportul semantic realizat cu nominalul cu care realizează o anumită funcție sintactică. Recțiunea prepozițională orientează înscrierea nominalului dependent în opoziții specifice pentru categorizatorul cazual, impunând cazul₃.

Combinând morfematica cu analiza semantică, în descrierea prepoziției, obținem următoarele tipuri structurale:

- simplă vs compusă (inventar generos semnificativ pentru caz₃ – Ac₃, G₃, D₃) având drept structuri-tip:
 - Ac₃: # de, pe, spre, de pe lângă ... (+ MINE)# → # prep. + prep / prep compusă #;
 - G₃: # împotriva, contra, asupra, deasupra, dedesubtul ... (+ MEA/MEU)# → # adv + MDH# sau # prep +adv + MDH #;

¹⁹⁵ Nu acceptăm structura „cu tot” ca fiind echivalentul morfologic al locuțiunii prepoziționale variabile [cf Irimia, 1997: 314], ci e o sintagmă de tipul: #prep. cu regim cazual₃ + adj. nehotărât # (Ex.: *Cu tot efortul / toate eforturile ...* = un Ccv / subst, Ac₃ + Aadj / Ac₂)

- D₃: # grație, mulțumită, aidoma... (+ MIE) # → # prep neol. / participiu /adv.
→ prep.#

Cu structură deosebită, sunt de asemenea inventariați :

- compuşii de tipul: # restrictiv adverbial + prep #, cum ar fi: *până la* din corelativele: *de la ... până la, din... până la*;
- compuşii neanalizabili în gramaticile actuale: #prep. + prep # - foştii compuşii sudați: *din, dintre, printre* etc. [GALR, 2005: I.609]

O altă categorie de jonctiv o constituie locuțiunile prepoziționale, structuri cu unitate relațională și semantică de tipul:

- Ac₃: # +/- prep + subst. / verb / adjective / adverb + prep: *de, la, cu* (+MINE)#;
- G₃: # prep. + subst. / adv. + MDH: *-a, -ul, -le*¹⁹⁶ (+MEU/MEA)#.

Cu o realizare omonimă locuțiunilor adverbiale se prezintă locuțiunile prepoziționale construite cu clitic de dativ pronominal (dativ_{posesiv}), construcții de tipul: *în față-mi, în urmă-ne* etc. sau cele de tip relativ: *cât privește* și *în ceea ce privește* (corectă: forma verbală la sg. prin acord cu subiectul / relativul „ce”).

În limba română actuală, multe structuri de tipul: *în contextul, în cadrul în / pe baza* etc. sunt clișee lingvistice prepoziționale folosite abuziv în exprimare.

Din **descrierea semantică** a prepoziției, reținem adevărul relevant la nivelul contextelor diagnostice (structurale), și anume: prepozițiile și locuțiunile prepoziționale sunt evident funcționale la nivelul categorizatorului cazual: **caz₃** – aceasta este natura de **flectiv cazual** a prepoziției. Prepoziția are un aspect morfologic: **flectiv** sau morfem al Ac₁ personal. Exemple:

Cd: *L-am văzut pe Ion. L-am apărât pe copil.*

Attribut acuzativ: *Gelozia pe prieten o schimba în rău.*

Np acuzativ: *Gelozia-i era pe prieten.*

Eps acuzativ: *Gelozia, i-o bănuiam pe potențialul intelectual al prietenului, nu pe situația financiară.*

¹⁹⁶ Forma de feminin / masculin al morfemului enclitic depinde de genul nominalului din construcție; de ex: *cu excepția (-a); în spatele (-le)* etc. Ca semnificant, morfemul enclitic din sintagma prepozițională respectă acordul în gen cu nominalul prezent.

Observație. Calitatea de flectiv intraacuzativ (Ac₁) „personal”, „animat” a prepoziției se verifică prin algoritmul pasivizării în care flectivul dispare: *Copilul a fost apărut.* față de construcțiile ce conțin complement indirect, sintactic, și „pe” flectiv extraacuzativ (Ac₃): *Mizez pe copil → Se mizează pe copil.* (reflexiv-pasiv) construcții în care „pe” rămâne prezent pentru exprimarea unui extraacuzativ, „nonpersonal”, „nonanimat” corespunzător funcției sintactice de complement indirect

Observație. Prepoziția cu rol de morfem (flectiv) este specific limbilor analitice. Prin urmare, un studiu comparatist al structurii limbii române contemporane se pretează doar prin referire la o altă limbă analitică.

Jonctivul este relatemul care exprimă relația sintactică la nivelul unei sintagme minimale [DD Drașoveanu, 1997]. Coroborând acest adevăr lingvistic cu rolul tematic definitoriu în exprimarea dihotomiei: necircumstanțial vs. circumstanțial [GALR, 2005:], putem conchide că prepoziția ca **jonctiv** poate influența semantica necircumstanțială a termenului cu care formează GN în caz relațional¹⁹⁷. Exemple: *Ne bazăm pe Ion / Ne bazăm pe contribuția lui Ion*¹⁹⁸ (Cprep) – sintagme cu „pe” relatem (Ac₃) față de: *Îl apreciem pe Ion /Apreciam contribuția lui Ion* (Cd) – sintagme cu „pe” flectiv (Ac₁)

Mai adăugăm că jonctivul presupune o dominanță semantică a contextului, având semul [+circumstanțial]. Astfel sintagme în care avem un relatem causal₃ sau un relatem al semanticii nominale: antepus verbului sau adverbului, va fi inițiată, chiar „gestionată” de jonctiv o semantică nominală: construcția sintactică cu prepoziție - jonctiv definește realul obiectiv (conținut la nivelul construcției respective). Din sintaxa transformațional-generativă¹⁹⁹ abordată în GALR 2005, reținem opțiunea în delimitarea **rolului tematic** al elementului semantic. Dăm ca semnificații ale rolului tematic ale jonctivului, următoarele construcții:

¹⁹⁷ Nu există Gprep (GALR, II, 2005). Conform „înțelesului categorial” (cf Coșeriu, 2000), nu există decât patru tipare structurante: substantivitate, verbalitate, adjectivitate și adverbialitate. Prin urmare, cuvintele relaționează doar la nivelul acestor tipare morfologice corespunzătoare grupurilor sintactice: GN, GV, GAdj, GAdv.

¹⁹⁸ DD Drașoveanu [104]

¹⁹⁹ În cadrul sintaxei moderne, se disting două direcții: una analitică și alta generativă.

- [+ locativ]: Merg la bibliotecă / la tine.
- [+ instrument]: Cântă din fluier / Scriu cu stiloul.
- [+ sociativ]: Merg cu prietenul.
- [+cumulativ]: Pe lângă el, au venit alții. / Lângă ceapă, iau și roșii.
- [+ relație]: De chimie, nu-mi pasă.
- [+ parcurs]: Am mers de la Iași la Mureș.
- [+sursă]: Apa vine pe țeavă.
- [+ concesie]: Cu regret, nu particip la aniversarea lui.
- [+ consecuție]: Ne-nțelegem de minune.
- [+condiție]: Cu muncă, doar așa ar ajunge cineva.
- [+ cauzalitate]: A obosit de atâta învățătură.
- [+ finalitate]: Se retrage în vederea redactării comunicării / spre a termina comunicarea / spre (=în scopul) terminarea comunicării.
- [+ temporalitate]: De mâine, îl va uita. // A mers (de) săptămâni (jonctiv negativ sau zero) // În această zi, va fi altul.

Observăm că, semantic, prin jonctiv, se **complinește circumstanța nominalului** cu care intră în sintagmă (un nominal în caz relațional: caz₃).

Primele concluzii asupra structurii morfologice și semantice a prepoziției le rezumăm astfel: în limbă, la nivelul discursului (intrapropozițional), **prepoziția se prezintă ca flectiv (gramatem) sau ca jonctiv (relatem).**

2.2. Descrierea funcțională a construcțiilor cu prepoziție

2.2.1. GN în caz relațional

GN în caz relațional (nominal precedat de prepoziție) are predispoziție funcțională ocupând o varietate de poziții sintactice. Exemplificăm cazul Ac₃:

- Np: *Cartea e de poezii.*
- Eps (sau Avcon): *L-am apreciat drept un răsfățat al vieții.*
- A. prep. acuzativ: *Cartea de citire / despre ei ...*

Observație. Rar, poate lipsi regentul A prep. acuzativ: *De astea, am auzit!*

- A. prep. genitival: *Lupta contra ei / bolii ...*
- A prep. datival: *Reușita conform planului ...*

- Cd: *L-am avertizat pe Dan.* („pe” flectiv, morfem → sens „personal” → Ac₁)
- Ci: *M-am supărat pe Dan.* („pe” jonctiv → prepoziție de Ac₃)
- Circumstanțial de diferite tipuri:
 - Cct: *Nu a venit de săptămâni. // La anul, va veni la noi. // Vin pe la ora cinci.*
(pe = modalizator²⁰⁰)
 - Ccl: *Hai în codru.*
 - Cc cond: *Doar cu forța lucra.*
 - Cccz: *Plânge de foame.*
 - Ccs: *Merg la pescuitul în ape dulci.*
 - Cccv: *Cu regret, și tot veni la el.*
 - Cccons: *Cânta de minune!*

În cazul circumstanțialului de mod, există trei aspecte ale modalității:

- propriu-zis: *Învață cu toată seriozitatea.*
- al progresiei: *Învață cât toți.* („cât” = adv. cu rol de relatem: „ca”)
- comparativ: *Învață ca celălalt. // Învață mai (puțin) bine decât celălalt.*

Dar și construcții de tipul:

- comparativ ce înglobează o funcție sintactică distinctă (V. 3), ca de pildă: Cd: *Îl învață ca pe propriul fiu.* // Ccl: *Fură ca-n codru.* // Eps: *Stă ca pe ace.* etc.
- e cazul construcțiilor circumstanțiale cu GN în caz relațional, care ridică dificultate în analiza sintactică: una sau două funcții?

2.2.2. GV precedat de prep. → semantica unui GN:

- A verbal: *Dorința de a reuși ...* (semantic: „reușita” → substantivitate → un nominal) // *Merg la pescuit*
- Cccns: *Cântă de neimaginat !*

2.2.3. G Adv → semantica unui GN:

- A adverbial: *Mersul pe jos...* (semantic: „plimbarea”, „mersul josului ca loc”)

2.2.4. G Adj precedat de prep. → semantica unui GN:

- Cct / subst., Ac₃: *De mic, citeam romane. // De mici, citeau romane.* (de = conectiv temporal; echivalent semantic: „mic” = „copil”)

²⁰⁰ Irimia, 1997: 314-316

- Eps comparativ / adj, Ac₂”: *Mașina merge ca nouă.*
- Eps / subst, Ac₃ *Veneau cu mic, cu mare!*

Notă. Există și construcții dificile de analizat gramatical, ca în exemplul:

- *Ne știm de mici.* pentru care avem: Eps (în construcție temporală)/Adj., Ac₂”
sau Cct / subst, Ac₃ (de = conectiv temporal)

Prepoziția este obligatoriu un flectiv al cazului relațional pentru nominal (substantiv, pronume sau alt lexem devenit prin conversiune substantiv). Prepoziția este un relatem în relația de subordonare²⁰¹. Mai mult: acest adevăr e valabil mai ales că participă la „substantivitate” prin „definirea” realității exprimate de verbul finit (infinitiv scurt sau lung, supin), respectiv de adverb (de mod, loc, timp, în general).

Dumitru Irimia observă că, în ciuda reducerii structurii prepoziției la semnificant, arhitectura enunțului (discursului) reflectă o relativă dependență de semnificantul jonctiv: mai exact, „între caracteristicile morfologice ale prepoziției și structurarea enunțului” [Irimia, 1997: 313]

Astfel, acceptăm că prepoziția are un sens „activ”, semnificatul fiind obligatoriu validat prin [+ circumstanțial]. Am observat acest fapt prin descrierea funcțională a sintagmei cu prepoziție (flectiv și jonctiv) la nivelul grupului sintactic numit prin GN în caz relațional de sine-stătător. Generalizăm aceeași trăsătură la nivelul aceluiași GN în caz relațional conținut în structura de

²⁰¹ Tipuri de relații:

(a) *Coordonarea vs subordonarea*

(b) Prin *recțiune*, regentul cere de la subordonat respectarea unor anumite categorii gramaticale pe care el însuși nu le are. De exemplu: prepoziția cere substantivului sau pronumelui să stea în cazurile acuzativ, genitiv sau dativ (*despre colege, contra dușmanilor, grație părinților*).

Prin *acord*, regentul cere de la subordonat respectarea unor anumite categorii gramaticale pe care el însuși le are. De exemplu: substantivul cere adjectivului – atribut să aibă același gen, număr și caz ca el (*omul bun, fetelor frumoase*).

(c) Prin *aderență*, termenul regent cere numai apropierea subordonatului, fără respectarea vreunei categorii gramaticale. De exemplu: substantivul, adjectivul și verbul cer adverbilor sau interjecțiilor cu funcție de attribute sau de complemente, numai alăturarea lor, nu și categorii gramaticale (*mersul înainte, superior numericeste, cântă bine, halal prietenie !*)

suprafață a construcției circumstanțiale de tip: comparativ, opozițional sau antitetic; exceptiv (restrictiv sau limitativ); relativ; modal, temporal etc.

3. Capcana construcțiilor de tip circumstanțial cu prepoziție:

una sau două funcții sintactice?

Reluăm exemplul de mai-sus: *Ne știm de mici.*

- Posibile soluții: (a) Eps (în construcție temporală)/Adj., Ac₂”
(b) Cct / subst, Ac₃ (de = conectiv temporal)
- Reală analiză: *Ne știm de mici.* → (b) Cct / subst, Ac₃ (de = conectiv temporal)

Comentariu. Soluția optimă de analiză gramaticală se va afla în urma raționamentelor descriptive ale construcției circumstanțiale de acest tip. De asemenea, reamintim opțiunea noastră pentru definirea sintagmei ca *unitatea semantico-sintactică formată din doi termeni și relația interlexematică. Din punct de vedere semantic, sintagma va fi judecată prin natura ei duală: expresie vs. conținut.*

Pentru exemplul de mai sus, propunem următoarele structuri-tip de relevanță morfologică (echivalente ale expresiei):

- a) # pronume reflexiv, Ac₁ + verb, ind., prezent + **de** + adjectiv #
- b) # pronume reflexiv, Ac₁ + verb, ind., prezent + **de** + substantiv #

Descriere morfosintactică. Soluția de la punctul (a) probează clasemul adjectival pentru lexemul „mici” și, respectiv, relatemul „de”, un jonctiv, ca „urmă” a structurii de adâncime: o subordonată temporală. În raport cu „de” temporal, avem analiza gramaticală: *de mici = adjectiv, Ac₂” / Eps în construcție temporală.* Ar mai putea fi și varianta de *Np în construcție temporală.* Prin urmare, ne confruntăm cu o semantică echivocă. Plauzibil, ni se pare raționamentul ca prepoziția „de” să fie flectiv cazual (Ac₃), iar adjectivul să accepte un caz₃, ceea ce contravine statului morfologic al clasemului adjectival: adjectivul se acordă în gen, număr caz cu nominalul determinat. Prin urmare, adjectivul va fi permanent în caz₂. E o eroare să se considere adjectivul în caz₃.

Descriere semantică și morfosintactică. În opinia noastră, punctul (b) oferă soluția optimă: *de mici* = *Cct / subst, Ac3 în care avem un „de” conectiv temporal*. Acceptăm că, la nivelul structurii de suprafață din exemplul: *Ne știm de mici*, are loc o conversiune la nivelul relatemelor: prepoziția preia atribuțiile conectivului, impunând semantica temporală și sintaxa circumstanțialului de timp. În acest caz, lexemul „*mici*” suferă, de asemenea, o **conversiune a clasemului**: adjectivul devine substantiv, iar semul nu mai este [+ însușire], ci [+ vârstă → copilărie]. Lexemul devine echivalentul semantic pentru: „*copii*”. Adăugăm observația că semantica prepoziției complinește „câmpurile semantice descrise în plan sintactic de un circumstanțial: *spațialitate, temporalitate, cauzalitate, finalitate* etc.” [Irimia, 1997: 317]. Putem vorbi de statutul morfologic de conectiv al prepoziției (asemenea rolului sintactic al conjuncției), aspect prin care „se condiționează compatibilitatea (sau continuitatea) regent – prepoziție - termen dependent.

Semantica circumstanței (*comparație, excepție, relație, temporalitate, modalitate* etc.) este dublată de o semantică încrucișată, activată de structura „prepoziție = conectiv + nominal” inserată în construcția circumstanțială.

Din **descrierea formală** a construcțiilor circumstanțiale ce conțin GN în caz relațional, reținem structurile-tip reprezentative în planul expresiei:

A1) Structuri ce includ modalizatorul comparativ *ca* (+/- modalizator *decât*):

- # vb.pred. tranz+ *ca* + prep. + subst/pron #
- # vb.cop. fm neg+ *decât ca* + prep. + pron #
- # vb.pred.+ *ca* + prep.+ subst/adj #

A2) Structuri ce includ corelativele modalizatoare de comparație : *nu ... decât* :

- # vb. tranz+adj (grd comp de sup/inf)+ *decât* +subst/pron #
- # adj. (comp de sup)+vb.pred. tranz/intranz+subst+ *decât* +subst/pron #
- # adj. (comp de sup)+vb.cop+subst/adj(Np)+ *decât* +subst/pron/adj #

Observație: Np= subst, *decât* va selecta tot un subst:

- # vb.cop. (fm neg)+ *decât* +subst/pron/adj#
- # vb pred/fm neg)+/- pron pers(Ci/Cd)+ *decât* +subst/pron/adj #

- # pron. (Ci/ Cd)+vb. Pred.+subst.+ *decât* +subst.#

A3) Structuri ce includ conectivul consecutiv *de*:

- # vb. pred. + *de* + adj./subst #

B1) Structuri ce includ modalizatorul exceptiv sau restrictiv *decât* :

- # vb. pred (in)tranz + *decât* + nominal#

B2) Structuri ce includ modalizatorii condițional-exceptivi *doar/ numai*:

- # *doar* + prep. + subst/adj participial+vb#

C) Structuri ce includ conectivul temporal *de*:

- # vb. pred. + *de* + adj./subst #
- # *de* + adj. + P n/ Pv #

În **descrierea funcțională** a construcțiilor circumstanțiale cu nominal în caz relațional (caz₃), se va ține cont de modalitatea receptării semanticii contextuale: semantica circumstanței **complinută** cu semantica structurii conținute la nivelul construcției, **o semantică încrucișată**. Astfel argumentăm dublarea descrierii funcționale de cea semantică. Din fenomenalizarea prezentă la nivelul construcției circumstanțiale cu GN în caz relațional, primează sensul și funcția sintagmei din structura de adâncime, care generează, de altfel, matricea noii structuri dominante.

Sintagma nu este o construcție fixă. Termenii pot schimba, mai ales în planul expresiei, sintagma de bază. Variabilitatea este însușirea unui termen participant la constituirea sintagmei de a accesa una (variabilitate unilaterală) sau mai multe (variabilitate bilaterală) din formele sale paradigmatică, fără să schimbe valoarea sintagmei, natura raportului pe care aceasta îl exprimă. În sintagma particularizată prin construcția circumstanțială, variabilitatea este manifestă la nivelul conectivelor: există o variabilă semantică dublă (corespunzătoare variabilității bilaterale), de care trebuie să ținem seama în analiza gramaticală a construcției hibride cu un cumul semantic. Propunem ca aspectul variabilității din planul sintagmic prezent la nivelul construcțiilor gramaticale complexe sau hibride semantic activate de relatem-conectiv să se numească **variabilitate relațională concomitentă**.

Când raportarea logică a celui de-al doilea termen se face la un prim termen cu orice funcție sintactică în afară de subiect, repetându-l funcțional, inclusiv modul de construcție, această de-a doua funcție sintactică este în construcție comparativă.

În exemplul: *Ți s-a-ntâmplat s-ascuți mai repede de sentiment decât de rațiune?* - segmentul subliniat comportă funcția sintactică de complement obiect indirect în construcție comparativă. Felul funcției în construcție comparativă se recunoaște după funcția primului termen (*de sentiment*), cel care se compară, iar cel de-al doilea termen (*de rațiune*) îl repetă funcțional. Trăsătura în construcție comparativă este dată de prezența relatemelor de comparație – conectivele: *ca, decât, cât*.

(A) La nivelul sintagmicii comparative, după termenul regent, deosebim următoarele funcții sintactice comparative:

- a. C. c. mod comparativ (regent = un verb, adjectiv sau adverb): *Recită ca un artist. E bună ca pâinea caldă; Se descurcă mai bine decât tine.*
- b. Np comparativ (regent = un substantiv sau substitut, cu funcție de subiect, subordonare realizată în prezența unui auxiliar predicativ): *Ea este ca o artistă. Dragostea lui pare aidoma unui vis.* Numele predicativ comparativ, prin suprimarea auxiliarului predicativ, devine un atribut substantival (pronominal) prepozițional în Ac₃: *o fată ca o artistă, dragostea [lui] aidoma unui vis* etc. Sau construcții dup modelul: *Eram mai mult morți decât vii.* (N₂) *Casa era mai mult palat decât arhitectură.* (N₁)
- c. Atribut comparativ: *Doctorița era o femeie mai degrabă tânără decât frumoasă* (N₂).
- d. Adjunct verbal conotativ comparativ [Eps comparativ]: *Preferă cafeaua mai mult dulce decât amară.* (Ac₂) *Te credeam mai mult student decât profesor.* (Ac₁) *Mai bine i-ai fi zis profesor decât actor.* (N₁prodativ)
- e. Cd comparativ: *Mai bine bea apă decât vin.* L-a tratat *ca pe un oaspete* de seamă. Te iubește *ca pe copilul lui.* L-au catalogat *ca pe un ratat.* (toate: Ac₁)

f. Ci comparativ: *Mi-a dat și mie cât ție.* (D1) *Se ferește de tine ca de dracul.*
Accidental, funcția comparată poate lipsi: *Se teme ca de bombe.* (ultimele două: Ac3)

g. C agent comparativ: *Cartea e solicitată mai mult de profesori decât de elevi.*
A fost bătut ca de poliție. (Ac3)

h. C c. timp comparativ: *Lucrează mai bine noaptea decât ziua.* (ziua, prin conversiune = adverb de timp)

i. C. c. loc comparativ: *Îi place mai mult la țară decât la oraș.* (Ac3) *Se simte mai bine aici decât acolo.* (Ac3)

j. C. c. cauză comparativ: *Mai repede se moare de sete decât de foame.* *A venit din obligație decât din plăcere.* (Ac3)

k. C. c. scop comparativ: *M-aș duce mai degrabă după pâine decât după băutură.* (Ac3)

l. C. c. condițional comparativ: *Te anunț mai degrabă în caz de reușită decât în caz de eșec.* (Ac3)

m. C. c. sociativ comparativ: *Se plimbă mai mult cu câinele decât cu copiii.* (Ac3)

n. C. c. instrumental comparativ: *Călătorește mai mult cu trenul decât cu avionul.* (Ac3)

Observație. În construcția de tipul: *Învăța de minune* vs. *de neîntrecut* suntem de acord cu funcția sintactică de complement circumstanțial consecutiv (+/- modalitate) în defavoarea complementului circumstanțial de mod consecutiv, fiindcă *modalitatea* nu are niciun punct comun cu o semantică a *consecuției*. În exemplul: *Învăța (ca) de minune* (subst., Ac3) vs. *(ca) de neîntrecut* (morfem + supin) există dihotomia: cantitativ vs. calitativ, la care se raportează termenii: *minune*, respectiv *de neîntrecut*, semantică dublată de *urmarea acestui fapt* :... *încât te minunezi / încât nu-l întrece nimeni, adică de un sens consecutiv.*

(B) Sintagmica exceptivă (sau restrictivă) conține doar o semantică „exceptivă” exprimată la nivelul corelației modalizatoare de restricție: „nu ... decât”. Excepția se exprimă la nivelul sensului acestei sintagme corelative... de fapt este o

sintagmă limitativă, restrictivă sau exceptivă. Iar construcția cu prepoziție – modalizator are o singură funcție sintactică.

a. Subiect: *Nu-i place decât apa. Nu vin decât eu.* (N₁) *În străfundul fiecărui lucru nu există / până la urmă decât un cuvânt [...]* (Nichita Stănescu) (N₁)

b. Np: *Nu-i decât un biet artist.* (N₁) *Nu-i decât frumoasă.* (N₂)

Nu-i decât al ei. (pron. semiind., N₁) *Nu-i decât al nostru.* (pron. semiind., N₁)

c. Cd: *Nu-l amenință decât pe el.* (Ac₁) *Nu-și amenința decât fiica.* (Ac₁) *Iubito, tu,/ viața mea despre care/ nu pot striga/ decât lucruri ale trecutului[...]* (Nichita Stănescu)

e. Ci: *Nu-i da decât lui.* (D₁) *Nu se gândește decât la ai lui.* (Ac₃) *Nu se gândi decât la al nostru.* (Ac₃) *Nu se gândește decât la el.* (Ac₃)

f. Adjunct verbal conotativ (Eps): *Nu le ziceam decât gaițe.* (Ac₁prodativ) *Nu-l știe decât profesor.* (Ac₁prodativ) *Nu-l vroia decât atent.* (Ac₂) *Nu a venit decât singur.* (N₂)

g. adjunct verbal conotativ(Eps): *Nu a venit decât ca prieten.* (Ac₃)

h. C. c. loc: *„Cuvintele / nu au loc decât în centrul lucrurilor,* (G₃)(Nichita Stănescu)

i. C. c. sociativ: *Nu merge decât cu el.* (Ac₃)

j. C. c. de relație: *Nu dădea alte informații decât despre gazetă.* (Ac₃)

- sintagmică frazală → SB în construcție exceptivă: *Ce poate fi mai minunat decât să fii iubit?*

(C) Sintagmică temporală

a. C. c. c. timp: *Se știau de copii. Se știau de mici. Se văd de sărbători.* (toate: subst., Ac₃)

Notă. Sintagmica relativă²⁰². Construcțiile aflate în acest plan sintagmic, sunt tautologii de tipul: *De frumoasă, e frumoasă* (N₂)/*artistă* (N₁), în care secvența evidențiată activează sensul +relație, deci referitor la *calități, virtuți (frumusețe, respectiv actorie)*, sintactic, corespunzându-i funcția de Np relaționat.

²⁰² Sintagmica relativă va constitui subiectul unei comunicări ulterioare.

Concluzii

- În acest studiu asupra prepoziției, propunem un inventar al relatemelor (unitate între sens și expresie) la nivelul dihotomiei: relateme propriu-zise și gramateme.
- Cercetarea din perspectiva nivelului sintagmic, și anume al sintagmicii joncționale (context descriptiv al prepoziției) surprinde „ipostazele” sau statutul funcțional al prepoziției de jonctiv, modalizator, conectiv, respectiv de flectiv.
- Analiza morfosintactică a construcțiilor cu prepoziție pledează pentru o singură funcție sintactică prezentă în construcția circumstanțială. Astfel: prepoziția în calitate de jonctiv ce precedă GN (prep. + GV/GAdj/GAdv → descriptiv nominal: sens noțional) reprezintă GN relațional + semantică a circumstanței
- Acest studiu rediscută, descrie, exemplifică și interpretează GN în caz relațional „cativ” construcției circumstanțiale, oferind soluția unei singure funcții sintactice dublate de semantica circumstanțială a construcției respective.

BIBLIOGRAFIE

Volume:

- *** *Sinteze de limba română*, ediția a III-a, coordonator Thedor Hristea, Albatros, 1984
- *** *Gramatica limbii române*. I. Cuvântul; II. Enunțul [GALR], Ed. Academiei, 2005
- Avram, Mioara, *Gramatica pentru toți*, ediția a III-a, Editura Humanitas, 2001
- Bulgăr, Gheorghe, *Limba română. Fonetică, lexic, morfologie, sintaxă, stilistică*, Ed. Vox, 1995, București
- Coteanu, Ion, *Gramatica de bază a limbii române*, Editura Garamond, 1994, București
- Drașoveanu, D. D., *Teze și antiteze în sintaxa limbii române*, Editura Clusium, 1997
- Gruică, G., *Acordul în limba română*, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981
- Guțu-Romalo, Valeria, *Gramatica limbii române*, EDP, 1973, București
- Irimia, Dumitru, *Gramatica limbii române*, Editura Polirom, 1997, Iași

Neamțu, G. G., *Teoria și practica analizei gramaticale*. Ed. Excelsior, 1999 / și ediția adăugită Ed. Paralela 45, 2007

Pănă-Dindelegan, Gabriela, *Sintaxa transformațională a grupului verbal în limba română*, Ed. Academiei RSR, 1974, București

Saussure, Ferdinand de, *Curs de lingvistică generală*, Ed. Polirom, 1998, Iași

Stati, Sorin, *Elemente de analiză sintactică*, EDP, 1972, București

Articole:

Chiorean, Luminița, „Descriere textuală a pronumelui semiindependent. Secvența al(a, ai, ale)”, în *Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica*, nr.3 (pp.23-31), 2002, Alba Iulia

Chiorean, Luminița, „Analiza gramaticală a construcțiilor circumstanțiale”, în *Studia Universitatis „Petru Maior”. Philologia*, nr.3, (pp.46-62), 2004, Tg. Mureș

Variantele corecte în analiza testelor-grilă

1. b	2. a	3. b, c	4. b	5. c	6. a
7. c	8. b	9. c	10. b	11. c	12. b
13. b	14. b	15. b	16. c	17. c	18. d
19. b	20. c	21. c	22. c	23. a	24. c
25. a	26. b	27. b	28. a	29. c	30. c
31. a	32. b	33. c	34. c	35. a	36. a
37. b	38. b	39. a	40. c	41. c	42. c
43. a	44. c	45. a	46. c	47. a	48. b
49. a	50. b	51. a	52. b, c	53. b	54. b
55. b	56. a	57. b	58. a	59. c	60. b
61. c	62. b	63. a	64. d	65. c	66. b
67. a	68. b	69. a	70. b	71. c	72. c
73. c	74. a	75. c	76. a	77. c	78. b
79. c	80. b	81. a	82. a, b	83. b	84. a, c
85. a	86. b	87. c	88. a	89. b	90. b
91. a	92. b	93. b	94. d	95. c	96. b
97. a	98. a	99. a	100. c	101. a	102. a
103. a	104. b	105. c	106. a	107. a, c	108. c
109. c	110. c	111. c	112. a	113. a	114. b, c
115. a	116. a, c	117. a, b	118. b	119. b	120. b
121. c	122. a	123. a	124. b	125. b	126. c
127. b	128. c	129. a	130. c	131. b	132. b
133. b	134. a, c	135. c	136. b	137. c	138. a
139. b	140. c	141. a, c	142. a	143. a	144. a

145. c	146. b	147. c, d	148. b	149. b	150. b
151. a	152. c	153. b	154. b	155. b, d	156. a
157. b	158. b	159. d	160. a	161. a	162. c
163. b	164. c	165. a	166. c	167. b	168. b
169. c	170. a	171. a	172. b	173. a	174. b
175. b	176. c	177. a	178. c	179. b	180. a
181. c	182. b	183. c	184. c	185. b	186. c
187. b	188. b	189. b	190. a	191. a	192. b
193. b	194. a	195. b	196. c	197. d	198. a
199. b	200. b	201. a	202. b	203. b	204. c
205. c	206. b	207. b	208. b	209. a	210. c
211. b	212. a	213. b	214. c	215. c	216. b
217. c	218. a	219. c	220. a	221. a	222. c
223. b	224. a	225. c	226. a	227. d	228. a
229. b	230. a	231. b	232. c	233. a	234. b
235. c	236. b	237. b	238. c	239. b	240. b
241. c	242. a	243. a	244. b	245. b	246. a
247. c	248. b, c	249. b	250. a	251. a	252. c
253. b	254. b	255. a	256. b	257. c	258. c
259. b	260. a	261. b	262. c	263. a	264. b
265. b	266. c	267. a	268. c, d	269. b	270. b
271. a	272. b	273. c	274. b	275. a	276. a
277. b	278. a	279. c	280. a	281. b	282. b
283. c	284. a	285. c	286. b	287. b	288. a
289. c	290. a	291. a	292. a	293. a	294. b
295. b	296. c	297. a	298. c	299. a	300. b
301. b	302. b	303. a	304. c	305. b	306. c
307. a	308. b	309. c	310. c	311. a, c	312. c
313. a	314. b	315. a	316. c	317. b	318. a

319. b	320. c	321. a	322. c	323. c	324. c
325. b	326. c	327. c	328. a	329. c	330. c
331. b	332. a	333. c	334. c	335. a	336. b
337. c	338. a	339. a	340. c	341. a	342. b
343. a	344. a	345. a	346. b	347. b	348. b
349. c	350. b	351. c	352. a	353. a	354. b
355. b, c	356. c	357. a	358. b	359. c	360. a, d
361. b	362. a	363. c	364. a	365. c	366. b
367. b	368. c	369. b	370. c	371. b	372. b
373. c	374. a	375. c	376. b	377. a	378. a
379. b	380. a	381. b	382. a	383. a	384. c
385. a	386. c	387. b	388. a, b	389. b	390. c
391. b	392. a	393. b	394. c	395. c	396. a, c
397. a	398. b	399. a, b	400. c	401. b	402. c
403. c	404. b	405. a	406. b	407. b	408. a
409. a	410. b	411. b	412. a	413. b	414. b
415. b	416. a	417. a	418. c	419. a	420. a, b
421. b	422. a	423. a	424. a	425. c	426. b
427. a	428. a, b	429. b, c	430. a	431. a	432. a
433. c	434. b	435. c	436. a	437. b	438. a, b
439. c	440. c	441. b	442. a	443. a, c	444. b
445. a	446. b	447. b	448. b	449. a	450. c
451. b	452. b	453. b	454. c	455. b	456. a
457. a	458. c	459. a	460. a	461. b	462. a
463. c	464. c	465. a	466. b	467. b	468. a
469. c	470. a	471. c	472. a	473. b	474. a
475. c	476. a	477. b	478. c	479. c	480. c
481. c	482. c	483. a	484. c	485. a	486. c
487. b	488. a	489. b	490. a	491. c	492. c

493. a	494. c	495. c	496. c	497. a	498. a
499. a	500. a	501. c	502. c	503. a	504. c
505. c	506. c	507. a	508. a	509. b	510. a
511. a	512. b	513. a	514. a	515. b	516. a
517. c	518. a	519. b	520. a	521. b	522. b
523. c	524. a	525. c	526. a	527. b	528. a
529. c	530. a, b	531. b	532. c	533. a	534. a
535. c	536. a	537. c	538. a	539. c	540. c
541. a	542. a	543. c	544. a	545. c	546. b
547. a	548. a	549. b	550. b	***	***

BIBLIOGRAFIE

✚ Lucrări lingvistice

- *** *Sinteze de limba română*, coord. Hristea, Theodor, Ed. Albatros, 1984
- *** *Tradiție și inovație în studiul limbii române*, coord. Pană Dindelegan, Gabriela, Ed. Universității din București, 2004
- *** *Limba română. Structură și funcționare*, coord. Pană Dindelegan, Gabriela, Ed. Universității din București, 2005
- *** *Gramatica limbii române: I. Cuvântul; II. Enunțul*, Academia Română, Institutul de lingvistică, „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Ed. Academiei Române, București, 2005
- Avram, Mioara, *Gramatica pentru toți*, Ed. Humanitas, București, 2001
- Bejan, Dumitru, *Gramatica limbii române. Compendiu*, ediția a II-a, Editura Echinox, 1997
- Coteanu, Ion, *Gramatica de bază a limbii române*, Ed. Albatros, 1982
- Drașoveanu, D.D., *Teze și antiteze în sintaxa limbii române*, Ed. Clusium, Cluj-Napoca, 1997
- Dimitriu, C., *Gramatica limbii române explicată. Sintaxa*, Ed. Junimea, Iași, 1982
- Guțu Romalo, Valeria, *Sintaxa limbii române. Probleme și interpretări*, EDP, București, 1973
- Hodiș, Viorel, *Apoziția și propoziția apozitivă*, Editura Științifică, București, 1990
- Irimia, Dumitru, *Gramatica limbii române*, Polirom, Iași, 1997
- Nagy, Rodica, *Determinare completivă și determinare circumstanțială în limba română*, Editura Universității, Suceava, 2002
- Neamțu, G.G., *Teoria și practica analizei gramaticale. Distincții și...distincții*, Paralela 45, Pitești, 2007

✚ Cursuri (pentru uzul studenților), culegeri:

- Chiorean, Luminița, *Limba română. Teste-grilă pentru admiterea în învățământul superior și pentru studenții de la Litere*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2003
- Chiorean, Luminița, *Curs special de sintaxă. Aspecte controversate*, Ed. Universității „Petru Maior”, Tg. Mureș, 2005
- Chiorean, Luminița, *Structura morfologică a limbii române contemporane.*, partea I, Ed. Universității „Petru Maior”, Tg. Mureș, 2008
- Drașoveanu, D.D. , *Curs de sintaxă a limbii române contemporane*, ținut la Facultatea de Filologie, Cluj-Napoca, anul universitar 1980 – 1981
- Gencărau, Ștefan, *Exerciții de gramatică (cu noțiuni de sintaxă a frazei)*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1993
- Muțiu, I., Bercea, L. P., *Exerciții de gramatică*, Ed. Facla, Timișoara, 1985
- Stati, Sorin, *Elemente de analiză sintactică*, EDP, București, 1972
- Teodorescu, Ecaterina, *Propoziția subiectivă*, EDP, București, 1972
- Toșa, Alexandru, *Elemente de morfologie*, EDP, București, 1983

✚ Dicționare

- *** *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2007
- *** *Îndreptar ortografic, ortoepic și de punctuație*, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2001
- *** *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ed. Academiei, București. 1975
- Dumistrăcel, Sorin, *Dicționar de expresii românești*, Ed. Institutul European, Iași, 2001

✚ Culegeri de exerciții și teste de limba română – analize gramaticale

- *** Colecția *Excelsior. Revistă de aspirații și cultură pentru învățământul preuniversitar*, redactor-șef: Ilie Rad[u Nandra], Casa de Editură Gloria, Cluj
- Burcescu, Mugur, *Limba română. 1000 de teste-grilă*, Ed. Aula, Brașov, 2000

- Chețan, Maria, *Teste formative de limba și literatura română*, Ed. Academprint, Tg. Mureș, 2000
- Chiriac, Marinela, *Probleme de vocabular prin exerciții și teste*, Ed. Recif, București, 1996
- Gheoghe, Mihaela Gheorghe, *Teste de limba română pentru admiterea în învățământul superior*, Ed. Magister, Brașov, 1997
- Hristea, Theodor, *Limba română. Teste rezolvate, texte de analizat și un glosar de neologisme*, Ed. Petrion, București, 1998
- Jianu, Magda, *Subtilități de gramatică a limbii române*, Ed. Nipexim, Târgu-Jiu, 2001
- Neamțu, G.G., *Teste ortografice*, p. 8 în *Excelsior*, Anul I, nr. 3, Casa de Editură Gloria, Cluj, 1992
- Popa, Ion, Popa, Marinela, *Teste de limba română pentru bacalaureat și admiterea la facultate*, Ed. Niculescu, București, 2002
- Săceanu, Iancu, *Teste de limba și literatura română*, Ed. Niculescu, București, 2001
- Toșa, Cornelia, *Teste de limba română. Teste-grilă, răspunsuri, bareme*, Ed. Ardealul, Tg. Mureș, 2000

✚ Izvoare

- Gabriel Gheorghe, *Proverbe românești și proverbele lumii romanice*, Ed. Albatros, București, 1986
- Textele beletristice au fost selectate din operele scriitorilor români:
Anton Pann, Grigore Alexandrescu, Ion Creangă, Mihai Eminescu, George Coșbuc, George Bacovia, Lucian Blaga, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Mircea Cărtărescu.

"Cartea Luminiței Chiorean, *Limba română. Morfosintaxa. Teste-grilă*, este o incursiune în structura gramaticală a limbii române contemporane dublată de selecția textelor care conțin dificultăți și / sau confuzii din practica analizei gramaticale. Prin soluțiile propuse, recunoaștem apartenența autoarei la gândirea lingvistică a școlii clujene postbelice, opțiune declinată, mai cu seamă, prin contribuțiile teoretice consemnate în studiile publicate în volumele conferințelor și colocviilor la care a participat în ultimii ani.

Autoarea surprinde prin prospețimea și perspicacitatea spiritului analitic dispus, de fiecare dată, să ofere o interpretare persuasivă, argumentația fiind unidirecționată, cu precizie, spre o singură soluție, neacceptându-se compromisul interpretărilor „hibride”, „nuanțate”. Apreciem, de asemenea, dezinvoltura cu care lingvista abordează aspectele controversate ale gramaticii limbii române, trecând cu ușurință de la exemplele cunoscute, arhivate în exercițiul gramatical, la exemplele care ridică probleme în analiză, ca de pildă recunoașterea funcției sintactice în construcția circumstanțială.

Această a doua carte de exerciții gramaticale a Luminiței Chiorean convinge prin varietatea faptelor de limbă analizate, prin ordonarea și selecția materialului lingvistic absolut necesar în receptarea și motivarea pertinentei sau / și a confuziei manifestate în teoriile lingvistice actuale."

G.G. Neamțu

Colecția "DIDACTICA"

EDITURA UNIVERSITĂȚII "PETRU MAIOR"
TÂRGU-MUREȘ

9 78-973-7794-70-3

Scanned with OKEN Scanner